

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta pedagogická

Diplomová práce

**Časopisy pro děti mladšího školního věku a jejich
využití při vyučování na 1. stupni ZŠ**

Anna Judytková

Plzeň 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Časopisy pro děti mladšího školního věku a jejich využití při vyučování na 1. stupni ZŠ“ vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň, březen 2012

.....

Anna Judytková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Jaroslavě Novákové, Ph.D., za cenné rady a za odborné vedení při zpracování diplomové práce. Poděkování patří též pracovníkům knihoven chebského regionu za jejich vstřícný přístup a spolupráci při zjišťování potřebných údajů.

Obsah

Úvod.....	1
1 Základní vymezení pojmů	4
1.1 Časopis	4
1.2 Mladší školní věk	6
1.2.1 Vymezení období mladšího školního věku.....	6
1.2.2 Mladší školní věk – zvláštnosti vývoje dětí a jejich odraz v časopise.....	7
2 Mapování trhu s časopisy	11
2.1 Nakladatelství Egmont	12
2.2 Nakladatelství Mladá fronta	15
2.3 Nakladatelství Fragment	16
2.4 Vydavatelství Čtyřlístek.....	16
2.5 Music Model Trust.....	17
2.6 Pražská vydavatelská společnost.....	17
2.7 Česká televize.....	18
2.8 Yashica.....	18
2.9 BH promo.....	19
2.10 Vydavatelství RF Hobby.....	19
2.11 Ringier Axel Springer CZ	20
2.12 Ostatní	21
3 Nabídka časopisů v knihovnách.....	23
3.1 Základní údaje získané z knihoven	23
3.2 Časopisy v knihovnách v chebském regionu	31
3.3 Výsledky dotazníkové metody	36
4 Charakteristika časopisů	39
4.1 Diferenciace dětských časopisů pro školní práci	40
4.2 Časopisy pro začínající čtenáře	41
4.2.1 Cena periodik a inzerce v časopisech pro začínající čtenáře	41
4.2.2 Struktura časopisů pro začínající čtenáře	42
4.2.3 Grafická podoba časopisů pro začínající čtenáře.....	51
4.3 Časopisy pro pokročilejší čtenáře	52
4.3.1 Cena periodik a inzerce v časopisech pro pokročilejší čtenáře	52

4.3.2	Struktura časopisů pro pokročilejší čtenáře	53
4.3.3	Cizí jazyk	60
5	Využití časopisů ve vyučování	62
5.1	Postavení časopisu ve výuce	62
5.2	Časopis a motivace	64
5.3	Časopis a samostatná práce	67
5.4	Časopis a komunikační a slohová výchova	68
5.4.1	Mluvený projev a naslouchání	68
5.4.2	Vypravování	69
5.4.3	Popis	69
5.5	Časopis a skupinová práce	70
5.6	Časopis a tvořivá práce	71
5.7	Časopis a průřezová témata	72
5.7.1	Mediální výchova ve vzdělávacím oboru Český jazyk a literatura	73
5.7.2	Mediální výchova ve vzdělávacím oboru Matematika a její aplikace	74
5.8	Časopis a projekt	75
	Závěr	77
	Seznam tabulek	79
	Seznam grafů	80
	Seznam zdrojů	81
	Odborné zdroje	81
	Primární prameny	83
	Elektronické zdroje	85
	Resumé	87
	Seznam příloh	88
	Přílohy	89

Úvod

První příležitost seznámit děti s časopisem dostávají rodiče nebo pedagogové v mateřské škole. Učitelé na základních školách pak mají možnost na jejich práci navázat. V předškolním věku bývají děti pod značným vlivem autority, a tak si listují v časopise, který jim dospělí předloží. Malí školáci se však díky naučeným dovednostem stávají méně závislími a sami si čtou, volí si články, časopisy, ale i knihy a na učiteli je, aby jim pomohl orientovat se v rozsáhlé nabídce, ale především je naučil vybírat si kvalitní texty a později i literární díla či jinou uměleckou tvorbu. Můžeme toho docílit právě prostřednictvím knih, časopisů, filmů a věcí, jimiž jsou obklopeni v každodenním životě, poodhalením a srovnáním kýčovitosti a pravých (skutečných) hodnot předkládaných děl. Použitím vhodných textů z časopisů lze také ukázat dětem cestu, jak vyhodnocovat zprávy, jak vyjadřovat svůj názor nebo postoj. Kritické uvažování a to, že se později možná nenechají zcela ovlivnit působením komerce, je neocenitelným vkladem pro jejich další životní etapy.

Pro učitele může být sledování dětských časopisů také velmi přínosné. Některé tiskoviny mohou přispět k lepšímu pochopení tendencí v současném dění ve výchově a vzdělávání, jiné přinášejí aktuální zprávy o soudobé knižní, filmové, někdy i divadelní produkci, o nových školních pomůckách a dětských hrách. Nabízené informace lze využít v různých úrovních výchovně-vzdělávacího procesu, při motivování žáků, k tematicky zaměřené práci, k samostatné činnosti, ke skupinové práci, ale i k zařazení průřezových témat nebo při projektové výuce. Sledování aktuálního dění klade na pedagoga značné nároky, ale na druhé straně mu umožňuje, aby se přiblížil dětem a pochopil některé zvláštnosti tohoto období. Časopisy poskytují učiteli možnost, aby ve vyučovacím procesu využil svoje tvůrčí schopnosti, aby neustrnul ve stereotypních způsobech své práce. Proto by časopisy i ostatní tiskoviny měly zaujímat ve výuce významné postavení.

Cílem diplomové práce je zmapovat současnou časopiseckou produkci určenou dětem mladšího školního věku a poskytnout ucelenější přehled periodik vycházejících pro tuto věkovou skupinu. Dílčím záměrem je vybrat z nabídky dětských časopisů tituly, které lze využít k další práci při vyučování na 1. stupni ZŠ.

Diplomová práce je strukturována do pěti kapitol. Předmětem první kapitoly je osvětlit a vymezit klíčové pojmy, a to časopis a mladší školní věk. Smyslem je definovat

uvedené pojmy a zároveň poukázat na to, že určité zvláštnosti dětského věku ovlivňují podobu i strukturu časopisů určených dětem.

Druhá kapitola je věnována současné časopisecké produkci a hlavním úkolem této části je zjistit, jaké jsou podmínky pro vydávání časopisů a jak široká je současná nabídka tiskovin pro děti. K těmto účelům byla použita evidence periodického tisku Ministerstva kultury České republiky. Pro přehlednější zmapování časopisecké produkce bylo zvoleno řazení podle vydavatelských společností a pro snadnější porovnání byly o jednotlivých titulech vyhledávány podstatné údaje o tištěných nákladech, ceně, periodicitě a cílové skupině čtenářů.

Třetí kapitola se zabývá nabídkou časopisů, které si děti mohou vypůjčit v knihovnách. Pro prozkoumání dané problematiky byli dotazováni pracovníci knihoven regionu Cheb a jejich odpovědi posloužily k dokreslení situace na časopiseckém trhu. Konkrétní nabídky tiskovin v knihovnách jsou prozkoumávány z různých pohledů a úhlů, z pohledu jednotlivých knihoven či věkové kategorie, ale i z hlediska jednotlivých titulů, periodicity či vydavatelských společností.

Ve čtvrté kapitole jsou nastíněna kritéria pro rozřídění současných titulů do dvou skupin, pro začínající a pokročilejší čtenáře. V této části je rozpracována charakteristika časopisů, která si všímá kladných i záporných stránek jednotlivých titulů, ale i postupné proměny časopisů pro nejmenší až po časopisy určené starším dětem. Se zvyšující se věkovou hranicí cílové skupiny čtenářů lze zaznamenat obsahovou, grafickou i jazykovou přeměnu dětských časopisů.

V závěrečné části jsou náměty na využití časopisů přímo ve vyučování, které jsou vybírány tak, aby vyhovovaly potřebám žáků 1. stupně a zároveň odpovídaly učivu a očekávaným výstupům Rámcového vzdělávacího programu pro základní školy. Tato kapitola nabízí podněty nejen pro hodiny českého jazyka, ale představuje co nejširší uplatnění časopisů ve vyučovacím procesu, při motivování žáků, při realizaci mezipředmětových vztahů, průřezových témat nebo skupinové práci či projektové výuce. Součástí jsou ukázky z dětských periodik začleněné přímo do textu nebo umístěné v příloze.

Východiskem diplomové práce bylo zmapování soudobé časopisecké produkce. K vyhledávání dětských časopisů bylo využito několika databází a zdrojů, zejména evidence periodického tisku Ministerstva kultury ČR. Pro detailnější údaje o časopisech posloužila mediální data zveřejňovaná Uníí vydavatelů ČR, například výzkum čtenosti,

ověřování nákladu tisku a monitorování inzerce v časopisech. Dále byly získané údaje doplněny o informace z inzerce jednotlivých vydavatelských společností, které jsou běžně dostupné na webových stránkách vydavatelů. Následně byla zjišťována dotazníkovou metodou nabídka dětských tiskovin v knihovnách. K prozkoumání dané problematiky byly zvoleny knihovny nacházející se v chebském regionu. Na základě sledování databází výše uvedených institucí, výsledku monitorování nabízených periodik v knihovnách chebského regionu a vlastního sledování titulů u jednotlivých prodejců tiskovin byl stanoven vybraný soubor sledovaných časopisů pro děti mladšího školního věku, který byl rozdělen do dvou skupin podle školních požadavků a stupňované náročnosti na žáka. Do první kategorie byly zařazeny časopisy pro začínající čtenáře, do druhé kategorie byly umístěny tiskoviny pro pokročilejší čtenáře. Těžiště práce pak spočívalo v deskripci aktuálně vycházejících časopisů a v jejich komparaci. Při srovnávání jednotlivých časopisů bylo přihlíženo k jejich využitelnosti při vyučování. Popis a analýza jednotlivých titulů se staly podkladem k následnému výběru činností a uplatnění časopisů ve vyučování. Uváděné konkrétní náměty byly sestaveny tak, aby odpovídaly učivu a očekávaným výstupům Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání.

Zpracovávání diplomové práce se opírá o zkušenosti autorky, které získala jako učitelka Základní školy v Plesné a ze školení pedagogických pracovníků. Důležitým zdrojem byla také odborná literatura, zejména Praktická encyklopedie žurnalistiky autorů J. Halady a B. Osvaldové a Vývojová psychologie M. Vágnerové. Obě publikace přispěly k vymezení základních pojmů a ke zjištění, že podoba dětských časopisů je úzce provázána se specifickými zvláštnostmi tohoto vývojového období člověka. Velmi přínosné pro tvorbu konkrétních námětů s využitím časopisů byly knihy B. Badegrubera Otevřené vyučování ve 28 krocích a K. Patersonové Připravit, pozor, učíme se! : Jak vzbudit zájem žáků o učení.

1 Základní vymezení pojmů

Mladší školní věk má svá specifika a těmito zvláštnostem by měly být dětské časopisy přizpůsobeny. Z tohoto důvodu se jeví jako důležité a podstatné upřesnit klíčová slova mladší školní věk a časopis. Oba termíny jsou přesně definovány a jejich vymezení poslouží k vyvození kritérií pro výběr periodik vhodných pro následné použití při vyučování.

1.1 Časopis

Časopis je tiskovina vycházející pravidelně, v určitém místě, která má nejméně půlroční a nejvíce jednotýdenní periodicitu. Z pohledu pravidelnosti vydávání je můžeme rozdělit na týdeníky, čtrnáctideníky, měsíčníky, čtvrtletníky a půlročníky. Do této kategorie nepatří občasníky. Vychází nepravidelně, nikoli periodicky, ve formě různých informačních tiskovin a příležitostných brožur.¹

V časopisecké produkci pro děti výrazně převažuje měsíční periodicitu vydávání. Jako čtrnáctideníky se objevují na novinových stáncích Kačer Donald a ABC. Některá vydavatelství nabízí dvakrát nebo čtyřikrát do roka speciální čísla (Čtyřlístek, Junior). Netypická periodicitu je patrná u Čtyřlístku, který nabízí ročně 20 čísel, z nichž jedno vychází jako dvojčíslo, a na stáncích se objevuje střídavě po dvou či třech týdnech. Některé tiskoviny (Byl jednou jeden život, Nezbeda, Pastelka, Báječná školka, Kouzelná školka) jsou distribuovány pouze jedenáctkrát v roce, protože v měsíci červenci a srpnu vychází jako prázdninové dvojčíslo. Ojedinelé nejsou ani dvouměsíčníky, mezi které se řadí převážně tituly nakladatelství Egmont (Tom & Jerry, Toy story, Phineas & Ferb, Power Rangers, Mistr Manny, Marvels Heroes, Hello Kitty). Jako čtvrtletník lze uvést časopis Mickey Max nebo Púova školka z téhož nakladatelství.

Časopisy lze rozlišovat podle nákladu (masové, malonákladové), podle zaměření na věk (dětské, pro mládež, pro seniory), podle zájmů (auto-moto, hudba, zahrada), podle pohlaví (časopisy pro ženy, pro muže), podle odbornosti (lékařské), podle obsahu a zaměření na segment publika (rodinné, popularizační, odborné).² Některé výše uvedené odlišnosti jsou patrné již u dětských časopisů. Jsou to například značné rozdíly v nákladech. Jako malonákladové jsou vydávány různé regionální časopisy. U mnohých

¹ OSVALDOVÁ, B., HALADA, J. a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. Praha, 2002, s. 38.

² Tamtéž.

periodik (všechny tituly nakladatelství Egmont, Pastelka, Byl jednou jeden život) se pohybují náklady jednotlivých titulů v rozmezí 10 000–20 000 kusů, naproti tomu Sluníčko, Méd'a Pusík nebo ABC dosahují stotisícového nákladu. Většina dětských časopisů je vymezena věkově (4–7 let, 8–10 let), ale u titulů nakladatelství Egmont se setkáváme s rozdělením podle pohlaví již od útlého dětského věku (Barbie, Princezna, Hello Kitty) a se zaměřeností na jiné médium, nejčastěji film (Toy story, Bakugan, Božek Stavitel, Spider-man a jiné).

S rozvojem internetu nemusí už být časopis pouze v tištěné, ale také v elektronické podobě. Je označován jako e-zine (z angl. electronic magazine = elektronický časopis). Je to druh magazínu nebo jiného periodika, které je k dispozici na internetu v elektronické podobě. Od osobní webové stránky se odlišuje obvykle tematickým zaměřením a také více či méně pravidelnou aktualizací obsahu ve snaze přitáhnout k návštěvám pravidelnou čtenářskou obec.³ Elektronické časopisy mohou být doručovány čtenářům prostřednictvím e-mailové adresy nebo si je mohou předplatit a získat takzvanou plnou verzi.

Téměř všechny dětské časopisy mají své webové stránky, kde mohou čtenáři vyhledat archiv čísel, upoutávky či ukázky aktuálního výtisku nebo informace o předplatném. Časopis ABC má internetovou podporu na webových stránkách iabc.cz, která je rozdělena do jednotlivých rubrik (zábava, technika, příroda, hry, sport, 3D modely, soutěže, komiksy, tvorba). Navíc nabízí různé odkazy na počítačové hry a zprostředkovává komunikaci čtenářů s redakcí periodika. K přečtení jsou zde jen některé články nebo komiksy z aktuálního tištěného čísla. Časopis Junior je možné od roku 2011 přečíst celý výhradně v elektronické podobě. Tato služba je poskytována za zvýhodněné předplatné oproti tištěné verzi prostřednictvím novinového portálu Publero.com. Postupně se k této možnosti připojují další periodika, a to Dáda a Méd'a Pusík.

V souvislosti s dětskými časopisy nelze opomenout pojem komiks. Pochází z anglického slova comics a znamená sérii kreseb nebo kreslený seriál. Může být v novinové, časopisecké či knižní podobě. Líčí nějaký příběh a je doprovázen pouze stručným a nezbytným minimem textu, který se často přímo ve tvaru bublin váže k zobrazeným postavám, případně se objevuje ve vysvětlující horní či dolní části obrázku. Námětově komiks, omezený zpravidla na kladné a záporné hrdiny se značnou dávkou

³ OSVALDOVÁ, B., HALADA, J. a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. Praha, 2002, s. 58.

schematičnosti, dnes čerpá z širokého a dynamicky dějového podkladu, ale i z literárních předloh včetně klasiky.⁴

Některé časopisy jsou složeny z jednotlivých komiksů, mezi takové se řadí Kačer Donald, Čtyřlístek, Tom & Jerry. V tiskovinách adresovaných předškolákům najdeme kratší komiksy, zpravidla jednostránkové nebo dvoustránkové s uzavřeným koncem. Teprve v časopisech pro starší děti (ABC) můžeme najít komiksy na pokračování, které jsou v napínavé chvíli ukončeny a pokračují až v následujícím čísle.

Velmi frekventovaným jevem v poslední době bývá to, že příběh komiksu slouží jako reklama na nějaký výrobek. Často jsou to jogurty, přibínáčky nebo tvořivé sady k vyrábění různých předmětů (modelína, hrnčířská hlína), které mohou děti vyhrát, pokud se zúčastní soutěže spjaté s tímto komiksem. Alarmující je, že takovéto komiksy se vyskytují zejména v titulech pro věkovou kategorii 3–8 let (Sluníčko, Méd'a Pusík, Báječná školka, Mateřídouška).

1.2 Mladší školní věk

1.2.1 Vymezení období mladšího školního věku

Mnozí psychologové rozdělují školní věk na mladší a starší a shodují se na tom, že mladší školní věk je období od vstupu do školy až do začátku tělesného a psychického dospívání, tj. asi do 11–12 let, zpravidla se kryje s prvními pěti lety školní docházky.⁵

Někteří psychologové však rozdělují období školního věku na tři etapy – raný, střední a starší školní věk. Raný školní věk trvá od nástupu do školy, tj. přibližně od 6–7 let do 8–9 let. Je charakteristický změnou životní situace a různými vývojovými změnami, které se projevují především ve vztahu ke škole. Střední školní věk trvá od 8–9 let do 11–12 let, tj. do doby, kdy dítě přechází na 2. stupeň základní školy a začíná dospívat. V průběhu této fáze dochází k mnoha změnám, které jsou podmíněny nejen sociálně, ale i biologicky. Tento životní úsek lze považovat za přípravu na dobu dospívání. Na toto období navazuje starší školní věk a trvá přibližně do ukončení základní školy, tedy asi do 15 let. Bývá také někdy označován jako období pubescence.⁶

Uvedená tvrzení nejsou nikterak v rozporu. Můžeme z nich vyvodit, že mladší školní věk je období, které se přibližně shoduje s obdobím, kdy dítě navštěvuje 1. stupeň

⁴ OSVALDOVÁ, B., HALADA, J. a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. Praha, 2002, s. 35, 36.

⁵ LANGMEIER, J., LANGMEIER, M., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie s úvodem do vývojové neurofyziologie*. Praha, 2002, s. 82.

⁶ Např. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha, 2000, s. 148.

základní školy, a že je možné ho rozfázovat na další dvě etapy. Na první, která je bouřlivější a přináší velmi dynamický rozvoj (1. a 2. třída), a druhou, klidnější, vyrovnanější a méně dynamickou (3. až 5. třída).

1.2.2 Mladší školní věk – zvláštnosti vývoje dětí a jejich odraz v časopise

Začátek období mladšího školního věku je dán zásadní životní změnou, vstupem do školy. Probíhá proces akulturace, přizpůsobování novému prostředí, osvojování nových sociálních rolí a specifických způsobů komunikace s učitelem a spolužáky. Školák má řadu povinností, jejichž plnění je sledováno a hodnoceno. Až do 10. roku roste mozek a opouzdřují se nervová vlákna, pak se růst centrální nervové soustavy zpomaluje. V předškolním věku se rozvíjí především hrubá motorika, s nástupem do školy se zlepšuje výkon i v jemné motorice.⁷ Pro rozvoj hrubé motoriky bývají zařazovány v časopisech jednoduché cviky, cvičení s netradičním nářadím, rytmická cvičení a náměty na pohybové hry. Podobné nápady najdeme především v tiskovinách pro předškolní děti. V poslední době nejsou výjimkou ani pro vyšší věkovou kategorii, ale to je dáváno do souvislosti se zvyšujícím se počtem dětí s nadváhou. Časopis *Pastelka* si dokonce sport zvolilo jako celoroční téma pro školní rok 2011–2012. Rozvíjení jemné motoriky se věnují již časopisy pro předškoláky. Tuto funkci plní cvičení na kreslení, obkreslování, překreslování, spojování, vystřihování a jiné. S postupným zvyšováním věkové hranice těchto úkolů ubývá a autoři předkládají dětem často vystřihovánky, skládky a jiné manipulační činnosti.

U školáků se zdokonalují všechny psychické funkce, probíhá intelektualizace poznávacích procesů. Děti vycházejí ze zkušenosti s vlastní činností, se zacházením s různými věcmi, z kontaktu s různými lidmi. Dávají přednost takovému způsobu poznávání, kdy se mohou samy přesvědčit o pravdivosti jim předávaných informací.⁸ Jsou pro ně důležité názorné pomůcky a konkrétní příklady. Časopis nám umožňuje názornost právě díky obrázkům, fotografiím i různým přehledům.

V myšlení dětí ještě přetrvává synkretismus (orientace spíše na celek než na detaily).⁹ Často jsou proto v dětských časopisech články nabízející více pohledů a podporující globální vnímání skutečností a různých objektů. Pozornost, soustředěnost a zaměření se na detaily se procvičuje prostřednictvím úkolů, kde se hledají rozdíly

⁷ NOVOTNÁ, L., HRÍCHOVÁ, M., MIŇHOVÁ, J. *Vývojová psychologie*. Plzeň, 2004, s. 50.

⁸ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha, 2000, s. 149.

⁹ NOVOTNÁ, L., HRÍCHOVÁ, M., MIŇHOVÁ, J. *Vývojová psychologie*. Plzeň, 2004, s. 51.

na podobných obrázcích, vyhledávají se věci, které podle smyslu nepatří do určitého rámce.

Ve školním věku ustupuje fantazie a snění. Školák se orientuje na realitu, proto se období mladšího školního věku nazývá realistickým obdobím. Do 8. roku je to ještě naivní realismus, od 9. roku, kdy se rozvíjí kritické myšlení, nastupuje kritický realismus. Myšlení je na úrovni logických operací. Dítě je schopné chápat elementární příčinné vztahy. Je schopno decentrace (dovednost posuzovat skutečnost podle více hledisek) a dokáže pochopit podstatu určité skutečnosti.¹⁰ Významným znakem logického myšlení je reverzibilita (tzn. že logické operace jsou vratné) a konzervace, která se projevuje tím, že si dítě uvědomuje, že změna zjevných znaků neznamená změnu podstaty. Úskalí v myšlení spočívá v tom, že dítě ještě nedovede přenést zkušenost z jedné oblasti do druhé, nedokáže ji zobecnit. Ve značné míře se opírá o konkrétní zkušenost a velmi obtížně ji generalizuje. Děti tohoto věku ještě nedovedou uvažovat abstraktně.¹¹ Těmto poznatkům je podřízen i výběr obsahu v tištěných periodikách. Bývají zařazovány úkoly na počítání, na rozvoj logického myšlení a na třídění věcí podle různých znaků.

Představivost je v tomto časovém úseku živá a intenzivní. Z této skutečnosti vycházejí některá periodika a zařazují tvořivé úkoly pro děti, v nichž mají něco ztvárnit, dotvořit, vymyslet příběh či básničku. Dětem nevádí ani větší množství úkolů, protože tato životní etapa je charakterizována značnou pílí a snaživostí, kdy se jedinec prosazuje především svým výkonem.

V mladším školním věku se rozvíjí také řeč. S přibývajícimi poznatky se rozrůstá slovní zásoba dítěte a na druhé straně zase lépe rozvinuté jazykové schopnosti pomáhají uspořádat myšlenky a přesněji je vyjadřovat.¹² Ve školním období se zdokonalují řečové schopnosti a dovednosti, rozvíjí se a zvětšuje se i slovní zásoba. Časopisy na tyto poznatky reagují tím, že podstatná část se zaměřuje právě na jazykovou výchovu. Děti mají převyprávět příběh podle obrázků, hledají různá slova, doplňují rýmy a podobně. V průběhu mladšího školního věku se jazykové schopnosti dítěte výrazně rozvinou zejména tím, že se naučí číst a psát, osvojí si číselné symboly a naučí se s nimi zacházet. Šestileté dítě ovládá zhruba kolem 3 000 slov, v nichž jsou zastoupeny všechny slovní druhy. Obohacení řeči mladšího žáka nastává též větší hierarchizací pojmů. Slovní zásoba se rozšiřuje o všeobecná pojmenování, která označují skupiny, kategorie předmětů a jevů.

¹⁰ NOVOTNÁ, L., HŘÍCHOVÁ, M., MIŇHOVÁ, J. *Vývojová psychologie*. Plzeň, 2004, s. 50–51.

¹¹ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha, 2000, s. 150–151.

¹² KLINDOVÁ, L., RYBÁROVÁ, E. *Vývojová psychologie*. Praha, 1979, s. 104.

Intenzivní řečový vývoj způsobuje bohatou řečovou produkci žáka a evidentní zálibu v jazykových podnětech. Kolem osmého a devátého roku se děti rády zabývají jazykovými formami a vymýšlejí si rozličné hry se slovy, například komolení slov, vyslovování slov odzadu, závody v řečové motorice.¹³ V časopisech proto nacházíme různé jazykolamy, logopedické hříčky, říkanky.

U dětí se také vytváří a zpřesňuje chápání času. Umí již řadit jednotlivé události, chápou pojem dříve a později.¹⁴ Na procvičování této dovednosti tak nacházíme v dětských časopisech úkoly, ve kterých mají seřadit obrázky či věty podle posloupnosti. V diferenciaci různých událostí dětem napomáhá znalost rytmu, především denního, týdenního či ročního. V časopisech se to projevuje především tematickým zaměřením jednotlivých čísel, která souvisejí právě s ročním obdobím nebo s událostmi či tradicemi (Vánoce, Velikonoce, maškarní reje, Halloween).

Časopis bývá někdy označován synonymem magazín, který vznikl z anglického slova *magazine* označující skladiště, v přeneseném slova smyslu je to tedy skladiště zpráv. Je svou podstatou polytematický a je schopen spojovat tematicky i žánrově nesourodé a formálně odlišné menší celky.¹⁵ Právě všestranné zaměření vyhovuje školákům, protože i celkové založení osobnosti mladšího žáka je extravertní, soustředěné navenek, na prostředí, které ho obklopuje, na společnost. Tuto stránku dětské osobnosti vystihuje poměrně velká šířka a mnohostrannost zájmů o všechno nové, s čím se dítě setkává ve škole při vyučování i mimo ně. Zájmy o poznávání bývají často tak široké, že je školní vyučování nestačí přiměřeně uspokojit. A zvláště v takovýchto situacích může pedagog využít časopis k rozšíření znalostí a uspokojení kognitivních potřeb jedince.

Vstupem do školy se utvářejí čtenářské zájmy zprvu o pohádky, později zejména o dobrodružnou literaturu a historické povídky. Ke konci mladšího školního věku přibývají již vážnější konstruktivní zájmy, zájem o různé vynálezy, o cestování, historii.¹⁶ Často bývá obsah pro jedenáctileté děti podřízen takovému kritériím. Velmi patrné je to právě u Juniora, který se profiluje jako časopis přinášející základní poznatky ze světa vědy, techniky, přírody, astronomie, historie, umění a dalších oborů. Soustředění se na tvořivost a činnost lze postřehnout i u ABC, kde redaktoři pravidelně zařazují do výtisků sestrojování různých 3D modelů.

¹³ KLINDOVÁ, L., RYBÁROVÁ, E. *Vývojová psychologie*. Praha, 1979, s. 90–103.

¹⁴ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha, 2000, s. 152–153.

¹⁵ OSVALDOVÁ, B., HALADA, J. a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. Praha, 2002, s. 102.

¹⁶ KLINDOVÁ, L., RYBÁROVÁ, E. *Vývojová psychologie*. Praha, 1979, s. 113.

Mladší školáci často inklinují i ke sbírání různých předmětů – odznaků, známek, fotografií významných osobností (herců, zpěváků, sportovců), nálepek, i bezvýznamných drobností jako jsou kamínky, knoflíky apod.¹⁷ Této skutečnosti využívají mnohé časopisy a přibalují ke každému číslu nějaký malý dárek. Někdy to bývá malá hračka, samolepky, plakát, karta do sbírky nebo CD.

U školáků se dynamicky rozvíjejí i city. Stávají se stálejší a trvalejší. Diferencují se a vznikají nové citové kvality, zvláště tzv. vyšší city. Emoce a city jsou však jednoduché a mělké. Zdokonaluje se sebeovládání a regulace citových reakcí. Převažuje radostná nálada a optimismus. Je to klidné období bez afektů a bouřlivých projevů. Tato klidnější fáze, která je relativně méně dynamickou vývojovou fází, časově vymezenou mezi 8–9. a 11–12. rokem, bývá označována některými psychology termínem střední školní věk. Matějček popisuje toto období jako dobu vyrovnané konsolidace, Erikson zase jako dobu citové vyrovnanosti a Freud mluví o fázi latence, která je míněna jako klidový stav.¹⁸ Dítě se tedy zhruba mezi 3. a 5. třídu plynule rozvíjí ve všech oblastech a připravuje se na další, vývojově dynamičtější období dospívání. Bývá obrácené ke světu a má sklon interpretovat veškeré dění spíše pozitivním způsobem.

V mladším školním věku stále zaujímá významné místo hra. Je složitější, reálnější, ubývá v ní magičnosti a fantastičnosti, výrazný je moment soutěživosti. Oblíbené jsou pohybové, konstruktivní, ale i skupinové hry. Pro nejmenší přináší občas časopis hru s pravidly, většinou jsou to hry obdobného typu jako „Člověče, nezlob se“, ale bývají přizpůsobeny ústřednímu tématu (číslo o pirátech, hra Honba za pokladem). Starším dětem nabízí časopis možnosti soutěžit v luštění křížovek, ve vyrábění, ve výtvarném projevu nebo v tvořivém psaní povídek, básní či pohádek.

V současné době dávají děti přednost počítačovým hrám. Školák věnuje svůj volný čas televizním pořadům a jiným formám pasivní zábavy (video, počítač), mnohdy ji upřednostňuje před vlastními aktivními činnostmi.¹⁹ Nezřídka jsou v inzerci časopisů zveřejňovány internetové odkazy, odkazy na televizní či rozhlasové pořady nebo televizní kanály. Typickým příkladem je měsíčník Kouzelná školka, který se provázaností s televizním pořadem dokonce profiluje.

¹⁷ KLINDOVÁ, L., RYBÁROVÁ, E. *Vývojová psychologie*. Praha, 1979, s. 112.

¹⁸ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha, 2000, s. 188.

¹⁹ NOVOTNÁ, L., HRŮCHOVÁ, M., MIŇHOVÁ, J. *Vývojová psychologie*. Plzeň, 2004, s. 51.

2 Mapování trhu s časopisy

Stěžejním úkolem diplomové práce bylo zjistit, jaké časopisy jsou v současnosti předkládány dětským čtenářům. V 80. letech vycházelo pro nejmenší Sluníčko, pro žáky 1. až 2. třídy Mateřídouška, pro starší Ohníček, Čtyřlístek, ABC mladých techniků a přírodovědců a ještě pár titulů jako Pionýr nebo Sedmička pionýrů. Nyní je na trhu mnohem větší nabídka. Cílem ani účelem této práce však není přinést kompletní seznam soudobých titulů, ale najít mezi nimi takové, které by se daly vhodně a smysluplně použít ve výuce.

Ke zjišťování nabídky časopisů pro děti na našem trhu byla použita evidence periodického tisku Ministerstva kultury České republiky.²⁰ Vydávání periodického tisku je v České republice regulováno zákonem č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon), ve znění zákona č. 302/2000 Sb. Tiskový zákon stanoví, že evidenci periodického tisku vede Ministerstvo kultury České republiky. Právnícká nebo fyzická osoba, která hodlá vydávat periodický tisk, je povinna doručit Ministerstvu kultury České republiky nejpozději 30 dnů před zahájením vydávání periodického tisku písemné oznámení, které musí obsahovat určité údaje o tištěném periodiku. Vydavatel je povinen bezplatně na svůj náklad z každého vydání periodického tisku do 7 dnů ode dne jeho vydání zajistit dodání stanoveného počtu výtisků několika příjemcům, např. 2 povinné výtisky Národní knihovně České republiky, 1 povinný výtisk Moravské zemské knihovně v Brně, 1 povinný výtisk knihovně Národního muzea v Praze, 1 povinný výtisk ministerstvu, všem krajským knihovnám a na další místa.²¹

Evidence periodického tisku Ministerstva kultury České republiky čítala v kategorii tiskovin pro děti a mládež asi 567 titulů, z nichž vydávání některých již bylo přerušeno nebo ukončeno. Řada titulů vychází jen v určitém kraji ČR, některé známe z našich obchodních řetězců, např. Bertík, časopis obchodů Albert, Čiperka, časopis prodejen Coop, nebo jako časopis Českých drah, Můj vláček. Takovéto tiskoviny nejsou pro následující posuzování příliš vhodné, protože nesplňují kritéria všestrannosti a dostupnosti. Kvůli svému úzkému a jednostrannému zaměření nebude v této práci dále zmiňována ani velká skupina tiskovin, které se věnují luštění, křížovkám, osmisměrkám a sudoku.

²⁰ Evidence periodického tisku Ministerstva kultury České republiky. [cit. 2011-09-18]. Dostupný <<http://www.mkcr.cz/scripts/modules/catalogue/search.php?catalogueID=1&lid=1>>.

²¹ Tiskový zákon. [cit. 2011-09-18]. Dostupný <<http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=535>>.

Důležitým údajem o časopise je tištěný a prodaný náklad. Informace o nákladech jsou dostupné na stránkách ABC ČR²² (Audit Bureau of Circulations – Kancelář ověřování nákladu tisku), která zajišťuje v České republice ověřování nákladu tisku. Do tohoto systému jsou zapojena pouze některá vydavatelství, a to RF Hobby (časopis Junior), Ringier Axel Springer (časopis ABC), Yashica (časopis Pastelka). Informace o tištěném nákladu jsou také uveřejňovány na internetových stránkách jednotlivých vydavatelství. Dalším sledovaným údajem měla být čtenost jednotlivých periodik. Udává velikost nákladu násobený počtem lidí majících daný výtisk denně v ruce.²³ Sledovanost tiskových titulů se však zjišťuje v populaci ve věku 12–79 let, což je věk nad hranici mladšího školního věku, a tudíž ze sledovaných periodik jsou uváděny pouze ABC a Junior, které jsou zacíleny na děti s přesahem do staršího školního věku. Údaje o čtenosti jsou uveřejňovány na stránkách Unie vydavatelů.²⁴

Výzkum čtenosti

časopis	čtenost
Junior	101 000
ABC	149 000

čtenost (2. a 3. Q/2011, zdroj Mediaprojekt)

Kromě informací o nákladech sejevily při výběru časopisů jako podstatné i takové údaje jako periodicitu, cena výtisku, věková kategorie, pro kterou je časopis určen, a stabilita periodika, respektive jak dlouho se již vydává. Z takto sestavených dat se ukazuje jako nejvýhodnější roztrídít jednotlivé tiskoviny podle vydavatelství.

2.1 Nakladatelství Egmont

Nakladatelství Egmont je v současné době jedním z největších vydavatelů dětských knih a časopisů na území naší republiky. Na trhu je od roku 1990, tedy více než 20 let. Expandovalo příběhy z dílny Walta Disneye (Kačer Donald, Myšák Mickey, Medvídek Pú). Řada titulů se vztahuje buď k nějakému oblíbenému dětskému seriálu či filmu, nebo k zálibám dětí, jako je například panenka Barbie, poníci. Všechny tituly vycházející v tomto nakladatelství mají přibaleny malý dárek pro čtenáře a upoutávku na dárek

²² ABC ČR. [cit. 2011-09-20]. Dostupný <<http://www.abccr.cz>>.

²³ OSVALDOVÁ, B., HALADA, J. a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. Praha, 2002, s. 194.

²⁴ Unie vydavatelů. [cit. 2011-09-20]. Dostupný <<http://www.unievydavatelu.cz>>.

v následujícím čísle. Jak v nabízeném dárku, tak i v orientaci na nějaký seriál je zřetelný značný vliv médií a reklamy na děti.

Z níže uvedené tabulky je patrné, že jen nevelká část časopisů se může pochlubit dlouholetou tradicí. Mezi takové se řadí Kačer Donald a Medvídek Pú. V přehledu již nejsou uváděny tituly, které se přestaly vydávat, např. Benjamín kvítko, High school musical, Jetix magazín, Kybermyš a další. Důvodem pro ukončení tisku mohly být zřejmě obsahová vyčerpanost, oslabený zájem čtenářů a následná nízká prodejnost. Každým rokem některé časopisy ukončí své vydávání a jiné začínají vycházet jako novinky. V roce 2011 přestaly vycházet měsíčníky D You a Power Ranges, naopak časopis Marvels Heroes byl nahrazen od 5. 12. 2011 novými tituly Marvel Activity a Marvel Super Heroes. Novinkami pro rok 2012 mají být tituly Dinosaurus, Medvídek Pú – přírodní speciál, Generátor Rex, Monster High a Star Wars.²⁵

Tištěný náklad u jednotlivých titulů se pohybuje mezi 10 000–20 000 kusů, na rozdíl od Sluníčka nebo Médi Pusíka, jejichž tištěný náklad přesahuje 100 000 kusů. Tento fakt poukazuje na to, že nakladatelství Egmont se snaží rozsáhlou časopiseckou produkcí oslovit co nejširší skupiny čtenářů. Vypovídá o tom i skutečnost, že v ostatních nakladatelstvích se vydávají časopisy zároveň pro děvčata i chlapce bez dalšího segmentování, kdežto Egmont se zaměřuje například na dívky od 4 let (časopis Princezna, Barbie), dívky od 7–14 let (časopis Hello Kitty, Witch, D You) nebo převážně na chlapce (Auta, Hot Wheels) nebo na příznivce seriálů (Bakugan, Phineas & Ferb, Tom & Jerry, Spider-man, Toy story, Marvels Heroes). Možná si tak postupně vypěstovává budoucí čtenáře, kteří od časopisu Princezna nebo Barbie přejdou na čtení titulu Witch či Hannah Montana a potom na Hello Kitty nebo D You, v případě chlapců od Bořka Stavitele či Lokomotivy Tomáše na Spider-mana nebo Marvels Heroes. A v dospělosti z nich budou potenciální čtenáři snadno ovlivnitelní reklamou, líbivostí a podbízivostí, kteří nebudou schopni rozpoznat kvalitní literaturu.

Cena jednotlivých titulů je poměrně vysoká. Často se pohybuje v rozmezí 59–69 Kč. V průběhu roku 2011 došlo ke zdražení většiny periodik. Nejnápadnější byl cenový rozdíl 20 Kč u Zvířátek (z původních 49 Kč na 69 Kč), dále se promítlo zvýšení o 10 Kč u časopisů Hannah Montana, Chuggington a Toy story. Názvy většiny periodik jsou převzaty z původních názvů seriálů a jsou tedy často v angličtině (Chuggington, časopis pro děti předškolního věku). Cizí jména se objevují ale i v jednotlivých textech či úkolech

²⁵ *Harmonogram ke stažení*. [cit. 2011-12-27]. Dostupný < <http://www.egmont.cz/cz/inzerce/jednotliva/40>>.

pro děti. Jsou to kupříkladu názvy mašinek v časopisu Lokomotiva Tomáš – Percy, Rosie, Harvey, Duncan, Victor. Výslovnost těchto jmen sice dětem nečiní žádné větší potíže díky sledování seriálů v televizi, ale za nepřijatelné mohou být považovány úkoly v předčtenářském období, ve kterých mají děti obtáhnout například Victorovo jméno (Lokomotiva Tomáš, 2011, č. 10). Z výše jmenovaných důvodů jsou časopisy tohoto nakladatelství nevhodné pro použití ve vyučování.

U následujících tabulek jsou použity tyto zkratky:

P – periodičita (počet výtisků za rok),

V – odkdy vychází,

TN – tištěný náklad,

PN – prodaný náklad,

cena – cena časopisu na stáncích,

cílová skupina – skupina, pro kterou je časopis určen.

Nakladatelství Egmont ČR, s. r. o.

Název časopisu	P	V	TN (ks)	cena (Kč)	cílová skupina
Auta	12	15.8.2008	13 000	79	6–10
Bakugan	12	6.9.2010	10 000	42	7–12
Barbie	12	8.6.2004	16 000	59	4–7/ dívky
Ben 10	12	17. 12. 2010	10 000	42	7–13/ chlapani
Bořek Stavitel	12	27.11.2009	12 000	59	3–7
Chuggington	12	26.10.2010	10 000	69	3–7
Hannah Montana	12	5.5.2009	12 000	69	8–13/ dívky
Hello Kitty	6	26.8.2009	12 000	79	8–14/ dívky
Hot Wheels	12	18.12.2007	12 000	59	5–12
Kačer Donald	26	14.3.1996	18 000	47	od 6
Littles Pet Shop	12	2.2.2011	10 000	69	3–6/ dívky
Lokomotiva Tomáš	12	18.12.2007	16 000	69	3–7
Marvels Heroes	6	6.3.2009	12 000	59	6–12
Medvídek Pú	12	4.5.1998	14 000	56	4–7
Mickey Max	4	7.12.2005	10 000	69	6–12
Mistr Manny	6	15.10.2010	10 000	69	3–6
My little Pony	12	15.8.2008	12 000	63	3–6/ dívky
Phineas & Ferb	6	15.10.2010	10 000	63	6–12
Power Rangers	6	18.12.2007	14 000	59	6–12
Princezna	12	23.10.2003	13 000	65	3–7/ dívky
Púova školka	4	20.7.2005	10 000	63	3–7
Spider-man	12	21.3.2007	19 000	57	9–14

Název časopisu	P	V	TN (ks)	cena (Kč)	cílová skupina
Super komiks	6	1.2.2011	10 000	129	6–12
Tom & Jerry	6	8.6.2004	14 000	42	od 6
Toy story	6	15.10.2010	10 000	69	6–12
W.i.t.c.h.	12	24.1.2002	16 000	63	od 9/ dívky
D You	12	26.10.2010	15 000	69	10–15/ dívky
Zvířátka	6	23.11.2006	10 000	69	5–8
Zvonilka	6	7.12.2005	10 000	63	5–10/ dívky

Bylo zpracováno dle údajů na www.egmont.cz/cz/časopisy.

2.2 Nakladatelství Mladá fronta

Nakladatelství Mladá fronta se řadí mezi největší česká časopisecká vydavatelství. Působí na trhu společenských i odborných periodik. Vydává například tituly Lidé a Země, Maminka, Moje psychologie, Zdravotnické noviny, Sestra, Strategie, Obchod a finance a mnohé další. Pro děti přináší na trh pouze dva časopisy, zato s dlouholetou tradicí. Sluníčko má více jak čtyřicetiletou historii, Mateřídouška je nejstarším vydávaným časopisem na našem trhu vůbec. Vychází nepřetržitě více jak 65 let, od prosince 1945. Tituly na sebe navazují věkově a autoři Sluníčka i Mateřídoušky předpokládají využití tohoto časopisu ve školkách i školách. Jednotlivá čísla periodik Mladé fronty nenabízí čtenářům příbalové dárky, jen u Sluníčka je možné kupovat tento časopis i s DVD, celková cena této sady je pak 69 Kč.

Velkou proměnou prochází v průběhu roku 2011 Mateřídouška. Nejenže se zvýšila cena za číslo z původních 34 Kč na nynějších 44 Kč, změnili se i průvodci časopisem. Znamé postavy Áju a Berta vystřídali dráčci Tina a Alex, nápadně připomínající postavy pokémonů. Od září 2011 bývá ke každému číslu přibaleno CD s počítačovými hrami a aktuálním číslem uloženým v PDF formátu. Časopis obsahuje více odkazů na internetové stránky, počítačové programy (Picaso) a hry. Pokud proměnu Mateřídoušky budeme sledovat hlouběji, zjistíme, že v 90. letech byla považována za literární časopis pro nejmenší čtenáře, v roce 2002 se však s novým vedením redakce vydala na cestu k časopisu modernímu, všestranně zaměřenému. Po roce 2003 se proměnila na časopis plný čtení, her a poznávání²⁶ a nyní je možná nasměrována ke světu počítačů.

²⁶ PROVAZNÍK, J. Mateřídouška na rozcestí. In *Tvořivá dramatika*. 2003, roč. XIV, č. 3, s. 38.

Nakladatelství Mladá fronta, a. s.

Název časopisu	P	V	TN (ks)	PN (ks)	cena (Kč)	cílová skupina
Mateřidouška	12	1.1.1970	65 000	40 000	44	7–12
Sluníčko	12	1.1.1970	110 000	68 000	35	3–7

Bylo zpracováno dle údajů na www.mf.cz/produkty/slunicko/,materidouška/.

2.3 Nakladatelství Fragment

Nakladatelství Fragment nemá sice dlouholetou tradici ve vydávání časopisů, ale zabývá se také prodejem učebnic, beletrie, naučných knih pro děti a dospělé a turistických průvodců. Tato skutečnost se odráží i ve skladbě časopisu, který se tak stává skládkou z úryvků a ukázek z jednotlivých knih pro malé čtenáře vycházející v tomto nakladatelství. Podobně jako další se Fragment rozhodl pro jeden titul zacílený na předškolní věk až po žáky 1. třídy (Báječná školka) a jeden titul na děti zhruba od 2. třídy (Smajlík). Ten se pro malý zájem přestal na konci roku 2010 vydávat, poslední číslo vyšlo 21. 10. 2010.

Nakladatelství Fragment, s. r. o.

Název časopisu	P	V	TN (ks)	PN (ks)	cena (Kč)	cílová skupina
Báječná školka	12	24.2.2009	20 000	7 000	49	3–7
Smajlík	12	16.11.2009	18 000	4 000	49	8–12

Bylo zpracováno dle údajů na www.casopis-bajecnaskolka.com.

2.4 Vydavatelství Čtyřlístek

Čtyřlístek má u nás velmi dlouho tradici a proslavil se zejména kreslenými komiksovými příběhy čtyř oblíbených hrdinů z Třeskoprska: Fifinky, Bobíka, Myšpulína a Pindi. Profiluje se jako rodinný časopis s hlavním zaměřením na děti a mládež. Jeho součástí jsou také dětské křížovky a hádanky.

První číslo Čtyřlístku vyšlo v nakladatelství Orbis 15. května 1969. Náklad třiceti tisíc kusů byl tehdy velmi rychle rozebrán. Díky velkému zájmu se ze Čtyřlístku stal pravidelně vycházející časopis, jehož vydávání nebylo nikdy přerušeno. Nejprve vycházel šestkrát, později devětkrát za rok v edici Knihovnička Čtyřlístek. V 80. letech dosahoval náklad 200 000 výtisků. Scénáře původně psal výtvarník Jaroslav Němeček, ale od roku 1970 se stala hlavní scénáristkou Ljuba Štíplová, která vymýšlela příběhy až do roku 2009.²⁷ V současnosti vychází dvacet čísel ročně, jedno z nich jako dvojčíslo, střídavě po dvou či třech týdnech. Od prosince 1992 vychází také pravidelně Čtyřlístek Speciál.

²⁷ *Časopis Týden*. [cit. 2011-04-19]. Dostupný < http://www.tyden.cz/rubriky/kultura/umeni/ctyrlistkomanie-sfifincinoubabovkou_199516.html>.

První dva roky vycházel šestkrát do roka, potom až do roku 2004 se na novinových stáncích objevovalo osm čísel ročně, v letech 2005–2010 se redakce vrátila k šesti speciálním vydáním za rok a nyní, od roku 2011, vychází Speciál pouze čtyřikrát.

Vydavatelství Čtyřlístek, spol. s. r. o.

Název časopisu	P	V	TN (ks)	PN (ks)	cena (Kč)	cílová skupina
Čtyřlístek	20	26.6.1969	40 000	36 000	35	děti a mládež
Čtyřlístek Speciál	4	4.12.1992	22 000	18 000	39	děti a mládež

Bylo zpracováno dle údajů na www.ctyrlistek.cz/Inzerce.aspx.

2.5 Music Model Trust

Music Model Trust je umělecké agentura zastupující Big Band Felixe Slováčka, Dagmar Patrasovou a jiné české hudební umělce. Podílí se i na vydávání časopisu Dáda, který je určen dětem od 2 do 10 let. Věkové rozpětí je dost velké a zřejmě si to autoři uvědomují, protože od ledna 2012 je na webových stránkách uveden věk 2–8 let.

U tohoto periodika je patrný vliv reklamy a médií. Vydávání je provázáno velmi úzce s aktivitami Dagmar Patrasové, s jejím účinkováním v televizi, vystupováním na představeních, vydáváním CD s jejími písničkami. Navíc každé číslo přináší čtenářům malý dárek. V roce 2011 procházel časopis velkou proměnou. Nejprve začal vycházet jako dvouměsíčník a na konci roku 2011 se objevil jen v elektronické podobě, kterou za zvýhodněné předplatné (33 Kč) zprostředkovává novinový portál Publero.com. I nadále však redakce plánuje, že časopis bude vycházet jako dvouměsíčník. Je však rozšířen na 45 stran a doplněn o interaktivní zábavu.

Vydavatelství Music Model Trust, s. r. o.

Název časopisu	P	V	TN (ks)	cena (Kč)	cílová skupina
Dáda	12	5.2.1999	20 000	39	2–10

Bylo zpracováno dle údajů na <http://www.patrasova.cz/index.php?page=profil>.

2.6 Pražská vydavatelská společnost

Pražská vydavatelská společnost přináší na časopisecký trh čtyři tituly, a to titul Praktik, Střelecká revue, Pes – přítel člověka a Méd'a Pusík. Dále vydává knihy, z převážné části kriminální povídky, horory a podobné.

Dětem je z výše jmenovaných periodik určen pouze Méd'a Pusík. Věkově je vymezen pro čtenáře od 3 do 11 let. Jde o překladový časopis pocházející z Německa, kde

vychází od roku 1967 a jehož zakladatelem je Rolf Kauka. Na trhu je Měďa Pusík poměrně dlouhou dobu a s poměrně vysokým nákladem. Každý měsíc je 10 000 výtisků baleno s CD pohádkami. Cena takového čísla je 75 Kč. Od prosincového čísla v roce 2011 je možné ho zakoupit i v elektronické podobě, opět prostřednictvím portálu Publero.com. Na rozdíl od Dády je ponechána možnost koupě tištěného periodika.

Pražská vydavatelská společnost, s. r. o.

Název časopisu	P	V	TN (ks)	cena (Kč)	cílová skupina
Měďa Pusík	12	1.3.1993	112 000	32	3–11

Bylo zpracováno dle údajů na <http://medapusik.pvssp.cz/>.

2.7 Česká televize

Časopis Kouzelná školka navazující na stejnojmenný pořad vysílaný v České televizi je příkladem periodika, který je propojený s jiným masovým médiem, televizí. V tomto měsíčníku určeném pro předškoláky se objevují dětem známé postavy z televizního vysílání – Michal (Michal Nesvadba), Jitka (Jitka Molavcová), Majda (Magdalena Reifová), babička Jana (Jana Šulcová), děda Lád'a (Ladislav Trojan) a skřítkové František a Fanyka. Provázanost se projevuje i v používání stejných frází z televizního pořadu v časopise (*Mějte se fanfárově!*).

Česká televize

Název časopisu	P	V	TN (ks)	cena (Kč)	cílová skupina
Kouzelná školka	11	22.10.2009	20 000	49	3–6

Bylo zpracováno dle údajů na http://www.kouzelnaskolka.net/files/ks_cenik_harmonogram.pdf.

2.8 Yashica

Reklamní agentura Yashica, s. r. o., vydává časopis Pastelka od roku 2010, předtím byl vydáván společností Inapa, s. r. o. Autoři předpokládají využití svého měsíčníku v rodinách, školách i družinách, v domech dětí a mládeže, ale i v občanských sdruženích, které pracují s dětmi v jejich volném čase, a proto se snaží oslovit nejen předškoláky a mladší žáky v prvních třech ročnících základní školy, ale také učitele, rodiče a vychovatele, vedoucí dětských zájmových klubů a oddílů. Redakční tým tvoří zkušení pedagogové, což se projevuje i v tom, že na internetových stránkách mají propracovanou

metodiky a plány činností v průběhu celého roku a že navazují na vzdělávací programy mateřských a základních škol.

Yashica, s. r. o.

Název časopisu	P	V	TN (ks)	PN (ks)	cena (Kč)	cílová skupina
Pastelka	12	2.8.1999	14 211	5 070	45	5–8

Bylo zpracováno dle údajů (10/2011, zdroj ABC ČR).

2.9 BH promo

Společnost BH promo se soustředí na reklamní činnost a marketing. V roce 2010 začala vydávat časopis *Byl jednou jeden život*, který je inspirován stejnojmenným seriálem francouzského autora Alberta Barillé. V letech 2005–2009 vycházel podobně zaměřený titul pod názvem *Tajemství lidského těla*.²⁸ Firma BH promo předpokládala, že časopis bude ve velké míře využíván ve školách jako doplňkový materiál k učebnicím a ke zpestření výuky. Na konci roku 2010 pro malý zájem čtenářů snížila tištěný náklad a v průběhu roku 2011 přestala časopis vydávat úplně. Můžeme se jen domnívat, že takto úzce zaměřená periodika po nějaké době vyčerpají obsahově zajímavá témata a z našeho trhu opět vymizí.

BH promo, s. r. o.

Název časopisu	P	V	TN (ks)	PN (ks)	cena (Kč)	cílová skupina
<i>Byl jednou jeden život</i>	11	1.6.2010	15 000	9 000	59	5–12

Bylo zpracováno dle údajů na <http://www.byljednoujeden.cz/>.

2.10 Vydavatelství RF Hobby

Společnost RF Hobby se řadí mezi nejvýznamnější vydavatelství časopisů na českém trhu. Předkládá čtenářům mnohé prestižní a renomované časopisy, které jsou často i lídry ve svém segmentu. Pyšní se tituly 21. století, *Enigma*, *History revue*, *Epocha*, *Paní domu*, *Fashion Club*, *Zbraně & náboje*, *Top Cars* a dalšími.²⁹ Pro děti a mládež vydává *Junior*, časopis o vědě, technice, přírodě, anatomii, historii, umění a dalších oborech. Převládají v něm kratší texty, často i encyklopedické, a tak by mohl být dobře využitelný ve vyučování. Jeho cena je však ve srovnání s ostatními periodiky dost vysoká.

²⁸ *Evidence periodického tisku Ministerstva kultury České republiky*. [cit. 2011-12-28]. Dostupný <<http://www.mkcr.cz/scripts/modules/catalogue/list.php?catalogueID=1&lid=1>>.

²⁹ *RF Hobby*. [cit. 2011-12-28]. Dostupný <<http://www.rf-hobby.cz/>>.

Zřejmě se na tom podílí to, že ke každému číslu Juniora jsou 3 dárky – plakát, vystřihovánka a malý příbalový dárek (většinou nějaké školní pomůcky). V průběhu roku 2011 začalo vydavatelství nabízet časopis také v elektronické podobě prostřednictvím novinového portálu Publero.com. Elektronická verze je oproti tištěné pouze za 49 Kč. Dvakrát ročně je vydáváno i speciální číslo Juniora.

Vydavatelství RF Hobby, s. r. o.

Název časopisu	P	V	TN (ks)	PN (ks)	cena (Kč)	cílová skupina
Junior	12	26.8.2005	39 800	30 600	69,90	8–14
Junior Speciál	2	21.5.2008	51 500	41 400	69,90	8–14

Bylo zpracováno dle údajů na www.junior.rf-hobby.cz.

2.11 Ringier Axel Springer CZ

Společnost Ringier Axel Springer CZ je největším vydavatelstvím s nejvyšším počtem čtenářů na českém trhu. Zaujímá první místo mezi deníkovými vydavateli, kde dosahuje více než 36 % podílu na trhu (deníky Blesk, Sport, Aha!), na časopiseckém trhu je společnost na druhém místě (časopisy Reflex, ABC, GEO, Blesk pro ženy, Blesk Hobby a jiné).³⁰ Pro mládež však nabízí pouze ABC, časopis generace XXI. století, který vydává od roku 1994.³¹

První číslo ABC vyšlo 22. 1. 1957. Současná podoba časopisu navazuje na dlouholetou tradici, svým obsahem i grafickým pojetím je však ABC moderním periodikem, které v průběhu vydávání pozměnilo svůj název i logo. Na webových stránkách má ABC internetovou podporu iabc.cz (od roku 2012 abicko.cz), jejímž prostřednictvím je zprostředkován také kontakt čtenářů s redakcí. V letech 2005–2007 udělila Unie vydavatelů tomuto periodiku titul Časopis roku.

Tento čtrnáctideník se zaměřuje na vše, co děti zajímá s důrazem na aktuální trendy. Píše o moderních technologiích, technice, počítačích, počítačových hrách, ale také o adrenalinových sportech, autech, vědě, přírodě a filmu. Pravidelnou součástí ABC jsou papírové modely a komiksy. Věk čtenářů, pro které je časopis určen, je z posuzovaných časopisů nejvíce nad hranicí mladšího školního věku. Vhodnější by bylo zařadit tento časopis do vyučování na 2. stupni.

³⁰ Ringier Axel Springier. [cit. 2011-12-28]. Dostupný < <http://www.ringieraxelspringer.cz/>>.

³¹ Časopis je nadále v této práci uváděn bez podtitulu pod názvem ABC.

Vydavatelství Ringier Axel Springer CZ

Název časopisu	P	V	TN(ks)	PN(ks)	cena (Kč)	cílová skupina
ABC, časopis generace XXI. století	24	1.1.1970	74 744	47 751	43	10–15

Bylo zpracováno dle údajů 10/2011, zdroj ABC ČR.

2.12 Ostatní

Následující tituly jsou použity v této práci i pro dokreslení různorodosti časopisů na našem trhu. Nejsou tolik rozšířené, ani se o nich moc nepíše, nemají nákladné reklamy v médiích, které by podporovaly jejich prodej. Jsou sice ideově zaměřeny, ale zdaleka ne ve všech článcích a nápadech je tato orientace patrná. Některé texty jsou velmi inspirativní a přínosné. Výhodou těchto periodik je, že cena jednotlivých čísel je v porovnání s těmi komerčními mnohem nižší.

Tituly Cvrček a Nezbeda jsou křesťanskými měsíčníky pro děti předškolního a školního věku. Vydává je společnost Nezbeda, zřizovatelem je Salesiánská provincie Praha. Časopis Cvrček lze objednat pouze jako přílohu Nezbedy, nikoli samostatně. Bez ideového zaměření v nich můžeme najít rozhovory se známými i méně známými lidmi, povídání o přírodních a technických zajímavostech, různé jednoduché pokusy (například galvanické poměďování), zajímavosti ze světa kolem nás (např. historie a vývoj hodin) a další.³²

Nezbeda, s. r. o.

Název časopisu	P	V	cena (Kč)	cílová skupina
Nezbeda	11	12.11.1991	17	školní
Cvrček	11	2010	10	předškolní

Bylo zpracováno dle údajů na <http://www.casopisnezbeda.cz/>.

Organizace Junák nabízí nejen svým členům, ale i ostatním dětem a mládeži časopisy Světýlko a Skaut. Pro děti mladšího školního věku je určeno Světýlko. Obdobně jako v ostatních dětských časopisech jsou i ve Světýlku komiksy, obrázkové čtení, spousta zajímavých článků o životě živočichů a k tomu připojené úkoly v podobě osmismerek, doplňovaček, šifrovaných zpráv či hledání rozdílů. Některé texty jsou zaměřeny i na vztah k naší vlasti. Seznamují děti s významnými osobnostmi našich dějin (Karel IV., T. G. Masaryk a další), ale také se státními symboly, s orientačními značkami na mapách. Nechybí zde ani náměty pro ruční vyrábění, uprostřed je pravidelně vložena vystřihovánka

³² *Nezbeda*. 1993, č. 9, s. 16, 21.

z tvrdšího papíru. Velmi dobře je využita celá obálka časopisu, na zadní straně přináší pravidelnou rubriku nazvanou Pokusy, ve které seznamuje děti s fungováním věcí kolem nás (mikrovlnná trouba, chuťové buňky)³³. Zajímavé texty i úkoly ze Světýlka by mohly proto najít své uplatnění při vyučování přírodovědy, vlastivědy, pro přírodovědné vycházky, projekty nebo ve škole v přírodě.

Junák – Svaz skautů a skautek

Název časopisu	P	V	TN (ks)	cena (Kč)	cílová skupina
Světýlko	5	18.1.1995	14 000	25	7–10
Skaut	5	5.9.1990	12 000	25	11–15

Bylo zpracováno dle údajů na <http://krizovatka.skaut.cz/tiskoviny/casopisy/>.

Časopis Kereka vydává občanské sdružení Demokratická aliance Romů za podpory Ministerstva kultury České republiky. Je to jediné celostátní romské měsíční periodikum pro děti a mládež, zacílené na věkovou skupinu od 5 do 26 let. Redakce přistupuje k tak širokému věkovému rozpětí velmi promyšleně, pro nejmenší děti (5–8 let) je uprostřed časopisu vložena osmi stránková barevná příloha Kerečka. Časopis vychází měsíčně, o prázdninách je pro čtenáře připraveno dvojčíslo.

Kereka se neomezuje jen na romské etnikum, ale i ostatním dětem a mládeži je přínosem v pochopení mentality a způsobu života romské menšiny. Seznamuje své čtenáře s romskou historií, kulturou, tradicemi a zvyky. Má především zábavnou a vzdělávací funkci, ale také poučnou a motivační, protože představuje svým čtenářům mladé a úspěšné Romy, kteří jim mohou být vzorem. Tento měsíčník se snaží také o zprostředkování romského jazyka. V redakci pracují tři rodilí mluvčí, kteří romštinu užívají v běžném životě. Tradiční součástí časopisu je vedle překladů romských pohádek, povídek, básní a říkadel také romsko-český slovník k vybraným článkům.³⁴ Toto periodikum je uváděno i z toho důvodu, že by mohlo být využito v průřezovém tématu multikulturní výchovy.

Demokratická aliance Romů ČR

Název časopisu	P	V	cena (Kč)	cílová skupina
Kereka	12	2. 2. 1998	12	5–26

Bylo zpracováno dle údajů na <http://www.kereka.cz/?st=home>.

³³ Světýlko. 2011, roč. 13, č. 2.

³⁴ TULIOVÁ, M., PEČÍNKA, P. Časopis Kereka se uplatní na školách. In *Britské listy* [online]. 6.11.2009 [cit. 30.12.2011]. ISSN 1213-1792. Dostupné na internetu: <<http://www.blisty.cz/art/49731.html>>.

3 Nabídka časopisů v knihovnách

V předešlé kapitole byla zmapována nabídka časopisů, které si lze opatřit prostřednictvím pultového prodeje nebo objednat přes zprostředkující firmu. Tato část je zaměřena na časopisy, které si mohou děti vypůjčit v knihovnách. K posouzení a prozkoumání dané problematiky byly zvoleny knihovny nacházející se v regionu Cheb.

Na Chebsku působí celkem 35 knihoven,³⁵ z toho 1 městská, pověřená výkonem regionálních funkcí a zároveň plní funkci střediskové knihovny – Městská knihovna v Chebu, 9 profesionálních a 25 neprofesionálních knihoven.³⁶

Do všech profesionálních i neprofesionálních knihoven našeho regionu byl rozeslán dotazník sloužící k mapování nabídky (příloha č. 14). Ze všech oslovených institucí se vrátil vyplněný a bylo zjištěno, že neprofesionální knihovny veškeré finanční prostředky poskytované krajem používají pouze na nákup knih. Dotazníky z profesionálních knihoven pak byly zpracovány a informace, které v nich byly uvedené, posloužily jako výzkumný materiál. Jsou přiloženy v příloze č. 15.

Dotazník obsahuje 13 otázek a lze ho rozdělit do dvou částí. První část (otázky 1–9) je zaměřena na zjišťování základních údajů (počet čtenářů a jejich obvyklé chování, např. četnost návštěv, způsoby sledování výpůjček a možnosti půjčování tiskovin). Druhá část dotazníku (otázky 10–13) je věnována přímo časopisům a má pro sledovaný účel největší výpovědní hodnotu. Dozvídáme se, které konkrétní tituly knihovny nabízejí, v kolika výtiscích jsou k dispozici čtenářům, které tituly jsou nejvíce půjčovány dětmi a z jakých zdrojů jsou knihovníci nejčastěji informováni o nových časopisech.

3.1 Základní údaje získané z knihoven

První otázka dotazníku vede ke zjištění počtu čtenářů ve věkové kategorii 6–11 let navštěvujících knihovnu. Cílem je porovnat počet dětí na 1. stupni základních škol a počet přihlášených dětí v příslušných knihovnách. Veškeré odpovědi na tuto otázku jsou

³⁵ *Přehled činnosti knihoven v Karlovarském kraji*. [cit. 2011-08-27].

Dostupný < <http://www.knihovna.kvary.cz/cs/pro-knihovny/prehled-cinnosti-knihoven-v-karlovarskem-kraji/prehled-cinnosti-knihoven-karlovarskeho-kraje-2007-2008.html>>.

³⁶ Profesionální knihovna je každá knihovna poskytující veřejné knihovnické a informační služby ve smyslu § 4 zákona č. 257/2001 Sb. (knihovní zákon), veřejnosti přístupná v časovém rozsahu větším než 15 hodin týdně. Neprofesionální knihovna je základní knihovna zpravidla zřízená příslušným orgánem obce, veřejnosti přístupná do 15 hodin týdně. V těchto knihovnách vykonává praktickou knihovnickou a informační činnost neprofesionální (dobrovolný) knihovník. Nákup a zpracování knih do počítače za neprofesionálního knihovníka provádí profesionální knihovna, pověřená výkonem regionálních funkcí. Všechny neprofesionální knihovny na Chebsku a Mariánskolázeňsku spadají pod Městskou knihovnu v Chebu.

zaznamenány v níže umístěné tabulce (tabulka č. 1), v níž jsou uvedeny také všechny základní školy v chebském regionu³⁷ a počet dětí na 1. stupni základních škol zjištěný z výročních zpráv. Městská knihovna v Chebu neeviduje samostatně čtenáře ve věkovém rozpětí 6–11 let, proto nebylo možné v této knihovně porovnání provést. Ostatní profesionální knihovny můžeme rozdělit podle počtu dětí zaevidovaných v knihovně do tří skupin. První skupinu tvoří knihovny v Lubech, Plesné a Mariánských Lázních. Tyto instituce navštěvuje zhruba 30–40 % školáků prvního stupně základní školy. Druhou skupinu s přibližně 60 % školáků představují knihovny ve Františkových Lázních, v Aši a ve Skalné. Největší podíl školáků (80 %) vykazuje knihovna v Lázních Kynžvart.

Z níže vypracované tabulky vyplývají ještě další skutečnosti. V chebském regionu je 28 základních škol, které na 1. stupni navštěvuje zhruba 4 000 dětí. Sedm z těchto škol (jedna čtvrtina) je malotřídních (v tabulce barevně odlišeny). Ve všech obcích se základní školou jsou knihovny. V obcích s malotřídní školou nabízejí knihovnické služby pouze neprofesionální knihovny (v tabulce označeno NK), které z finančních důvodů žádné tiskoviny nenakupují. V obcích, v nichž mohou navštěvovat žáci všech devět ročníků základní školy, pracují profesionální knihovny. Pouze dvě obce se vymykají tomuto pravidlu, a to Dolní Žandov a Velká Hleďsebe.

Z deseti profesionálních knihoven jsou dvě v menších obcích, v Hazlově a v Hranicích, jež neodebírají žádné dětské časopisy. Uváděným důvodem je nedostatek finančních prostředků a malý zájem čtenářů. Hazlovská knihovna půjčovala tituly ABC a Sluníčko, ale od roku 2008 má v nabídce časopisy jen pro dospělé, převážně pro ženy. Knihovna v Hranicích ve své nabídce nemá vůbec žádné časopisy.

³⁷ *Seznam škol Cheb*. [cit. 2011-10-27]. Dostupný <<http://www.cz-zakladni-skola.cz/seznam-skol/cheb/>>.

Tabulka č. 1. Počet žáků na 1. stupni ZŠ a počet dětských čtenářů v knihovnách

město	škola	počet dětí	
		1. stupeň ZŠ	knihovny
Cheb	1. ZŠ Cheb, Americká 36	194	1 650 žáků 1 112 (dětí do 15 let)
	2. ZŠ Cheb, Májová 14	264	
	3. ZŠ Cheb, Malé náměstí 3	206	
	4. ZŠ Cheb, Hradební 14	277	
	5. ZŠ Cheb, Matěje Kopeckého 1	335	
	6. ZŠ Cheb, Obětí nacismu 16	299	
	Svobodná chebská škola	75	
Františkovy Lázně	ZŠ Františkovy Lázně	295	175
Luby	ZŠ Luby	86	32
Plesná	ZŠ a MŠ Plesná	85	29
Skalná	ZŠ Skalná	112	64
Hazlov	ZŠ a MŠ Hazlov	79	časopisy pouze pro dospělé
Hranice	ZŠ Hranice	97	žádné časopisy
Aš	ZŠ a MŠ Aš, Okružní 57	165	675 408
	ZŠ Aš, Hlávkova 26	225	
	ZŠ Aš, Kamenná 152	285	
Mariánské Lázně	ZŠ Jih, Mariánské Lázně	335	576 236
	ZŠ Úšovice	241	
Lázně Kynžvart	ZŠ a MŠ Lázně Kynžvart	50	40
Dolní Žandov	ZŠ a MŠ Dolní Žandov	56	
Velká Hleďsebe	ZŠ Velká Hleďsebe	95	
Libá	ZŠ a MŠ Libá	26	NK
Lipová	ZŠ a MŠ Lipová	15	NK
Milhostov	ZŠ a MŠ Milhostov	25	NK
Nový Kostel	ZŠ Nový Kostel	22	NK
Drmoul	ZŠ a MŠ Drmoul	39	NK
Tři Sekery	ZŠ a MŠ Tři Sekery	28	NK
Stará Voda	ZŠ a MŠ Stará Voda	15	NK

Bylo zpracováno dle údajů z dotazníků a z výročních zpráv jednotlivých škol.

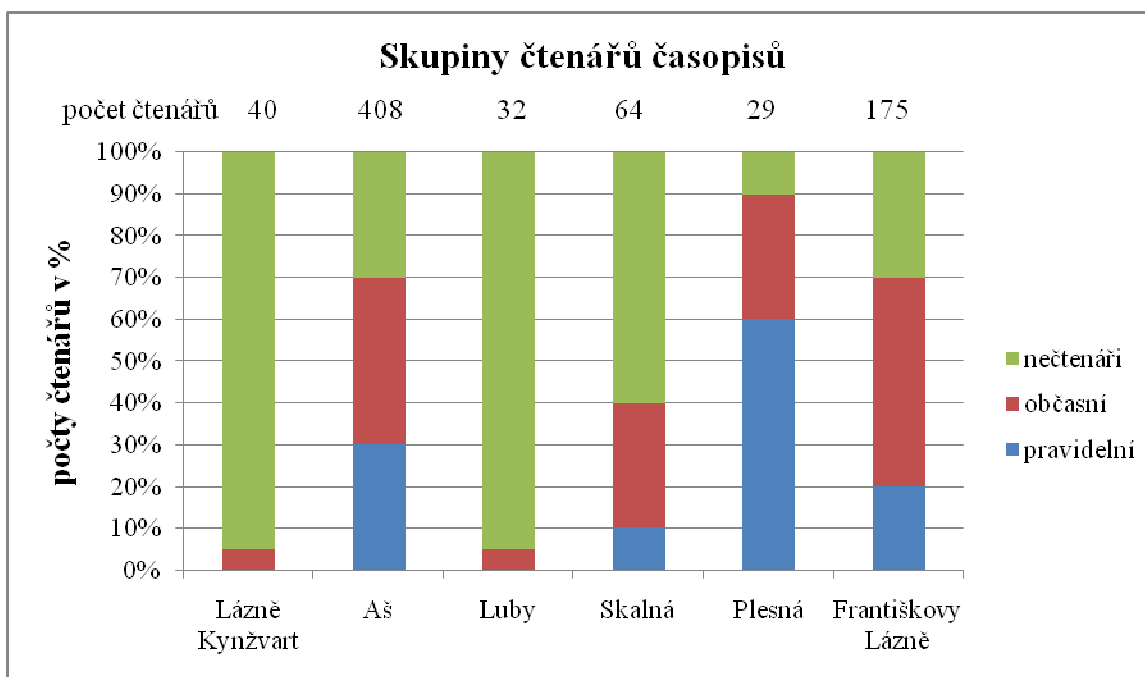
Druhá otázka dotazníku je zacílena na čtenáře a má tuto skupinu rozdělit na pravidelné a občasné čtenáře časopisů a ty, kteří si tiskoviny vůbec nepůjčují. Ve velkých knihovnách (Cheb, Mariánské Lázně) nebylo možné odpovědět na otázku, protože takovéto údaje nejsou nikde zaznamenávány. V ostatních knihovnách byl počet zjištěn odhadem a výsledky jsou uvedeny v grafu (graf č. 1). Mohou být subjektivně ovlivněny, protože se nejedná o exaktní informace.

Na první pohled je z níže uvedeného grafu patrné, že v Lubech a v Lázních Kynžvart 95 % dětí nečte časopisy vůbec. V Plesné je ve stejné kategorii pouze 10 % dětí. Domněnku, že výsledek je ovlivněn skladbou a množstvím nabízených časopisů, potvrzuje i to, že knihovny v Lubech a v Lázních Kynžvart mají téměř nejužší nabídku periodik v regionu (Luby 5 titulů, Lázně Kynžvart 6 titulů). Obě jmenované knihovny mají nejmenší počet titulů zacílených na mladší školní věk (pouze 2 tituly bez přesahu z předškolního věku) a poměrně vyrovnaný počet periodik pro předškoláky i školáky (viz graf č. 8). V ostatních knihovnách převládá počet časopisů určených dětem mladšího školního věku nad kategorií periodik pro předškoláky.

Vysoké procento těch, kteří si časopisy vůbec nepůjčují (60 %) je uváděno také ve Skalné. Místní knihovna má na Chebsku nejmenší počet časopisů pro děti, a to pouze 4 tituly. Množství čtenářů, kteří časopisy vůbec nečtou, není ale tak vysoký jako u dvou předchozích, protože výrazně převažují tituly pro školáky (3 časopisy pro mladší školní věk, 1 časopis pro předškoláky).

Výsledky lze lépe posoudit, pokud vyjádříme počet čtenářů vzhledem k celkovému počtu přihlášených dětí v příslušné knihovně. Z takto přepočtených údajů vyplývá, že pravidelných čtenářů časopisů je ve Skalné 6, v Plesné 17, ve Františkových Lázních 35 a v Aši 122. V posledně jmenované knihovně je vykazované číslo velmi vysoké. Je to ale knihovna, která má nejpočetnější nabídku titulů v regionu a ve které si mohou děti zapůjčit nová čísla pouze v knihovně, ostatní čísla si mohou vypůjčit domů. Je samozřejmé, že nový výtisk si tak může přečíst více čtenářů.

Graf č. 1. Skupiny čtenářů časopisů

Bylo zpracováno dle údajů z dotazníků.

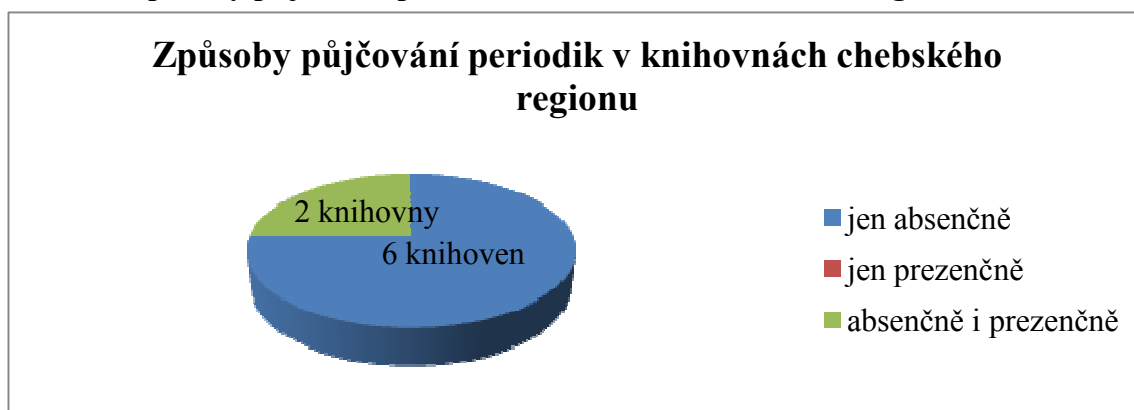
Třetí otázka se soustředí na to, zda je půjčování časopisů v knihovně nějakým způsobem zaznamenáváno. Sledován je pouze počet výpůjček periodik, který je pak porovnáván s ostatními výpůjčkami. Tyto údaje jsou součástí povinné statistiky knihoven, které se zasílají na Ministerstvo kultury ČR. Ve většině menších knihoven bylo půjčování časopisů evidováno pomocí tištěné kartotéky, v současnosti je využíván knihovnický program Clavius.

Další tři otázky se vztahují ke způsobům půjčování časopisů, které jsou čtenářům nabízeny (graf č. 2). Z grafu vyplývá, že žádná z knihoven nenabízí časopisy jen formou prezenze. Většina knihoven (Luby, Plesná, Skalná, Lázně Kynžvart, Františkovy Lázně, Cheb) umožňuje absenční výpůjčku všech čísel. Pouze v ašské a mariánskolázeňské knihovně jsou nejnovější čísla půjčována jen prezenčně, ostatní výtisky je možné zapůjčit absenčně. V ašské knihovně jsou oba způsoby půjčování využívány dětmi přiměřeně stejně, v mariánskolázeňské o něco více převažuje možnost zapůjčit si výtisk domů.

U absenčního půjčování bylo navíc zjišťováno, zda si děti půjčují výhradně jen jeden titul, nebo zda si jich půjčují více najednou. Zodpovězeno bylo pouze odhadem, protože se v knihovnách tento údaj nesleduje. Přesto ve třech knihovnách (Lázně Kynžvart, Cheb, Skalná) bylo uvedeno, že děti dávají přednost výhradně jednomu titulu a v dalších třech institucích (Františkovy Lázně, Plesná, Luby) si děti půjčují podle pracovníků

knihoven několik titulů najednou. Na tuto oblast může mít vliv množství a skladba nabízených periodik a počet přihlášených čtenářů (tabulka č. 3). V knihovnách s menším počtem čtenářů mají děti větší možnost si časopis zapůjčit. Zřetelné je to u knihovny v Lázních Kynžvart. Velmi těžko si děti mohou půjčovat více titulů najednou při jedné návštěvě, když v nabídce knihovny jsou pouze dva tituly pro mladší školní věk při počtu 40 čtenářů.

Graf č. 2. Způsoby půjčování periodik v knihovnách chebského regionu

Bylo zpracováno dle údajů z dotazníků.

Tabulka č. 2. Počet čtenářů a počet časopisů v knihovnách chebského regionu

knihovna	počet čtenářů	počet časopisů	počet čtenářů na jeden výtisk
Plesná	29	8	3,6
Luby	32	5	6,4
Lázně Kynžvart	40	6	6,7
Skalná	64	4	16
Františkovy Lázně	175	8	21,9
Mariánské Lázně	236	6	39,3
Aš	408	11	37,1
Cheb	1112 (děti do 15 let)	14	79,4
region Cheb celkem	4 026 dětí na 1. stupni ZŠ	62	

Bylo zpracováno dle údajů z dotazníků.

Zbývající dvě otázky první části dotazníku zjišťují frekvenci návštěv dětských čtenářů a zkoumají spojitost mezi návštěvností knihovny a novým číslem časopisu. Odpovědi na otázku číslo osm vycházejí pouze z odhadů knihovnických pracovníků,

protože tyto informace nejsou nikde zaznamenávány. Nejsou tedy zcela přesné a objektivní. Chebská a mariánskolázeňská knihovna na tuto otázku neodpověděly.

Chování dětských čtenářů z pohledu zaměstnanců knihoven je velmi odlišné, závisí na individualitě jednotlivých uživatelů. Přesto je z níže uvedené tabulky (tabulka č. 3) zjevné, že knihovny v Lubech a v Lázních Kynžvart vykazují velmi vysoké číslo u čtenářů, kteří přijdou do knihovny pouze několikrát do roka. Naopak knihovny ve Františkových Lázních, Skalné a Aši uvádějí, že více než polovina čtenářů chodí do knihovny jednou za měsíc, což zřejmě souvisí i s tím, že výpůjčky jsou na dobu čtyř týdnů. Značně vysoké číslo se vyskytuje u týdenní návštěvnosti knihoven v Plesné a Františkových Lázních, což ale může záviset na jiných aktivitách v knihovně (nabídka internetu, akce v knihovně a podobně).

Tabulka č. 3. **Frekvence návštěvnosti dětí v knihovně**

knihovny čtenáři v %	Lázně Kynžvart	Aš	Luby	Skalná	Plesná	Františkovy Lázně
jednou týdně	-	5	3	-	15	8
několikrát v týdnu	-	3	2	-	15	10
jednou za měsíc	30	70	20	60	40	50
několikrát za měsíc	20	10	10	30	20	20
několikrát ročně	50	12	65	10	10	12
vliv nového čísla	ne	ne	ne	ne	ano	ne

Bylo zpracováno dle údajů z dotazníků.

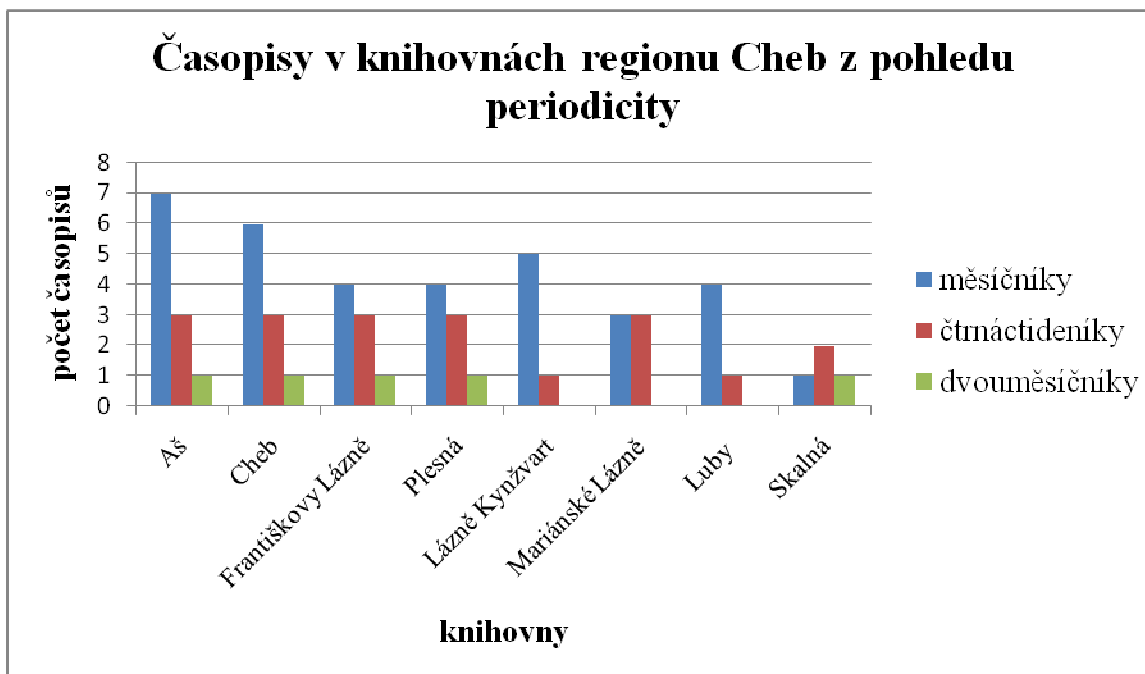
Mezi tiskovinami v knihovnách chebského regionu zaujímají výlučné postavení měsíčníky. Nejvíce jich nabízí knihovny v Aši, Chebu a Lázních Kynžvart. I když zpravidla tyto časopisy převládají, většinou nové vydání neovlivňuje návštěvnost knihoven, protože jsou obvykle pro čtenáře jen po jednom výtisku. Při možnosti zapůjčit si časopis na jeden měsíc je velmi malá pravděpodobnost, že aktuální výtisk bude v knihovně k dispozici. Pouze pracovnice knihovny v Plesné spatřuje vliv nových čísel časopisů ABC a Kačer Donald na to, jak často děti do knihovny přijdou. Její osobní názor nemusí být předpojatý, protože plesenská knihovna má v chebském regionu nejmenší počet uživatelů

(29) a dostatečně velký počet dětských periodik (8), z nichž tři vycházejí jako čtrnáctideníky.

Z níže vloženého grafu (graf č. 3) lze také vyčíst, že je knihovnami nabízen pouze jeden dvouměsíčník (Tom & Jerry) a některé knihovny vůbec dvouměsíčníky neodebírají (Lázně Kynžvart, Mariánské Lázně a Luby). Nabídka čtrnáctideníků³⁸ je v knihovnách velmi vyrovnaná, nejméně si jich mohou půjčit čtenáři v Lubech a v Lázních Kynžvart. Možná je to jeden z důvodů, proč je v obou zařízeních tak početná skupina dětí, které nečtou časopisy vůbec, a takové množství těch, kteří přijdou do knihovny jen několikrát za rok. Možná mají čtenáři potřebu vidět, že se v knihovně něco děje, obměňuje, že jsou tam nějaké novinky.

Zajímavá je skladba časopisů z pohledu periodicity v mariánskolázeňské a skalenské knihovně. V Mariánských Lázních je počet měsíčníků a čtrnáctideníků vyrovnaný. Ve skalenské knihovně, jako v jediné, převažují čtrnáctideníky, a přesto se tato skutečnost na týdenní návštěvnosti čtenářů neprojevuje, ale pravděpodobně má vliv na vysoký počet čtenářů, kteří přijdou do knihovny jednou za měsíc.

Graf č. 3. Časopisy v knihovnách regionu Cheb z pohledu periodicity

Bylo zpracováno dle údajů z dotazníků.

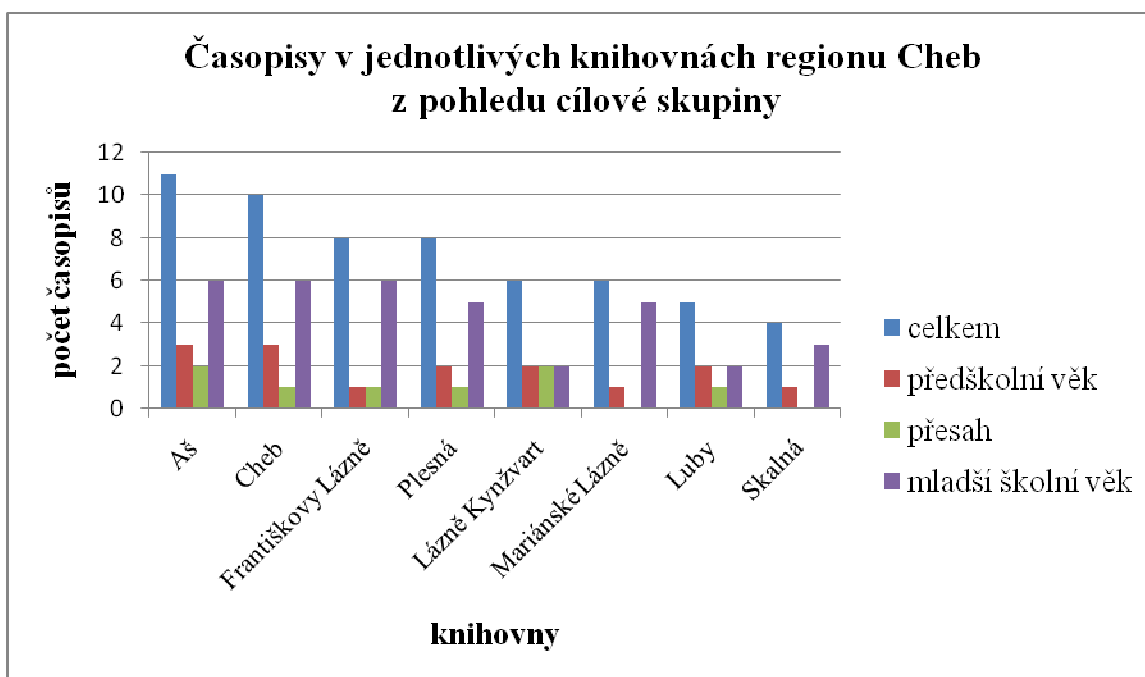
³⁸ Mezi čtrnáctideníky je zařazen i Čtyřlístek, který má poněkud nepravidelnou periodicitu. Vychází střídavě po 2 a 3 týdnech, ale počtem čísel za rok je blíže ke čtrnáctideníkům.

3.2 Časopisy v knihovnách v chebském regionu

Druhá část dotazníku má pro tuto práci největší výpovědní hodnotu, protože se zaměřuje na konkrétní nabídku tiskovin a opírá se již o přesné a konkrétní údaje. Knihovny poskytují svým čtenářům časopisy pouze po jednom výtisku, jen knihovna v Chebu má některé tituly po dvou výtiscích (Mateřídouška, Sluníčko, Čtyřlístek, ABC). Nejpočetnější nabídka je v knihovně v Aši, nejužší výběr mají čtenáři ve skalenské knihovně, která pro ně odebírá pouze čtyři časopisy (graf č. 4).

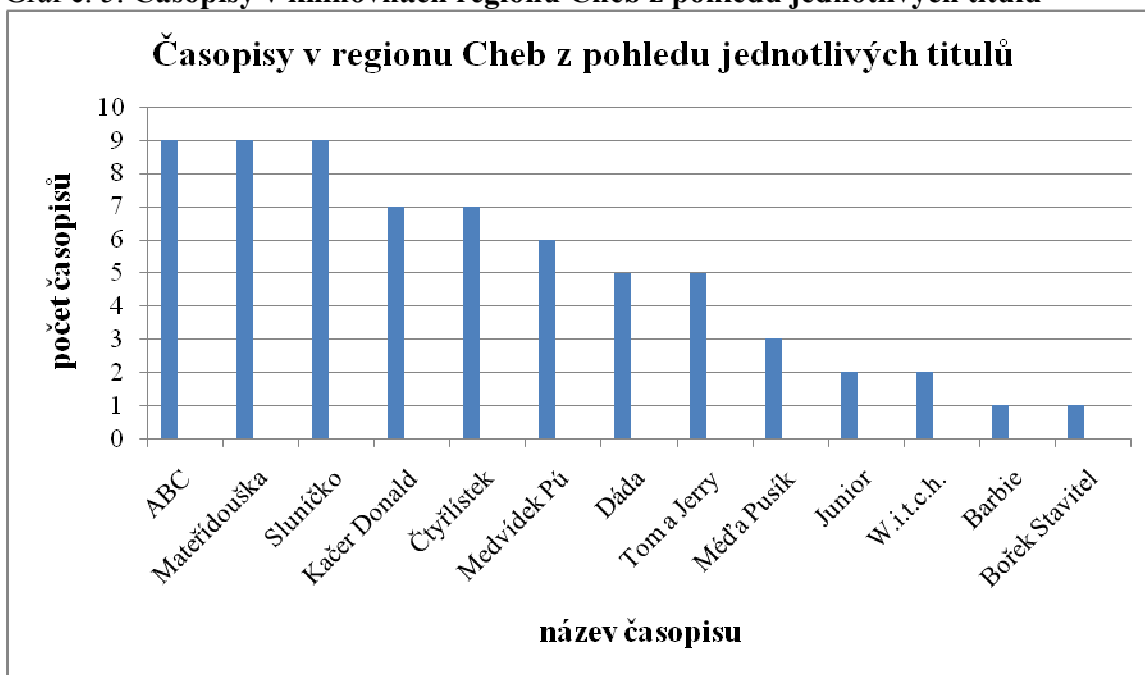
Celkem se v knihovnách v chebském regionu objevuje 13 různých titulů, souhrnný počet čísel nabízených pro děti v chebském regionu je 62. Nejčetnějšími tituly v knihovnách regionu Cheb jsou ABC, Mateřídouška a Sluníčko (graf č. 5). V těsné blízkosti je za nimi čtrnáctideník Kačer Donald a Čtyřlístek. Nejméně se vyskytují v knihovnách Bořek Stavitel, Barbie (pouze jedenkrát), hned za nimi je to W.i.t.c.h. a Junior (dvakrát), Méd'a Pusík (ve třech knihovnách). Průměr si udržují svým zastoupením v knihovnách tituly Medvídek Pú (šestkrát), Dáda a Tom & Jerry (pětkrát).

Graf č. 4. Časopisy v jednotlivých knihovnách regionu Cheb z pohledu cílové skupiny

Bylo zpracováno dle údajů z dotazníků.

Graf č. 5. Časopisy v knihovnách regionu Cheb z pohledu jednotlivých titulů

Bylo zpracováno dle údajů z dotazníků.

Na konkrétní nabídku periodik můžeme nahlížet z různých úhlů. Jedním z nich může být pohled z pozice nakladatelství či společnosti, která tiskoviny vydává. Podle tabulky (tabulka č. 4) uplatňující výše zmíněný zřetel byl sestaven následující graf (graf č. 6), z něhož je zřejmé, že nejhojněji se v knihovnách vyskytují časopisy nakladatelství Egmont. Titulů je celkem 6, ale pokud se na to podíváme vzhledem k počtu výtisků v celém chebském regionu, dostaneme se k číslu 22. Nakladatelství Mladá fronta je se svými dvěma tituly (Sluníčko, Mateřidouška) na 2. místě, přepočteno na celkový počet výtisků v knihovnách chebského regionu 16. Ostatní společnosti mohou knihovnám nabízet pouze jeden titul, a tak na 3. místě je společnost Ringier Axel Springer vydávající časopis ABC s 8 výtisky v našem regionu (vzhledem k tomu, že je to čtrnáctideník, 16 výtisků za měsíc) a za ním vydavatelství Čtyřlístek objevující se v nabídce knihoven šestkrát. Společnost Music Model Trust posílá jimi vydávaný časopis Dáda do pěti knihoven chebského regionu. Měsíčník Pražské vydavatelské společnosti, Měďa Pusík, se objevuje na třech místech chebského regionu a na posledním místě ve sledované oblasti je společnost RF Hobby s časopisem Junior s pouhými dvěma výtisky.

Roztřídění časopisů podle vydavatelských společností je ještě rozpracováno v dalším grafu (graf č. 7), a to se zřetelem k nabídce jednotlivých knihoven, z níž je vidět, že ašská a chebská knihovna vedou v počtu titulů z nakladatelství Egmont, naproti tomu

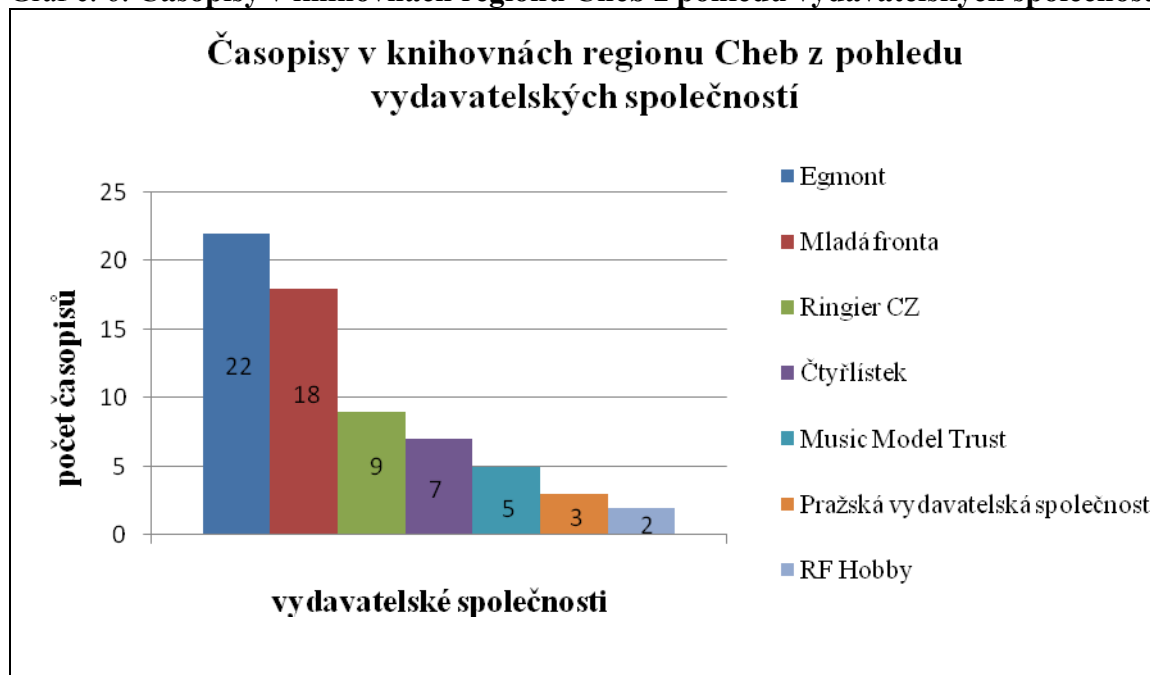
pouze jeden titul zmiňovaného nakladatelství má pro své uživatele lubska a mariánskolázeňská knihovna. S výjimkou skalenské knihovny objednávají všechna ostatní zařízení oba tituly nakladatelství Mladá fronta, Sluníčko a Mateřídouška. Všechny knihovny, až na tu v Lázních Kynžvart, mají v nabídce časopis ABC.

Tabulka č. 4. Nabídka konkrétních titulů v knihovnách chebského regionu

název časopisu	četnost v knihovnách regionu Cheb	nakladatelství či vydavatelství	věková kategorie
ABC	8	Ringier Axel Springer	10–15
Mateřídouška	8	Mladá fronta	7–12
Sluníčko	8	Mladá fronta	3–7
Kačer Donald	7	Egmont	6–12
Čtyřlístek	6	Čtyřlístek	od 6 let
Medvídek Pú	6	Egmont	4–7
Dáda	5	Music Model Trust	2–10
Tom a Jerry	5	Egmont	6–12
Méd'á Pusík	3	Pražská vydavatelská společnost	3–11
Junior	2	RF Hobby	8–14
W.i.t.c.h.	2	Egmont	od 9 let
Barbie	1	Egmont	od 4 let
Božek Stavitel	1	Egmont	3–7

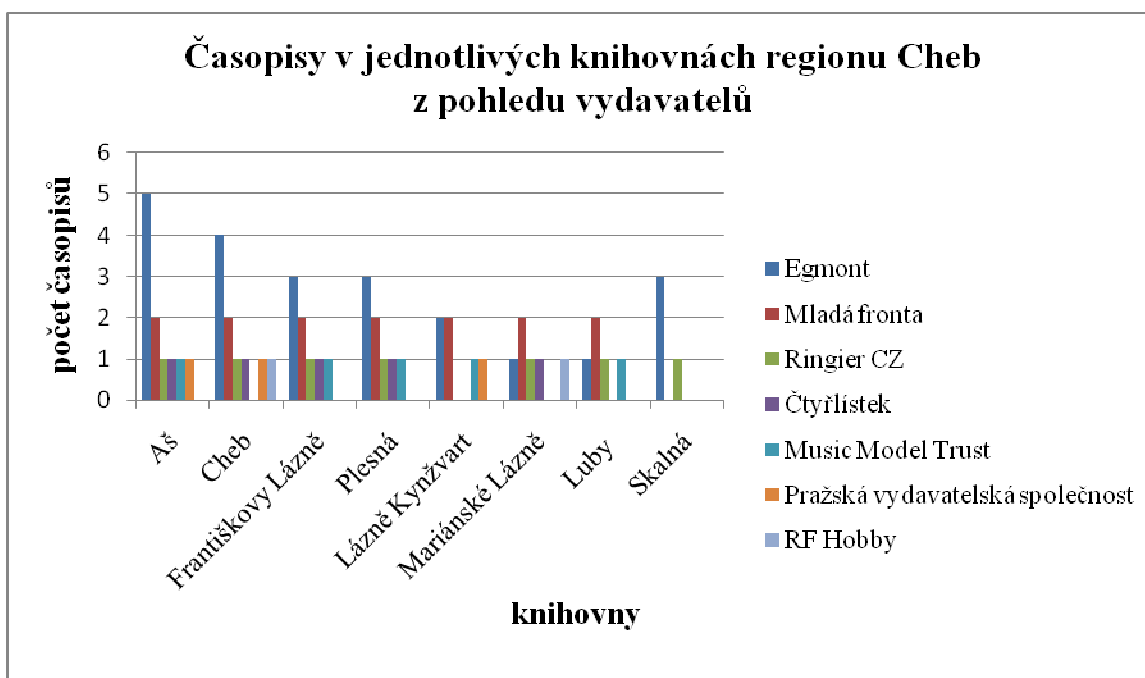
Bylo zpracováno dle údajů z dotazníků a dle webových stránek jednotlivých titulů.

Graf č. 6. Časopisy v knihovnách regionu Cheb z pohledu vydavatelských společností

Bylo zpracováno dle údajů z dotazníků.

Graf č. 7. Časopisy v jednotlivých knihovnách regionu Cheb z pohledu vydavatelů

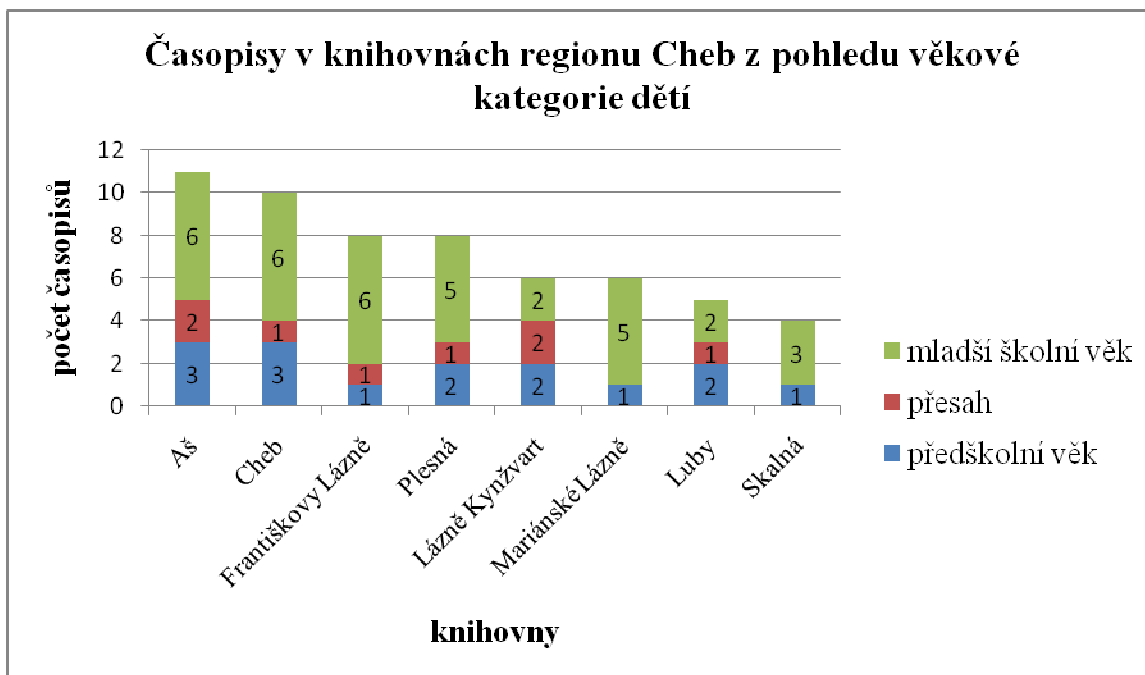
Bylo zpracováno dle údajů z dotazníků.

Dalším hlediskem pro posuzování nabídky tiskovin v knihovnách může být věk čtenářů, pro které je časopis určen. Z tabulky (tabulka č. 4) vyplývá, že v chebském regionu je možné si půjčit prostřednictvím knihoven 6 titulů pro předškoláky a celkem 9 titulů pro mladší školní žáky, z nichž 2 časopisy (Méd'a Pusík a Dáda) jsou určeny pro obě dvě kategorie současně.³⁹ Z pohledu počtu výtisků v celém chebském regionu (graf č. 8) je výhradně pro předškoláky v knihovnách k zapůjčení 15 časopisů, dále 8 výtisků je pro kategorii, která přesahuje z předškolního věku do mladšího školního věku (Dáda a Méd'a Pusík pro děti od 2–10 let) a 35 čísel je výlučně pro mladší školáky.

Věkové kritérium je rozpracováno také v grafu č. 4 a je prozkoumáno z pozice nabídky jednotlivých knihoven. Největší nabídku pro předškolní věk i s přesahem má knihovna v Aši (5 titulů), v Chebu (4 tituly) a v Lázních Kynžvart (4 časopisy). Naopak nejmenší počet periodik pro předškoláky mají knihovny ve Skalné a Mariánských Lázních. Nejvíce časopisů pro kategorii mladších školních žáků najdeme v Aši, Chebu, Františkových Lázních, nejméně ve Skalné a v Lubech.

³⁹ Oba tituly, Dáda i Méd'a Pusík, jsou v této práci uváděny jako časopisy s přesahem, protože věk dětí, pro který jsou určeny, přesahuje z předškolního věku do mladšího školního věku.

Graf č. 8. Časopisy v knihovnách regionu Cheb z pohledu věkové kategorie dětí

Bylo zpracováno dle údajů z dotazníků.

Otázka číslo jedenáct si klade za úkol zjistit, jaké časopisy jsou mezi dětmi nejčastěji půjčovány, a tudíž i nejvíce oblíbené. Všechny tituly nabízené knihovnami chebského regionu jsou uspořádány v tabulce podle věku čtenářů (tabulka č. 5). Ve skupině pro předškoláky jsou nejčastěji půjčovány Sluníčko a Medvídek Pú. V kategorii mladších školních žáků výrazně převažují časopisy komiksového typu (Kačer Donald, Čtyřlístek, Tom & Jerry) a titul ABC. Velmi zřídka se mezi nejčastěji půjčovány objevila Mateřídouška, časopis Junior nebyl uveden ani v jedné odpovědi. Preference určitých časopisů v jednotlivých knihovnách mohou být ovlivněny různými aspekty, například vkusem dětí, věkovým složením čtenářů, nabídkou knihoven a podobně.

Předposlední otázka má zmapovat, odkud jsou pracovníci knihoven informováni o nových časopisech. Nejčastěji se o novinkách dozvídají tak, že sami sledují tituly na novinových stáncích, dále prostřednictvím internetu nebo jsou osloveni e-mailem či dopisy od distributora či nakladatele. Někteří jsou informováni také přímo od dětí, z médií a z nabídek předplatného. Pracovníci knihoven mají dostatečné množství zdrojů, odkud mohou být informováni o vycházejících periodikách, a záleží jen na nich, jaké časopisy dětem nabídnou. Většinou se o sledování časopiseckého trhu zajímají, pokud přestane některý časopis vycházet a chtějí ho nahradit novým titulem. Ani v jedné

odpovědi se však neobjevilo, že by byli informováni z knižních zpravodajů nebo nějakých recenzí. Tato skutečnost může mít dopad na kvalitu nabízených časopisů v knihovně.

Tabulka č. 5. Oblíbenost časopisů u čtenářů

knihovny název časopisu	Lázně Kynžvart	Mariánské Lázně	Aš	Františkov y Lázně	Cheb	Luby	Plesná	Skalná	celkem
Sluníčko	/	/		/			/		4
Medvídek Pú	/							/	2
Barbie									
Bořek Stavitel									
Dáda	/								1
Méd'a Pusík	/								1
Kačer Donald	/	/		/	/		/	/	6
Čtyřlístek		/	/	/	/				4
Tom & Jerry				/	/		/	/	4
W.i.t.c.h.									
Mateřídouška	/						/		2
Junior									
ABC				/		/	/	/	4

Poznámka: Modré stínování označuje časopisy pro předškoláky, zelené pro mladší školní věk a fialové s přesahem do obou kategorií.

Bylo zpracováno dle údajů z dotazníků.

Poslední otázka směřovala právě k novým titulům, o které by knihovny případně chtěly rozšířit svoji nabídku. Shodují se na tom, že finanční situace jim v současné době nedovoluje nákup dalších titulů. Dvě knihovny (v Mariánských Lázních a Skalné) považují počet jimi předkládaných titulů za dostatečný. V některých knihovnách (Lázně Kynžvart, Luby) dokonce zaznamenali, že v této věkové kategorii si děti moc časopisy nepůjčují, že daleko větší poptávka po půjčování časopisů je u starších dětí ve věkovém rozmezí 12–15 let. K tomu se přidává i Městská knihovna v Chebu, která by také raději rozšířila nabídku pro starší děti.

3.3 Výsledky dotazníkové metody

Zmapování časopiseckého trhu a následné porovnání nabídky periodik v knihovnách chebského regionu potvrdilo předpoklad, že ve veřejných zařízeních je výběr

dětských časopisů velmi omezený. Stejně jako na novinovém stánku i zde chybí časopisy, které by rozšiřovaly více obzory dětí a podněcovaly jejich zájmy.

Častými tituly, které se v knihovnách objevují, jsou tiskoviny z velkých nakladatelství (Egmont, Ringier Axel Springer, Mladá fronta) nebo takové, které vycházejí v masových nákladech (Méd'a Pusík). Zřídka se vyskytují tituly ze společností nebo agentur, které nabízejí dětem pouze jeden titul. Pro nejmenší se do knihoven chebského regionu vůbec neobjednávají tituly Kouzelná školka, Báječná školka nebo Pastelka. Neobjevíme zde ani malonákladové tituly s určitou zaměřeností (Nezbeda, Kereka a jiné). Zřejmě proto, že distributoři těchto periodik neútočí na knihovny e-maily a ani nákladnou reklamou v televizi či v jiných médiích.

Z odpovědí knihoven chebského regionu je patrné, že na půjčování časopisů má vliv řada aspektů, jako je množství titulů, periodicita, skladba nabízených titulů, ale zřejmě i podmínky půjčování. Důležité je i věkové složení dětí, které v knihovnách není sledováno. Pokud je v knihovně přihlášeno velké množství školáků, tak by se tato skutečnost měla odrazit i ve větší škále periodik pro školáky.

Není pravidlem, že by ve větších knihovnách byl širší výběr časopisů, spíše to záleží na finančních prostředcích a angažovanosti pracovníků knihovny. Ve větších knihovnách je počet čtenářů na jeden časopis velmi vysoký (kolem 40 čtenářů na jedno číslo). Některé knihovny, obzvláště neprofesionální, nenabízejí vůbec žádné tiskoviny.

Časopisy nejsou v knihovnách vyhledávány příliš často. Jednak proto, že téměř všechny knihovny mají k dispozici jediný výtisk, jednak proto, že si je mohou čtenáři zapůjčit na čtyři týdny a nejsou tedy pro ostatní uživatele po celou tuto dobu dostupné. Dalším důvodem je i fakt, že se časopisy dostávají do těchto institucí s delší časovou prodlevou než na novinových stáncích. Obvykle jsou do knihoven distribuovány prostřednictvím agentur nabízejících remitendu. Tento termín označuje neprodanou část nákladu periodického i neperiodického tisku, která je vrácena zpět distributorovi či vydavateli.⁴⁰ Z finančních důvodů je tento způsob pro knihovny velmi výhodný, protože lze získat určité tituly za poloviční, někdy i třetinové ceny. Negativní dopad má však časového opoždění na aktuálnost jednotlivých výtisků.

Cílem zjišťování podmínek, možností půjčování a konkrétní nabídky časopisů v knihovnách bylo zjistit, zda by bylo možné využít časopisy z knihoven ve školách nebo k tomu, aby děti navštívily knihovnu a z časopisu samostatně získaly nějaké informace.

⁴⁰ OSVALDOVÁ, B., HALADA, J. a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. Praha, 2002, s. 154.

Vzhledem k danému složení nabídky periodik v knihovnách a počtu výtisků není realizace tohoto záměru možná.

Zpracování dotazníků přivedlo autorku práce k myšlence, že by se pro srovnání půjčování časopisů v jednotlivých knihovnách dal využít ještě jeden údaj, které knihovny sledují, a to porovnat počet výpůjček periodik vzhledem k ostatním výpůjčkám. Ze získaných dotazníků vyplynulo, že pro mladší školní žáky jsou v knihovnách v poměrně velkém zastoupení komiksy, které jsou dětskými čtenáři hojně vyhledávány. Tento poznatek je přenesen do poslední kapitoly diplomové práce, ve které je komiks námětem na realizaci konkrétní vyučovací hodiny.

4 Charakteristika časopisů

Od 90. let, kdy na časopisecký trh expandovala obrovská směsice dětských tiskovin, je velmi obtížné orientovat se v nabídce dětských časopisů. Literární kritika zabývající se dětskou literaturou se již tehdy omezovala na prezentaci v odborných časopisech (Zlatý máj, později přejmenovaný na Ladění) a na občas zveřejňované recenze v Nových knihách a Lidových novinách, ale ve specializovaných literárních novinách a časopisech první poloviny 90. let vymizela.⁴¹ Časopisecká produkce není soustavně sledována a reflektována ani v současné době. Zřídka je možné najít kritiku v již zmiňovaném čtvrtletníku Ladění a v pražském časopise o dramatické výchově a dětském divadle Tvořivá dramatika.⁴² Není tedy jednoduché vyznat se ve vydávaných periodikách a z velké části je potřeba vlastní a dlouhodobější sledování dětských tiskovin.

Významný vliv na podobu současných časopisů má sílící působení médií, digitálních a počítačových her, internetových sdělení, což se projevuje v grafickém zpracování, v obsahu jednotlivých rubrik či článků i v jazykovém vyjadřování. Další vliv lze spatřovat v tom, že svět dětí se změnil, vizualizoval se, zrychlil a zracionálněl. Tyto podněty vedou ke zvýšenému zájmu o kreslené seriály a komiksy a k zájmu o internet, slovníky, encyklopedie.⁴³ Dané skutečnosti se přizpůsobily i časopisy. Poezii objevíme v tiskovinách jen vzácně, úryvky z beletrie jsou v lepším případě jen vytěšňovány encyklopedickými texty a podstatnou část periodik tvoří komiksy a inzerce.

Již v 90. letech byly znatelné rozdíly mezi tiskovinami české a zahraniční provenience, mezi časopisy s nezakrytým komerčním zaměřením a časopisy s vyššími ambicemi. Již tehdy byly na jedné straně Sluníčko, Mateřídouška, Čtyřlístek a na druhé straně Méd'a Pusík, Kačer Donald, Dáda a tehdy ještě Hurvajz či Šmoula. Některé časopisy pro malé děti jsou navíc nezastřenou reklamou hračky Barbie, zábavných pořadů Dády Patrasové a Heleny Štáchové a staly se snad největším kýčem, který u nás existuje.⁴⁴ Přesto se řada titulů na časopiseckém trhu udržela, a dokonce se k ní další jim podobné přidávají. Vliv komerce a zahraničních společností začíná být patrný i u titulů jako je Sluníčko, Mateřídouška a ABC. Dokladem toho jsou zjištění společnosti Kantar Media, která

⁴¹ URBANOVÁ, S. *Meandry a metamorfózy dětské literatury*. Olomouc, 2003, s. 117.

⁴² SEDLÁK, J. Ladění. *Český jazyk a literatura*. Roč. 54, 2003–2004, č. 1, s. 52.

⁴³ URBANOVÁ, S. *Meandry a metamorfózy dětské literatury*. Olomouc, 2003, s. 310.

⁴⁴ Tamtéž, s. 312.

monitorovala objem inzerce v tisku. Vyhodnocená data jsou prezentována v následujících podkapitolách.

Časopisy také začínají pozbývat národní charakter. Mnohem častěji se v konkurenčním boji prosazují nadnárodní firmy a časopisy s neutrálním obsahem, které mohou být vydávány i v jiných zemích. Velmi patrné je to u nakladatelství Egmont nebo u licencovaných časopisů, například Méd'a Pusík.

4.1 Diferenciace dětských časopisů pro školní práci

Dětské časopisy lze rozdělit do skupin podle věku čtenářů na předškolní a mladší školní věk. Některé z nich jsou určeny dětem obou dvou kategorií, například Pastelka, Dáda a Méd'a Pusík. Pro sledovaný účel, využití ve vyučování, je vhodnější rozdělit časopisy spíše podle školních požadavků a stupňované náročnosti na žáka do dvou skupin.

První skupina tiskovin je určena k využití pro začínající čtenáře, mezi něž lze zahrnout děti z prvních tříd, které se učí zejména číst, psát a počítat, ale i žáky druhých a někdy i třetích ročníků, kteří si ještě osvojují techniku čtení a začínají se učit pracovat s textem, vyhledávat informace a třídit je. Toto vymezení je jen přibližné a záleží na konkrétních dovednostech jedinců. Kategorie je však specifická svým zaměřením a vhodné jsou pro ni úkoly založené na rozvoji percepce, které jsou nezbytné pro zvládnutí výše jmenovaných dovedností začínajících školáků. Konkrétně je to rozvoj sluchového a zrakového vnímání, jemné motoriky, pozornosti, paměti, rozvoj slovní zásoby, vyjadřovacích a matematických schopností, grafomotorické úkoly, texty na korektní výslovnost. Všechny takto zaměřené úlohy najdeme právě v časopisech pro předškolní děti, většinou pro věkovou kategorii 3–7 let.

Druhou skupinu tvoří tiskoviny určené pokročilejším čtenářům, často žákům čtvrtých a pátých ročníků, ale někdy i žákům třetích tříd, kteří již zvládli techniku čtení a osvojují si čtenářské dovednosti. Texty pro tuto kategorii by měly být náročnější a přiměřené úrovni čtenářů, obsah článků by měl korespondovat s věkem dětí.

Řada vydavatelů předpokládá použití jimi vydávaných periodik (Sluníčko, Mateřídouška, Pastelka, Báječná školka, Junior) ve výuce ve školkách, školách, družinách a jiných zařízeních, která pracují s dětmi. Většina dětských titulů nabízí svým čtenářům velmi podobnou strukturu článků i úkolů, avšak některé jsou lépe využitelné v určitých oblastech a jiné zase mají přednosti v odlišných směrech. Hlavním cílem této kapitoly je

charakterizovat časopisy z hlediska využití ve škole a poukázat na jejich kladné či záporné stránky.

4.2 Časopisy pro začínající čtenáře

K této skupině tiskovin se vztahují především časopisy určené předškolákům, Sluníčko, Kouzelná školka, Báječná školka, ale také další, které věkově přesahují tuto kategorii, a to Pastelka, Dáda a Méd'a Pusík.

4.2.1 Cena periodik a inzerce v časopisech pro začínající čtenáře

Cenově je nejpříjemnější Méd'a Pusík (32 Kč) a Sluníčko (35 Kč), následuje Dáda (39 Kč). Nejdražší je Pastelka (45 Kč), Báječná školka a Kouzelná školka (oba tituly shodně po 49 Kč). Nejmenší formát časopisu nabízí Sluníčko, naopak největší Báječná školka.

Všechny měsíčníky pro předškoláky mají přibližně stejný počet stran, nabízejí čtenářům většinou 34 stránek. Nejvíce jich poskytují časopisy Sluníčko (44) a Pastelka (46), které vykazují také největší objem inzerce (tabulka č. 6). Společnost Kantar Media monitorovala inzerci v periodickém tisku a na webových stránkách Unie vydavatelů byly zveřejněny hrubé inzertní příjmy a množství inzertních ploch u některých časopisů za rok 2011.⁴⁵ Z tabulky je vidět, že inzerce v listopadových výtiscích zaujímala téměř 12 stran ve Sluníčku a 21 stran v Pastelce.

Tabulka č. 6. Inzerce v časopisech pro předškoláky

Titul	listopad 2011			leden – listopad 2011		
	Kč	počet inzerátů	počet inzertních stran	Kč	počet inzerátů	počet inzertních stran
PASTELKA	1 440 000	27	21,0	8 740 000	153	130,7
SLUNÍČKO	1 241 000	16	11,7	10 261 000	154	106,2

Bylo zpracováno dle údajů na <http://www.uvdt.cz/>, Inzerce v celostátních i regionálních denících a časopisech – aktuální data 11/2011.

⁴⁵ Inzerce v celostátních i regionálních denících a časopisech. [cit. 2011-12-27]. Dostupný <<http://www.uvdt.cz/>>.

Po pozornějším prozkoumání inzertních ploch je třeba uvést, že v časopise *Pastelka* jsou reklamy na naučné a společenské hry (hry rozvíjející slovní zásobu, vyjadřovací pohotovost), na výtvarné pomůcky, ale také na další vzdělávání pedagogických pracovníků. Některé reklamy jsou i v podobě malovaného čtení, například reklama na rozhlasové vysílání Pigy rádia seznamující děti s historií rozhlasového vysílání až po poslech rádia na internetu.⁴⁶ Prostřednictvím inzerce se učitelé dozvídají také více o dění ve školství, například o tom, jak se mohou zapojit do různých programů a projektů (Ekoškola).

V ostatních dětských periodikách se často objevují reklamy na hračky, hry, dětské oblečení, na potravinové doplňky (vitamíny) a různé pochutiny (brambůrky Pom-bär, bonbony), na školní potřeby (pera Tornáda) a pomůcky pro vyrábění (foukací fixy). Výjimkou nejsou ani reklamy na pořady a seriály na různých televizních kanálech (Minimax, Jim Jam). Občas bývá zveřejněna inzerce i na zajímavé akce (divadelní vystoupení, výlety na hrady nebo do IQ parku v Liberci).

V poslední době se inzerce v časopisech *Sluníčko* a *Méd'a Pusík* objevuje také ve formě komiksů, které zprostředkovávají reklamu na jogurty. Podobně je tomu i v měsíčníku *Báječná školka*, kde se námětem pro komiks stává propagace různých výrobků pro kreativní tvoření dětí, např. modelína, hrnčířská hlína, které mohou děti vyhrát, pokud se zúčastní soutěže spjaté s tímto komiksem.

V časopisech *Kouzelná školka* a *Dáda* lze najít reklamy propagující vystoupení a další aktivity jednotlivých aktérů (knížky, CD, televizní vysílání). Inzerce v časopise *Dáda* se soustředí také na nabídku služeb pro rodiče (nehtového studio, cukrárna). Blízké jsou si z pohledu inzerce tituly *Báječná školka* a *Sluníčko*, protože ve svých výtiscích umisťují reklamy na knihy z vlastního knihkupectví (*Mladá fronta*) nebo nakladatelství (*Fragment*).

4.2.2 Struktura časopisů pro začínající čtenáře

Všechny časopisy pro předškoláky mají své průvodce, kteří seznamují čtenáře v úvodu každého výtisku s obsahem aktuálního čísla a v závěru se snaží upoutat na číslo příští nebo se objevují jako maskoti v některých pravidelných rubrikách. *Sluníčkem* provádí děti pes Pupík a kočka Lízinka, *Báječnou školkou* knižní skřítkové Matýsek a Majdalenka. Titul *Méd'a Pusík* představuje medvídek Pusík, pes Bello a jejich zvířecí

⁴⁶ *Pastelka*. Září 2011, roč. XIII, s. 29.

kamarádi. Kouzelnou školku provázejí skřítkové František a Fanyňka, své pravidelné rubriky v časopise mají moderátoři stejnojmenného televizního pořadu. V měsíčníku Dáda dělají dětem společnost kos Oskar, žížala Júlie, kosice Klára, kuřátka Pipi a Pepa a housenka Emílie. Měsíčník Pastelka se již v předmluvě odlišuje, protože úvodní slovo má šéfredaktor Miroslav Jalovecký, který se vyjadřuje několika větami k tematickému zaměření na další školní rok nebo k metodice práce s tímto časopisem. Ikonka pastelky je umístěna u čísel stránek a v závěrečné části, kde jsou čtenáři seznamováni s obsahem následujícího výtisku.

Ve všech časopisech pro předškoláky jsou zařazovány úkoly připravující děti na počáteční výuku čtení, psaní a počítání. Nepřeberné množství úkolů na paměť, soustředění, dokreslování, obtahování, ale i v jazykové oblasti (hra se slovy, zjišťování, která slova se rýmují, kterými hláskami začínají jednotlivá slova) nebo v rozvoji matematických představ přináší časopis Sluníčko. Mnohé úlohy jsou zaměřené na porozumění, například zda určitá slova mají něco společného s danou oblastí nebo odhalování nesmyslů na obrázku. V tomto směru vyniká titul Sluníčko, který oproti ostatním nabízí procvičování různé obtížnosti. Někdy to je pouze počítání konkrétních věcí či spojování čísel, ale v dalších cvičeních se autoři zaměřují i na rozvíjení logického myšlení. Proto jsou vhodné tyto úkoly k diferenciaci dětí. Velká variabilita a rozmanitost úkolů činí v tomto ohledu ze Sluníčka časopis na velké úrovni. Spoustu úkolů na soustředění, zrakové rozlišování a procvičování grafomotoriky nabízí rovněž časopis Báječná školka. Tato cvičení mohou sloužit jako doplňková činnost pro žáky, kteří potřebují určitou oblast více procvičit, nebo jako výběrový úkol, pokud žáci mají hlavní práci splněnou.

Protipólem Sluníčka i Báječné školky z hlediska úkolů je měsíčník Méd'a Pusík. Samostatné práce pro předškoláky jsou v každém výtisku velmi podobné, pravidelně bývají zařazovány omalovánky, hledání rozdílů, obtahování, počítání předmětů, hledání nesmyslných věcí. Úkoly jsou ve srovnání s ostatními časopisy velmi jednoduché a snadné, nerozvíjejí logické myšlení. Autoři uvádějí, že je časopis určen věkové kategorii 3–11 let, což ale rozhodně výběrem a typem úkolů odpovídá pouze předškolním dětem.

Pravidelné rubriky tvoří v některých dětských časopisech také písničky (Kouzelná školka, Dáda, Pastelka, Báječná školka), vaření (Kouzelná školka, Méd'a Pusík, Pastelka) a cvičení (Kouzelná školka, Dáda a Pastelka). Ani jednu z těchto rubrik však nenajdeme v časopise Sluníčko.

Rubriku o přípravě jídla lze vyhledat v časopise Kouzelná školka pod názvem Dědova mňamka a nese se spíše v duchu, jak naučit děti jíst všechny zdravé potraviny. Většinou je zde otištěn pouze recept na jednoduchou svačinku, kterou zvládnou zhotovit i velmi malé děti. Ingredience potřebné k výrobě jsou nakreslené, celý postup přípravy je pak zakomponován do textu bez dalšího rozlišení. Mnohem vhodnější pro školní potřeby jsou recepty v Méd'ovi Pusíkovi, který se dá využít i v komunikační a slohové výchově k nácviku popisu pracovního postupu. Potřebné přísady jsou sepsány v jednom sloupci a pracovní postup je rozdělen do jednotlivých bodů (většinou osm). Příprava pokrmu není příliš obtížná, zvládnou ji i samotní malí školáci. Návod z Médi Pusíka je možné použít i ve vyšších ročnících, protože obrázky ani postavy zvířecích kamarádů v této rubrice nezasahují do vlastního pracovního postupu a jsou zmíněny pouze v doprovodném textu. Nepravdělně bývají zařazeny recepty na studené pohoštění i v Pastelce. Potřebné suroviny jsou také sepsány odděleně od dalšího textu, návod na přípravu občerstvení je psán v souvislých větách, nikoli v bodech.

Běžnou součástí dětských periodik bývá také písnička, ale pojetí je u každého titulu trochu odlišné. V Báječné školce jsou použity písničky Zdeňka Svěráka a Jaroslava Uhlíře z knihy, kterou vydává nakladatelství Fragment. V každém čísle Dády je otištěna jedna píseň Dagmar Patrasové z jejího aktuálního kompaktního disku. Podobně i v Kouzelné školce vychází každý měsíc písnička, kterou zpívá v televizním pořadu Magdaléna Reifová, ale navíc je zde rubrika Jitky Molavcové, kde se děti seznamují s různými hudebními nástroji. Měsíčník Pastelka přináší písničku, která souvisí s tématem a je doplněna o různé náměty rytmizačních, hudebních, pohybových a dramatizačních aktivit a návrhy, jak s písní dál pracovat.

Nápadná podobnost časopisů Dáda a Kouzelná školka je také v rubrikách o cvičení. Shodují se v tom, že jde většinou o jednoduché cviky. V Dádě jsou však kreslené a děti napodobují zvířátka nebo cvičí na známé lidové písničky. V Kouzelné školce jsou cviky nafoceny a doprovázeny popisem, jak je správně předvést. Navíc jsou dětem představovány různé sportovní aktivity (šerm, frisbee, minigolf, pétanque a další). Časopis Pastelka si sport zvolilo jako ústřední téma pro školní rok 2011–2012. Zahrnuje cvičení s netradičním náradím (ručníkem, plastovou lahví, látkovým padákem), dále každý měsíc přináší náměty na pohybové hry v tělocvičně i venku a seznamuje děti s míčovými hrami. Pro menší děti je zařazováno cvičení s nápodobou k nějakému zvířátku, což může sloužit učitelům jako námět pro rozcvičku nebo motivační cvičení. Každý měsíc mají čtenáři

možnost otestovat si své vlastní pohybové dovednosti, pružnost, zručnost, rychlost i sílu. K testu je přiložena tabulka, ve které jsou zaznamenány adekvátní normy výkonu podle věku. Autoři měsíčníku dávají učitelům možnost vytvořit si za celý rok kartotéku her a činností pro tělesnou výchovu.

Časopis *Pastelka* se v této kategorii periodik nápadně odlišuje. Je poznat, že je tvořen týmem pedagogů. Na webových stránkách má rozpracovanou metodiku a volně navazuje na rámcové vzdělávací programy pro mateřské a základní školy. Všechny aktivity v časopise jsou tematicky provázané. Děti si v rámci pracovní výchovy vytvářejí z novinového papíru kočku, při cvičení napodobují kočku, ke čtení mají k dispozici články o kočce jako živočichovi a pro rozvoj orientace v ploše pracovní list k symetrickému dokreslování kočky do čtvercové sítě.⁴⁷

Autorský tým *Pastelky* předpokládá při čtení časopisu spoluúčast dospělých. Tomuto faktu je přizpůsobena i velikost písma (pro dospělé menší velikost). Jednotlivé stránky jsou označeny symboly, aby se daly lehce roztřídit do pěti složek a postupně k nim přidávat nové. Tímto způsobem vznikne pět souborů, které může učitel dále ve své práci používat jako inspiromat. Je to výborný podpůrný prostředek k výuce nejen pro začínající pedagogy, kteří jsou pomocí časopisu metodicky vedeni a shromažďují si materiál k výuce.

Jako jediný měsíčník má *Pastelka* rubriku o společenském chování. Je to téma pro společnou komunikaci s dospělými o tom, jak se máme slušně chovat, jak se zdravit, jaká jsou pravidla při podávání ruky, při společném stolování nebo při návštěvě divadla či kina. Děti se seznamují se soudobými pravidly, ale také se dozvídají, jak se lidé dříve uctivě zdravili úklonou, jak kdysi děti svým rodičům vykaly.

Ve všech dětských časopisech je velmi málo článků ke čtení. Jako materiály ke komunikační a slohové výchově lze využívat také texty z komiksů, obrázkové čtení a v některých tiskovinách i rozhovory. Malované nebo také obrázkové čtení je text, ve kterém jsou některá slova nahrazena obrázky. Děti si tak uvědomují, že slova mají různé tvary. Text je ve většině dětských periodik psán velkými tiskacími písmeny, pouze u *Médi Pusíka* a *Dády* je použito i malých tiskacích písmen. Tento zdánlivý detail je však důležitý a uplatňuje se zvláště při rozdílných metodách výuky čtení v 1. třídě. U genetické metody se totiž děti naučí velmi rychle nejdříve všechna tiskací písmena velké abecedy, kdežto při výuce čtení analyticko-syntetickou metodou se žáci učí najednou tiskací písmena velké i malé abecedy. V praxi to znamená, že pokud se žák učí čist genetickou metodou, tak

⁴⁷ *Pastelka*. Září 2011, roč. XIII, s. 16, 21, 30, 38.

na začátku listopadu už zná všechna písmena velké tiskací abecedy, a že by si mohl malované čtení již sám číst, kdežto u dvou výše jmenovaných časopisů by si na samostatné čtení ještě chvíli musel počkat.

Časopis *Méd'a Pusík* patří však mezi tiskoviny, ve kterých lze najít dostatečné množství článků pro čtení a následnou práci s textem. Nalezneme zde pověsti, povídky i pohádky. Texty však musí být velmi pečlivě vybírány, protože se v nich velmi často objevuje zlidšťování zvířecích postav, které jednají jako lidé. Toto je specifické pro děti předškolního věku (antropomorfismus), kdy dítě polidšťuje neživé věci (například sluníčko se stydí, tak se schovalo za mraky, když prší, tak to pláčou mraky).⁴⁸ Takové texty už dětem mladšího školního věku nevyhovují.

Ve velkém měřítku jsou v *Méd'ovi Pusíkovi* oproti ostatním časopisům otištěny příběhy, které seznamují děti se životem různých živočichů. Jsou doprovázeny ilustracemi, text je však psán velmi malým písmem, velikost písma není vhodná ani pro čtení žáků z druhé třídy. Graficky jsou ale tyto příběhy řešeny velmi vhodně k následné práci s příběhem. Text je totiž rozčleněn do několika částí a doplněn stejným počtem orámovaných ilustrací, které se nepřekrývají. Vystřižené obrázky může učitel rozdat dětem a ty, když uslyší, že čtený úryvek souvisí s jejich obrázkem, zareagují předem dohodnutým způsobem. Nabízí se ještě využití výběrové reprodukce, kdy jen vybrané dítě převypráví daný úsek textu nebo všechny děti, které mají obrázek, postupně reprodukují celý příběh.

V *Méd'ovi Pusíkovi* jsou obrázkové příběhy určené dětem, které ještě neumí číst. Pomocí obrázků a situací na nich zachycených jsou vedeny k vytvoření příběhu a vyprávění. Tyto obrázkové příběhy se mohou použít v komunikační a slohové výchově. Z jednotlivých kreseb lze sestavit obrázkovou osnovu a pak příběh převyprávět. Obrázky mohou děti nahradit jednou stručnou větou a později i pouhým slovním spojením a můžeme mít základní osnovu příběhu. Zápor spatřuji v tom, že se jedná pouze o příběhy medvídky a jeho přátel a že je nelze využít i ve vyšších ročnících 1. stupně, například pro žáky 4. třídy. Příběhy *Pusíka* a *psíka Bella* mívají jednoduchou zápletku a ve 3. třídě už nejsou pro děti dostatečně přitažlivé. Bylo by lepší, kdyby hlavními aktéry byly postavy dětí, s nimiž by se žáci mohli ztotožnit nebo srovnávat. Z výše uváděných důvodů *Méd'a Pusík* není vhodný pro starší děti, jak uvádějí autoři tohoto titulu. Úroveň úkolů i obsahovým zaměřením odpovídá spíše předškolnímu věku. Zhruba v první a druhé třídě

⁴⁸ NOVOTNÁ, L., HRÍCHOVÁ, M., MIŇHOVÁ, J. *Vývojová psychologie*. Plzeň, 2004, s. 49.

se dají využít ještě některé příběhy a pohádky, kterých je ze všech sledovaných časopisů pro tuto věkovou kategorii předkládáno nejvíce.

Z hlediska článků a podnětů ke čtení i komunikační a slohové výchově zaujímá mezi časopisy pro nejmenší velmi dobré postavení titul *Báječná školka*. Již v druhé kapitole této diplomové práce je zmíněno, že skladba časopisu je ovlivněna knihami z nakladatelství Fragment, v němž titul *Báječná školka* vychází. Využití úryvků jednotlivých knih dává časopisu v podstatě přehlednou strukturu a navíc poskytuje náhled do obsahu vybraných knih. V *Báječné školce* se pravidelně opakují dvoustránkové příběhy, komiksy a rozhovory s pohádkovými bytostmi. Jejich spojujícím prvkem je to, že v nich jsou hlavními postavami skřítky Matýsek a Majdalenka, kteří jsou zároveň i průvodci časopisem. Příběhy o těchto knižních skřítcích jsou počinem zpěvačky a moderátorky Inky Rybářové a jsou vhodné k reprodukci textu nebo k rozvoji čtenářských dovedností.

Komiksy do *Báječné školky* píše Marie Kšajtová, dramaturgyně večerníčků v České televizi. Jsou psány velkými tiskacími písmeny a lze je výborně využít ke skupinové práci dětí při hlasitém čtení k nácvičce intonace. Děti si mohou rozdělit jednotlivé role a při vlastním projevu se můžeme zaměřit na práci s hlasem, s melodií, s pauzami nebo na používání správného větného i slovního přízvuku. Pokud si učitel vytvoří sbírku těchto komiksů, může být hlasité čtení několika čtenářů zajímavější, protože jednotlivé skupinky nečtou stále stejný text. Výhodou je, že příběh není identický, ale vystupují v něm dětem již známí hrdinové. Komiksové příběhy mohou také posloužit k dramatizaci.

Na rozhovorech Majdalenky a Matýska s pohádkovými bytostmi lze žákům představit základní pravidla komunikace, oslovení, zahájení a ukončení dialogu, střídání rolí a naslouchání. Děti se pak na základě těchto rozhovorů mohou pokusit o podobný dialog. Své místo mají v tomto titulu i krátké hádanky, které lze využít motivačně nebo k určování slovních druhů, počítání slov a podobně. Malované čtení tvoří pro *Báječnou školku* Jiří Havel, český básník a prozaik, který v roce 2008 získal Cenu učitelů za přínos k rozvoji českého čtenářství.⁴⁹

V *Báječné školce* najdeme i encyklopedické texty pro malé děti. Jde o krátké články z knihy *Moje první encyklopedie*. Jsou zde popsány úměrně věku dětí jednotliví zástupci živočišné říše. Tyto texty by mohly být dobře využitelné v prvouce nebo při tematickém vyučování o zvířatech.

⁴⁹ *Jiří Havel*. [cit. 2012-01-25]. Dostupný < <http://www.jirihavel.estranky.cz/clanky/biografie.html> >.

Srovnatelný s časopisem *Báječná školka* z hlediska encyklopedických textů vhodných pro začínající čtenáře je titul *Kouzelná školka*, který zprostředkovává jednoduchým způsobem informace o zajímavých místech (*o Pražském hradě, Petřínské rozhledně, světluškách, propastích*), o evropských státech (*Slovensko, Island, Rakousko, Polsko*),⁵⁰ o živočiších, ale seznamuje děti také s lidovými tradicemi a připomíná málo používané výrazy jako dožínky, přástky a jiné. Z tohoto výčtu je patrné, že encyklopedické texty z titulu *Kouzelná školka* mohou najít široké uplatnění ve vzdělávací oblasti *Člověk a jeho svět*.

Autory textů v časopise *Kouzelná školka* jsou kromě televizních moderátorů Michala Nesvadby, Magdaleny Reifové a Jitky Molavcové, také Miloš Kratochvíl, spisovatel pro děti a autor televizních pohádek, Olga Janků, dramaturgyně televizních pořadů pro děti a mládež, Anna Jurásková, autorka mnoha televizních pohádek, Jitka Škápíková, autorka scénářů k rozhlasovým pohádkám i divadelním hrám. V časopise *Kouzelná školka* bývá umístěn dvoustránkový příběh Michala se skřítkem Františkem využívající fotografií z prostředí televizního studia. Fotografií, které jsou řazeny za sebou ve formě komiksu, je obvykle pouze šest a je k nim připojen krátký text umístěný ve spodní části snímku. Text je ohraničený a je psán dostatečně velkým písmem a lze ho snadno odstříhnout od jednotlivých snímků. Pro začínající čtenáře je dobře využitelný na porozumění obsahu přečtených vět, které mohou malí čtenáři přiřazovat k fotografiím podle smyslu.

Nemnoho psaného textu je též v časopise *Sluníčko*. V současnosti vycházejí příběhy dráčka Mráčka. Jejich autorkou je Daniela Krolupperová, která získala v letech 2003 a 2006 Cenu učitelů za dětské knížky. Občas bývá také otištěna ukázka z knihy vycházející v nakladatelství Mladá fronta. Ve *Sluníčku* mají své stálé místo také komiksy. Jedním z nich je komiks o kocouru Vavřincovi autorů Dagmar Lhotové, Zdeňka Slabého a ilustrátorky Věry Faltové, který vycházel v 70. letech v *Mateřídoušce*. Druhým je komiks *Diňáci o dinosaurech jménem Bamba, Albi, Posi, Mia* od autorky Lenky Rožnovské, která často přispívá do *Sluníčka* svými příběhy pro nejmenší děti. Komiks o dinosaurech je jednoduchý a přehledný, bývají v něm používána rčení a pořekadla (*spěchej pomalu, dochvilnost je výsadou králů*).⁵¹

⁵⁰ *Kouzelná školka*. 2011, roč. 3, č. 11, s. 26.

⁵¹ *Sluníčko*. 2011, roč. 44, č. 9, s. 32–33.

Z titulů pro předškoláky pouze ve Sluníčku existuje pravidelná anketa, v níž děti odpovídají na jednu otázku vztahující se většinou k tématu aktuálního čísla (*číslo o pirátech – otázka: Co dělají piráti?*). V této části je umístěna fotografie dítěte a bublina s odpovědí. Celá situace je vtipně dokreslena.

Časopis Dáda je z pohledu textů nejméně zajímavý. Obsahuje jednu stranu, ve které bývá představován zajímavý dětský host, a formou rozhovoru se o něm mohou čtenáři dozvědět, jaké má záliby a čím vyniká oproti svým vrstevníkům. Dále lze v časopise vyhledat kratší encyklopedické texty doplněné několika otázkami, které jsou ale velmi nepodnětné (*Na jakém světadíle paviáni žijí? Čím se živí? Kde se pohybují?*). Navíc jsou v kladených otázkách i pravopisné chyby (*Viš v kolika letech zemřel? Viš jak se jí říká?*).⁵² Autory jednotlivých rubrik nelze rozpoznat, jako šéfredaktorka je uváděna Dagmar Patrasová a redakční radu tvoří kromě ní ještě kos, kosice, žížala, kuřata a housenka. V časopise úplně schází dětské básničky.

Ze sledovaných časopisů pro předškoláky se věnují správné výslovnosti pouze dva, Dáda a Báječná školka. První jmenovaný titul připravuje tuto stranu ve spolupráci s logopedkou Marií Svatošovou. Nejenže poskytuje množství slov obsahujících dané písmeno, krátké věty a říkanky na cvičení výslovnosti, ale vysvětluje, jakým způsobem má dítě dané písmeno vyslovit. Báječná školka zase používá úryvky z knihy Logopedie Ludmily Strejčkové. Tyto rubriky mohou případně posloužit učitelům v 1. třídě jako zásobárna slov, která je důležitá ke zvukové analýze či syntéze slov a ke sluchovému rozlišování hlásek.

V dětských časopisech se objevují krátké říkanky, veršované hádanky, ale téměř vůbec v nich nejsou zastoupeny samotné básně (Sluníčko, Kouzelná školka, Dáda). Titul Báječná školka používá v této kategorii úryvky z knihy Dětské básničky od Aleny Zimové. Básničky nejenže procvičí paměť dětí, ale děti určitě nikde jinde nepřijdou do styku s personifikací nebo metaforou (*odplouvá den na červánku, noc už hvězdy rozdává*). Ačkoli je titul Měďa Pusík licencovaný, nabízí ke čtení básně Jiřího Žáčka a navíc jednu delší báseň (8–10 slok) vztahující se ke zvolenému tématu aktuálního čísla. Jde o epickou báseň o střapatém chlapci Péťovi a upovídáné holčičce Líze. Slova jsou však často těžkopádně vybírána tak, aby se rýmovala a byl zachován rytmus básně (*Fakt to nejde, promiň, zlato, myslím, že vím, kudy na to. Místo flétny naší mámy, seženem nástroje sami, v kuchyni se najde přeci, spousta zajímavých věcí. Pro začátek tak jak tak pomůže nám*

⁵² Dáda. 2011, roč. 13, č. 9–10, s. 25, 27.

kazeták!).⁵³ Pravidelně vycházejí básničky také v Pastelce. Jsou tematicky zaměřeny na sport. Skládá je Marie Tetourová, která přispívá i mnoha dalšími prozaickými texty. Zajímavé je, že v Pastelce není ani jediný komiks, který je v ostatních periodikách zastoupen tak často.

Redaktoři všech časopisů pro předškolní děti zařazují rubriky věnované rukodělným činnostem a malování. Do těchto aktivit spadají různé omalovánky, vystřihovánky, vyrábění ozdobných zápchů, koláží i mobilních dekorací. Vystřihovánky jsou tištěny na kvalitním kartonovém papíře, není třeba je podlepovat čtvrtkou. Mnohé z periodik (Sluníčko, Pastelka) přináší i nápady na využití odpadového materiálu, například kelímků, plastových lahví, papírových roliček. Rukodělné činnosti bývají opatřeny návodem na zhotovení výrobku. V tomto ohledu je výborný titul Měďa Pusík, kde jsou instrukce a postupy stručné, jasné a barevně odlišeny. Velkou předností časopisů Bájecná školka a Pastelka je, že nápady na vyrábění a kreslení jsou často tematicky provázány ještě s dalšími činnostmi, například hudebními. Nejméně nápaditý je titul Dáda. K vyrábění používá náměty z knih edice TOPP. V malování se shodují časopisy Kouzelná školka, Dáda a Bájecná školka. Přibližují dětem, jak mají jednoduchými tahy nakreslit postavu, živočicha, rostlinu nebo konkrétní věc. V Kouzelné školce učí děti malovat Miloš Nesvadba, v Bájecné školce je použito úryvků z knihy Raye Gibsona Učíme se kreslit zvířátka.

Téměř všechny dětské tiskoviny, vyjma Médi Pusíka, počítají s odezvou čtenářů, připravují pro ně soutěže, ve kterých mají kreslit nebo něco vytvořit. Vybraná dílka a jména výherců jsou pak uveřejněna v dalším čísle nebo na internetových stránkách. Nejméně invencí v soutěžích přináší časopis Dáda, který má v podtitulu uvedeno, že se jedná o časopis plný soutěží, čemuž odpovídá téměř jedna čtvrtina časopisu. Soutěže jsou z převážné části zaměřeny na kreslení nebo koláže. Jsou na pokračování, jedna z nich se jmenuje Velká soutěž pro návrhářky a návrháře (v čísle 7+8 navrhuje Dádě orientální šaty, v čísle 9+10 oblečení do lesa na houby). V obou případech je oblečení předkreslené (holinky, bunda) a děti tak dovybarvováním ani dokreslením nerozvíjí svoji tvořivost. Dvě strany v následujícím čísle nazvané honosně Oskarova galerie jsou zaplněny obrázky výherců.

⁵³ *Měďa Pusík*. 2011, č. 5, s. 13.

4.2.3 Grafická podoba časopisů pro začínající čtenáře

Všechny tiskoviny pro předškolní děti jsou pestré, barevné, velmi bohatě ilustrované a v mnohých případech jsou doplněny i o fotografie významných míst či živočichů a rostlin, přesto mezi nimi najdeme nápadné odlišnosti.

V titulu Měďa Pusík jsou obrázky zastoupeny v dostatečné míře, jsou velké a vhodně doprovází články. Nepřekrývají se s textem, lze je vystříhnout a následně s nimi pracovat při reprodukci nebo jiných činnostech. Mají však všechny stejný rukopis, jediného autora. Redakce doprovází encyklopedické texty ilustračními fotografiemi, což alespoň trochu napomáhá rozbít výtvarnou jednotvárnost tohoto periodika. Podobně je tomu i v časopise Kouzelná školka, kde se na výtvarném zpracování podílí Lucie Dvořáková, výtvarná autorka stejnojmenného televizního pořadu. V časopise najdeme ilustrační foto sportovních aktivit, ale i scén z televizního pořadu.

Ve Sluníčku je použito kreseb více autorů. Někteří patří mezi známé ilustrátory, Zdeněk Smetana (Křemílek a Vochomůrka, Štaflík a Špagetka), Věra Faltová (komiks Vavřinec), další patří k současným výtvarným tvůrcům dětských knih, například Andrea Tachezy, Milan Starý, Vendula Hegerová, Andrea Popprová, Adolf Dudek, Pavel Pecina. Obrázky k počítařským i grafomotorickým úkolům jsou většinou dílem Ivy Novákové a postavičky průvodců a anketu tvoří Tomáš Suder, který byl až do roku 2011 šéfredaktorem Mateřídoušky. Všechny ilustrace jsou dostatečně velké a nenarušují celistvost tohoto časopisu. Báječná školka nabízí díky tomu, že je poskládána z ukázek z knih také výtvarné práce několika ilustrátorů, mezi něž patří Antonín Šplíchal, Ladislava Pechová, ale i Josef Lada nebo Radek Pilař (Večerníček). Ilustrace jsou působivé, často sice zasahují do textu, ale celkově působí obrázky sladně a nijak neruší estetickou stránku časopisu.

Po výtvarné stránce je na tom nejhůře titul Dáda, kde je autorkou obrázků Renata Halbrštatová. Její obrázky se střídají s fotografiemi Dagmar Patrasové z koncertů, veřejných vystoupení a kompaktních disků. Naopak ilustrace několika předních českých výtvarníků předkládá svým čtenářům měsíčník Pastelka. Jedná se o výtvarné práce akademické malířky Dagmar Ježkové, Edity Plickové, Miroslavy Gilové, Renáty Novákové a Antonína Šplíchala, s jehož obrázky se mohou setkat děti i v Báječné školce.

4.3 Časopisy pro pokročilejší čtenáře

Do této kategorie jsou zařazeny časopisy výlučně pro školáky, ve kterých se postupně vytrácejí úkoly na rozvíjení percepce, grafomotoriky, matematických a vyjadřovacích schopností. Také dosud téměř striktně používaný spisovný jazyk se přibližuje cílové skupině čtenářů a přizpůsobuje se jejich mluvě (kámoši, vychytávky, hlášky, čauky, být in). Mezi tiskoviny pro pokročilejší čtenáře můžeme zařadit Mateřídoušku, Juniora, ABC a Čtyřlístek. Zatímco pro předškoláky vycházely jen měsíčníky, tak školákům jsou nabízeny i čtrnáctideníky a speciální čísla.

4.3.1 Cena periodik a inzerce v časopisech pro pokročilejší čtenáře

Cenově jsou časopisy pro školní děti dražší než tituly pro předškoláky. Mezi nejlevnější patří Čtyřlístek (35 Kč). Mateřídouška zaznamenala v průběhu roku 2011 zvýšení z 34 Kč na 44 Kč. ABC stojí 43 Kč a nejdražším je Junior (70 Kč). Počet stránek je však u časopisů pro mladší školní žáky vyšší. Zatímco pro předškoláky bylo v časopise většinou 34 stran, výjimečně 44–46, tak mladším školákům je nabízeno ke čtení 50 stran a více (Mateřídouška 50 stran, ABC 60 stran, Junior 66 stran). Pouze Čtyřlístek se pohybuje na čísle 36 stran v jednom výtisku.

Z níže uvedené tabulky (tabulka č. 7) je patrné, že v některých tiskovinách pro mladší školní žáky je daleko větší objem inzerce než v časopisech pro předškoláky (tabulka č. 6). V tomto směru zaujímají přední místa tituly ABC se 17 inzertními stranami za měsíc (ve dvou výtiscích) a Junior s téměř 12 inzertními listy. Překvapivě nízká čísla týkající se inzerce mají tituly nakladatelství Egmont. Nejmenší objem inzerce za období leden–listopad 2011 vykazuje Čtyřlístek, který se převážně zaměřuje na propagaci svých vlastních produktů a činností (výstava Čtyřlístku, internetový obchod, komiksové knihy).

Mateřídouška prostřednictvím inzerce nabízí knihy vydávané v nakladatelství Mladá fronta, časopis Junior zase všechny tiskoviny vycházející ve vydavatelství RF Hobby a čtrnáctideník ABC zprostředkovává reklamu na knihy nakladatelství Albatros. Inzertní plochy v Mateřídoušce se výrazně odlišují nabízenými produkty od inzerce v časopisech ABC a Junior. Zatímco v Mateřídoušce se vyskytují reklamy na hračky, deskové hry, školní potřeby, dětskou kosmetiku a různé pochutiny, tak v Juniorovi i v ABC dominují reklamy na počítačové hry, herní konzole, videohry, filmy, tapety a hry do mobilních telefonů. Prostřednictvím inzerce titulu ABC jsou navíc představovány učební obory na středních školách.

Kromě reklamy jako takové lze najít v časopisech také množství PR článků.⁵⁴ Jde o články, v nichž se uplatňují techniky a nástroje, s jejichž pomocí firmy budují a udržují vztahy s veřejností, zjišťují její postoje a snaží se je ovlivňovat. Jde o systematickou, cílevědomou činnost. Důležitým aspektem PR je obousměrnost komunikace, získávání zpětné vazby, například pomocí soutěže.⁵⁵ Malí čtenáři nejsou na takové články vůbec připraveni, nedokážou sami posoudit obsah, rozeznat manipulativní techniky a působení těmito články na dětské myšlení se jeví jako krajně neetické a nevhodné.

Tabulka č. 7. Inzerce v časopisech pro mladší školní žáky

Titul	listopad 2011			leden – listopad 2011		
	Kč	počet inzerátů	počet inzerčních stran	Kč	počet inzerátů	počet inzerčních stran
JUNIOR	827 600	22	11,8	5 288 950	113	81,1
ABC	2 241 500	26	17,2	16 927 818	185	131,2
ČTYŘLÍSTEK	197 000	4	4,0	554 000	10	17,0
HOT WHEELS	100 000	3	3,0	424 800	14	31,0
KAČER DONALD	310 000	9	9,0	1 357 400	41	45,3
MATEŘIDOUSKA	967 000	16	10,0	7 886 500	131	85,1
W.I.T.C.H.	100 000	3	3,0	456 800	14	20,5

Bylo zpracováno dle údajů na <http://www.uvdt.cz/>, Inzerce v celostátních i regionálních denících a časopisech – aktuální data 11/2011.

4.3.2 Struktura časopisů pro pokročilejší čtenáře

Časopisy pro pokročilejší čtenáře jsou více věkově odstupňovány. Mateřídouška je zacílena na čtenáře ve věku 7–12 let, časopis Junior 8–14 let a ABC 10–15 let. Bez přesného věkového vymezení zůstává Čtyřlístek, který se profiluje jako rodinný časopis nebo jako časopis pro děti a mládež. Je to způsobeno zřejmě tím, že obsahuje komiksy.

⁵⁴ PR články (z angličtiny Public relations, vztahy s veřejností).

⁵⁵ KORBEOVÁ, L. Mateřídouška a její proměny v posledním desetiletí. In *Tvořivá dramatika*. 2007, roč. XVIII, č. 2, s. 57.

Předškoláky provázely časopisem různé postavičky skřítků, maňásků a kreslených zvířátek, u titulů pro pokročilejší čtenáře můžeme sledovat, jak se mění průvodci s věkovým rozvrstvením. Mateřidouškou provázely donedávna postavy Ája a Bert, které byly nahrazeny dráčky Tinou a Alexem. V časopisu Junior jsou čtenáři uvítáni na prvním stránce úvodní promluvou šéfredaktora Zdeňka Paroulka a na některých stranách jsou kreslené postavičky myši nebo profesora Alberta, které vtipně glosují vybrané články. Velmi podobná je situace v časopise ABC, kde jsou školáci seznámeni s obsahem čísla šéfredaktorem Zdeňkem Ležákem zahrnujícím do úvodního slova často své vzpomínky a osobní prožitky. Na některých stránkách je umístěna kreslená postava kocoura Mourrisona komentující článek krátkými a humornými poznámkami. Čtyřlístek jako jediný není opatřen úvodní promluvou, protože k řazení kreslených příběhů ani není potřeba.

Rubriky v časopisech pro pokročilejší čtenáře už neobsahují písničky, básničky, dokonce, s výjimkou Mateřidoušky, ani žádné ukázky z umělecké literatury. Mateřidouška se v mnohém ještě odlišuje od titulů Junior a ABC a tvoří jakýsi přechod mezi časopisy pro předškoláky a mladší školáky, což je patrné na výběru rubrik i na grafickém zpracování. Stále je v tomto časopise dostatek ilustrací (Iva Vyhnánková a Tomáš Suder, Martin Živocký), ale začínají se již objevovat fotografie z fotobanky Profimedia a Shutterstock.

Zajímavé je, že mnoho tiskovin pro předškoláky je velmi podobných a snadno porovnatelných, ale Mateřidouška nemá k sobě titul, ve kterém bychom mohli hledat určitou analogii. Jistou chvíli vycházel v nakladatelství Fragment časopis Smajlík, ale ten se na trhu udržel velmi krátce. Cenově byl v té době o 15 Kč dražší. Mateřidouška je vůbec nejdéle vydávaným dětským časopisem u nás a prochází v posledních letech změnami a zmítá se mezi tím, jak by měla vypadat. Na jedné straně je dlouholetá tradice a vysoký standard literárního časopisu pro nejmenší z 90. let a na druhé straně je vliv komerce a udržitelnosti na časopiseckém trhu. Od roku 2001, kdy se začali měnit a střídat šéfredaktoři, začali z časopisu mizet kvalitní a uznávaní autoři pro děti, postupně ubývají pohádky a povídky, dokonce i básničky, které nakonec zmizely úplně.⁵⁶

Ke změnám docházelo i v průběhu roku 2011. Do srpna byla šéfredaktorkou Martina Arnoštová a v Mateřidoušce se objevovaly každý měsíc filmové novinky nebo rozhovor se slavnými herci a zpěváky. Pravidelně byla zařazena do časopisu ukázka

⁵⁶ KORBELOVÁ, L. Mateřidouška a její proměny v posledním desetiletí. In *Tvořivá dramatika*. 2007, roč. XVIII, č. 2, s. 54–56.

z knihy vycházející v nakladatelství Mladá fronta. Od října 2011 je nově šéfredaktorkou Mateřídoušky Jitka Hinková, texty píše redaktoři Martin Novák, Radka Gregorová, Eva Bavorová, Kristýna Premusová a Marcela Černá. Tato změna přinesla s sebou nové rubriky, například English for you a Perem, tužkou, pastelkou, mailem, do které mohou malí čtenáři přispívat svými názory, výtvarnými pracemi a anekdotami, nejčastěji na téma rodiče a škola. Další změnou je, že bývá pravidelně přibalováno CD s počítačovými hrami a s aktuálním číslem v PDF formátu. Celkově je zjevné velké zaměření právě na internet a počítače. Redaktoři se ve svých článcích věnují počítačovým programům (například Picaso), vysvětlují čtenářům, jak mají programy použít, seznamují je s nejčastěji používanými anglickými termíny a přinášejí tipy na on-line hry segmentované podle pohlaví, zvláště pro děvčata a zvláště pro chlapce. Děti získávají návod na málo kvalitní a hodnotný způsob zábavy, kdy si na počítači upravují fotky obličeje nebo si zkouší natočit strašidelný film.

V Mateřídoušce se vyskytují články, z nichž mohou děti čerpat věcné informace, téměř se ale vytrácí beletrie. Nově bývají do Mateřídoušky zařazovány pouze texty Jana Cézara, který sice obdržel v roce 2009 Cenu Egona Ervína Kische za významné dílo literatury faktu (kniha Na cestě po České republice), ale v dětské literatuře je úplně neznámý. Neobjevují se zde žádné texty předních českých spisovatelů. V prosincovém čísle z roku 2011 představují autoři Mateřídoušky vánoční zvyky a využívají k tomu knihu Ježíšek Hany Skálové vydanou v roce 2010 v nakladatelství Mladá fronta. Celkem osm stran časopisu je tvořeno úryvky z této knihy. Pokud vezmeme v úvahu, kolik stran ještě zabírá inzerce, vytrácí se smysl existence časopisu.

V Mateřídoušce jsou vůči ostatním měsíčníkům čteně zastoupeny komiksy, z nichž je většina zahraniční provenience (komiks Zvěrolékaři, Titeuf, Pipin, kocour Garfield). Komiks Pipin je specifický tím, že je beze slov. Obvykle mívá krátkou a velmi jednoduchou pointu. Českým je pouze komiks Komisař Vrťapka a přátelé, který píše a ilustruje Petr Morkes. Vrťapkovy příběhy vychází také knižně v nakladatelství Mladá fronta. Nejsou pouhým komiksem, mnohé části jsou zaměřené na pozornost, soustředěnost a vnímání detailů či šifrování vzkazů. Další komiksy, které se v Mateřídoušce pravidelně objevují, jsou skrytou reklamou na jogurty a ovocné nápoje. Nejsou nápadité, chybí jim napětí a vnucují dětem myšlenku, že pouze s propagovanými výrobky lze zažít to pravé dobrodružství. Konečný počet čtyř až pěti komiksů v jednom výtisku a nízká úroveň kreslených příběhů na kvalitě časopisu nepřidává.

Mezi pravidelné rubriky Mateřídoušky patří malování a vyrábění, ve kterých jsou představovány různé techniky, například malování inkoustem a zmizíkem, nebo nápady na manuální činnosti. Postup je rozpracován do jednotlivých bodů, které jsou pro názornost doprovázeny fotografiemi. Čtenáři jsou vyzváni, aby své malby i výtvary posílali do redakce. Nejlepší dílka jsou otištěna v následujícím čísle. Další stálou rubrikou je dvoustrana předkládající dětem přesmyčky, kvízy, křížovky. Je zaměřena především na jazykovou oblast a logiku. Děti mají vyhledat, která slova nepatří do určitého rámce nebo co mají slova společného či která tvrzení jsou podobná. Autoři volí často i doplňování přísloví. Křížovky jsou však ve srovnání se Čtyřlístkem na mnohem nižší úrovni. Redaktoři nevyužívají synonym, vyjadřují se opisem a velmi zdlouhavě (např. *čerti tu hrají karty, má tři hlavy a chce sežrat princeznu, je černá a obvykle sedí čarodějnici na rameni, létala na něm Saxana*).⁵⁷ Naopak ve Čtyřlístku můžeme najít hřebenovky, roháčky, křížovky, které jsou vhodné k rozšíření slovní zásoby nebo při nahrazování slov vhodným synonymem (*vulkán – sopka, symetrála – osa, ohrada – plot*).⁵⁸ Takové úkoly mohou být motivační rozcvíčkou při hodině slohu.

Vzhledem k množství komiksů se nabízí srovnání Mateřídoušky se Čtyřlístkem. V obvyklém čísle Čtyřlístku bývá pět komiksů, které jsou většinou obsahově různorodé a svým rozsahem delší. V současné době tam bývá komiks čtyř kamarádů z Třeskoprsk, který kreslí Jaroslav Němeček. Scénáře k němu píše různí autoři, například Hana Lamková, Stanislav Havelka. Další komiks s názvem Příběhy ze Zoo tvoří Jan Lipšanský a Josef Perníkl. Do Čtyřlístku přispívá také Lucie Neisnerová komiksem o pirátech nazvaným Isabela, královna Karibiku. Šéfredaktor Jiří Poborák píše příhody kluka Alfína a opice Žuzu. Kresby k těmto příběhům dotváří Pavel Pecina. Pravidelné místo má i komiks v angličtině autorky Terezy Ledererové s ilustracemi Jaroslava Němečka. V bublině je anglická věta, přepis výslovnosti a český překlad. Aplikace angličtiny do komiksu je výbornou myšlenkou, protože použitá slovní zásoba je tematicky zaměřená (například v obchodě, na pouti) a slovíčka jsou využita v celých větách či frázích jako dialog a kresba dodává situaci kontext. Z tohoto důvodu je doslovný český překlad v bublině nadbytečný.

Čtyřikrát ročně vychází speciální číslo Čtyřlístku, které má větší formát a ke čtení nabízí pouze tři komiksy, do nichž jsou přímo vkládány osmisměrky, křížovky, labyrinty nebo jiné úkoly. Všechny ilustrované příběhy i další stránky spojuje hlavní téma

⁵⁷ *Mateřídouška*. 2011, roč. 67, č. 11, s. 31.

⁵⁸ *Čtyřlístek*. 2011, roč. 43, č. 9, s. 35.

(dinosauři, duchové). Speciály vydané v roce 2011 obsahovaly komiksy s Pindou, Myšpulínem, Fifinkou a Bobíkem, ke kterému vymysleli scénář Richard a Slavomír Svitalští, dále kreslené příběhy Kvída a Fida od Josefa Pernikla a jednostránkový komiks o Fifi, na kterém se autorsky podílel Jaroslav Němeček.

Další dva uváděné časopisy, Junior a ABC, jsou velmi dobře srovnatelné. Oba jsou určeny dětem s věkovým přesahem do staršího školního věku. Struktura obou periodik je ovlivněna cílovou skupinou čtenářů, kteří se více zapojují svými příspěvky a reakcemi do rubrik jim speciálně vytvořených. Vyjadřují se v nich k tomu, jak se jim líbil poslední výtisk, nebo se obracejí na redakci s nějakým dotazem či posílají vlastní příspěvky. V časopise Junior se tyto rubriky nazývají Klubovna, Bez cenzury, Koumák. V poslední jmenované jsou čtenářům zodpovídány jejich všetečné dotazy. V časopise ABC se čtenáři svěřují se svými problémy kocouru Mourissonovi v rubrice nazvané Mourrison zasahuje psané Magdalenou Šorelovou. Jsou zde často záležitosti zabývající se problematickými otázkami v období dospívání. K aktuálním tématům jsou připojeny čtenářské ankety, ve kterých většinou dvě děti, nejčastěji chlapec a děvče, odpovídají na stejnou otázku.

Své výtvarné práce mohou čtenáři Juniora posílat do rubriky Namaluj. Děti kreslí portréty slavných osobností, skladatelů, malířů, spisovatelů, panovníků a redakce přidává krátký text, v němž ve formě hádanky poodhaluje život namalované osobnosti. Jméno je prozrazeno až v poslední větě. Takovéto texty mohou být použity motivačně v hodinách vlastivědy, hudební výchovy nebo literatury. V časopise ABC nejsou otištěny žádné práce čtenářů, ale na internetových stránkách tohoto čtrnáctideníku je rubrika Tvorba, v níž jsou zveřejňovány povídky, kresby a jiná díla. Časopis Junior pořádá pravidelně soutěž Den s Juniorem. Vybírá šest čtenářů, kteří se mohou podívat s editory na nějaká zajímavá místa (Národní hřebčín v Kladrubech nad Labem, Botanický ústav Akademie věd ČR v Průhonicích). Následně je o tomto výjimečně stráveném dni napsána reportáž, ve které jsou i ostatním dětem přiblížena nevšední místa a v níž účastníci sdělují, co se jim líbilo a co bylo pro ně zajímavé.

Na obou titulech lze pozorovat, že grafická podoba i obsah článků se přizpůsobuje věku čtenářů. Časopisy jsou méně přehledné, což je způsobeno menším písmem a velkým množstvím encyklopedického textu a informací rozdělených do kratších článků různě orámovaných a umístěných na stránce podobně jako na nástěnce. V textech bývají důležitá slova barevně odlišena nebo tučně zvýrazněna. Obrázky a ilustrace jsou použity většinou ke glosování a jsou nahrazovány fotografiemi. Některé pocházejí z vlastního archivu,

nejčastěji však z fotobanky Shutterstock, Profimedia, ale také z Googlu a Wikipedie. Časopis ABC má více zdrojů, ze kterých fotografie získává. Často se však nedají použít samostatně, protože v ilustračním fotu bývá umístěn ještě nadpis nebo část textu.

Oba časopisy přinášejí aktuality z oblasti vědy a výzkumu, oba také informují o filmových a knižních novinkách. Společné je v časopisech ABC a Junior to, že se soustředí na výběr povolání a pomáhají dětem orientovat se v některých profesích. Shodují se také v tom, že ke každému výtisku je přibalován plakát a nějaký malý dárek. Mají i obdobné rubriky na procvičení pozornosti a soustředěnosti, jejichž součástí bývají přesmyčky a skrývačky, slovní hříčky, optické klamy, šifrování, labyrinty, sudoku. Jen u časopisu Junior je pomocí smajlíků rozlišena obtížnost jednotlivých úkolů a ve čtrnáctideníku ABC je po vzoru časopisů pro dospělé křížovka, v níž se soutěží o knižní ceny. Zaměření titulu ABC se však částečně od Juniora odlišuje. Specializuje se spíše na moderní techniku, vědu, počítače a mobilní telefony. Chybí mu například rubriky věnované umění. Hlavní témata v ABC bývají různá (zánik neandrtalců, rozdělený komiksový svět, vraždění nevinátka). Některá z nich jsou pro děti na 1. stupni příliš složitá.

Složitější je časopis ABC i z pohledu manuálních činností, které dětem předkládá v podobě různých vystřihovánek. V titulu ABC najdeme propracovanější návody pro zručnější modeláře na vyrábění prostorových skládanek doprovázené informacemi s technickými parametry. Jsou zde i jednodušší vystřihovánky živočichů, kdy různým odklápěním můžeme detailně prozkoumat anatomii psa, kočky, koně a jiných živočichů. Junior nabízí většinou velmi jednoduchou vystřihovánku, někdy jsou to jen malé taháčky s mnemotechnickými pomůckami (jak si zapamatovat opery Bedřicha Smetany nebo poloměr naší zeměkoule či značení římských číslic). V rubrice Hokus pokus předkládají redaktori návody na výrobu kysličníku, vodního mlýna, magnetického kompasu a jiných věcí. Součástí je i vysvětlení, co se děje, jaké vznikají reakce a proč.

Shodně oba časopisy připravují pro své čtenáře komiksy. V Juniorovi jsou celkem tři, dva z nich píše Richard a Slavomír Svitalští. Dvoustránkový příběh je o desetiletém chlapci Domi a jedenáctileté dívce Naty, kteří se dostávají do minulosti a prozkoumávají a objasňují, jak se ve skutečnosti některé historické události mohly odehrát. Druhým komiksem z dílny Svitalských jsou Případy inspektora Bublíny. Tento komiks je kratší a děti mají poodhalit a vypátrat, kdo nemluví pravdu. Je zaměřen na pozorování a soustředění a připomíná komisaře Vrtáčku z Mateřídoušky. Třetí komiks píše a kreslí Lucie Neisnerová. Jmenuje se Projekt G-4281 a je psán na pokračování. V následujícím

čísle je připomenut krátce podstatný děj z předchozího výtisku. Všichni zmiňovaní autoři přispívají svoji komiksovou tvorbou také do Čtyřlístku.

Komiksy v ABC jsou většinou na pokračování. Jedním z nich je Gen, který kreslí Michael Petrus a píše Viktor Šauer. Jde o pátrání po uneseném synovi jednoho vlivného politika. V posledních číslech vychází komiks Serpens Levis a jeho příběh je zasazen do pražského prostředí 19. století. Autory jsou Michal Kocian a Gutwirth. Dalším komiksem v ABC je kreslený příběh o kocourovi Mourrisonovi, jehož autorem je Lukáš Fibrich. Komiksy jsou sice původem české, ale v mnohých jsou používána anglická jména nebo názvy měst. Hrdinové komiksových příběhů (až na Mourrisona) většinou představují dospělé lidi a bývají vykresleni jako velmi vyspělí jedinci. Muži mají svalnaté a vypracované postavy, často s odhaleným hrudníkem, a ženy jsou vyobrazovány s typicky ženskými ladnými tvary těla. Je to jeden z dalších důvodů, proč ABC není vhodným časopisem při vyučování na 1. stupni základní školy.

Předností časopisu Junior je, že má oproti čtrnáctideníku ABC několik zajímavých rubrik navíc. Jednotlivé strany jsou v záhlaví pojmenovány podle oblastí, ze kterých přinášejí informace. Nejčastěji je to technika, zeměpis, příroda, historie, medicína, meteorologie, počítače, umění. Nepravidelně bývá zařazena rubrika Jazyky, která se zabývá příbuzností slovanských jazyků, ale také slovy, jež přejímáme z cizích jazyků nebo slovy původně českými obohacující slovní zásobu v jiných zemích. V části pojmenované Klub osobností bývá čtenářům představen život nějakého cestovatele, architekta, vědce, umělce, státníka, vojevůdce, lékaře nebo vynálezce. Nejdůležitější téma aktuálního čísla je rozpracované v rubrice Pecka čísla. Svým rozsahem jsou články z těchto rubrik vhodné k tomu, aby si z nich děti vybraly podstatné informace a samostatně si připravily referát.

Dalším kladem měsíčníku Junior je způsob, jakým jsou dětem některé informace prezentovány. Živočichové, rostliny, ale i vesmírná tělesa jsou představováni formou rozhovoru, v němž sami odpovídají na otázky redaktora, který jakoby zastupuje zvědavé dítě. Originální je například rozhovor s Měsícem (*Proč nejsi vidět pořád stejně veliký? Podle čeho poznáš, že mezi Tebou a Zemí funguje přitažlivost?*). Často, když se mluví o minulosti, je používán čas přítomný (*Avicennova kniha je ve 13. století přeložena do latiny, od té doby se podle ní evropští lékaři učí až do 18. století.*)⁵⁹ Využití tohoto prostředku dodává informacím a sdělovaným údajům na dějovosti, text se stává čtivějším. Zajímavým počinem je i rubrika Abeceda. Přináší seznam pojmů seřazený podle abecedy

⁵⁹ Junior. 2011, č. 8, s. 16.

k určitému tématu (abeceda byznysu, abeceda atomové a jaderné fyziky) a vysvětluje pojmy z vybrané oblasti.

Mnohé populárně naučné texty z časopisu Junior jsou vhodné k použití ve škole. Obsahují hodně mimotextových komponentů, jako jsou fotografie, mapky, časové osy a tabulky, ve kterých jsou srovnávány živočišné druhy nebo horniny. Vhodná jsou též speciální čísla Juniora, která jsou tematicky zaměřena (vynálezci a vynálezy) a která nabízejí obrovské množství informací v nesmírném časovém záběru, například od starověkých civilizací až po současnost.

Nevýhodou těchto textů však je, že se redakce snaží výběrem slov přiblížit cílové skupině čtenářů, a tak se v nich objevují hanlivá slova a zhrubělé až expresivní výrazy (*Piloti se dozvěděli, že ve srovnání s vázkou jsou břídilové! Některé vázky hledají a loví kořist za letu, ti největší borci se tak i nadlábnou!*).⁶⁰ Je škoda, že se z časopisů vytrácí kultivovaný projev.

4.3.3 Cizí jazyk

Stránky věnované cizím jazykům se začínají objevovat již v periodikách pro nejmenší děti. Mezi takové patří časopisy Báječná školka a Dáda. Pro mladší školáky se na cizí jazyky zaměřují pouze časopisy Mateřídouška a Čtyřlístek, o jehož aplikaci angličtiny do komiksu bylo zmíněno již v předchozí podkapitole. V periodikách ABC a Junior se podobné rubriky vůbec nevyskytují.

Báječná školka se zabývá angličtinou a na jedné stránce každého výtisku představuje pomocí obrázků nová slovíčka. Dětem je ponechána možnost některé obrázky vybarvit, ale anglická slova nejsou použita ve větách nebo v nějaké písničce či delším souvislém textu, což lze považovat za nevýhodu, protože při používání cizího jazyka nestačí pouze znalost slovní zásoby.

Časopis Dáda nabízí k výuce cizích jazyků celou dvoustranu, na níž prezentuje jak anglická, tak i německá slovíčka. Oba jazyky jsou barevně odlišeny, angličtina je psána modře, němčina červeně a česká slova černou barvou. U německých i anglických slovíček je v hranatých závorkách uvedena výslovnost. Slovní zásoba je využita v krátkých, jednoduchých větách. Na konci stránky je zadán domácí úkol, ve kterém mají děti nakreslit obrázek vztahující se k uvedenému tématu a doprovodit ho krátkými větami. Nenásilně se při tom učí používat novou slovní zásobu a především zohledňují v tomto směru svoji

⁶⁰ Junior. 2011, č. 10, s. 15.

vlastní osobu, například své záliby a zájmy, osoby, které jsou jim blízké. Tuto rubriku připravuje časopis Dáda společně s jazykovým studiem Rolino, které z vypracovaných domácích úkolů losuje tři dílka, jejichž tvůrce odměňuje věcnými cenami.

Anglickému jazyku se věnuje také časopis Mateřídouška. Rubrika English for you se objevuje v tomto měsíčníku teprve krátce (od října 2011) a je připravována redaktorkou Radkou Gregorovou a Kurtem Langstonem. Nová slovní zásoba je vybrána z jednoho tematického okruhu (Halloween, Christmas). U anglických slov je psána výslovnost a český překlad. Autoři po představení nových slovíček zařazují úkol na procvičení slovní zásoby, a to spojování slov s obrázkem nebo osmisměrku. Písemnou podobu slov si děti mohou procvičit při vyplňování křížovky. Překlad anglických slov lze najít v Mateřídoušce v rubrikách, které se věnují počítačovým hrám a internetovým odkazům. Právě tam jsou vysvětlena slova nutná při použití určité počítačové hry. Velmi pěkně byl v listopadovém čísle časopisu Mateřídouška v roce 2011 použit anglicky psaný dopis. Byl přiložen do česky psané povídky o strašidle. Autoři použili krátké a jednoduché věty, ale v dopise nechyběly podstatné a formální náležitosti, například oslovení, rozloučení a jiná ustálená slovní spojení.

5 Využití časopisů ve vyučování

5.1 Postavení časopisu ve výuce

V úvodu diplomové práce již byla zmiňována důležitost časopisů ve vyučování. Jaroslav Toman, který se zabývá didaktikou literatury a přednáší na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích, v této oblasti užívá pojem aktuální výchova literaturou a uměním. Podle něj nabízejí hodiny aktuální výchovy literaturou a uměním učitelům nejen možnost pro využití rozmanitých učebních pomůcek a didaktické techniky, ale učitelé v takovýchto hodinách mohou lépe uplatnit mezipředmětové vztahy a souvislosti. Jako příklady uvádí kartotéku vytvořenou z výstřižků z dětských časopisů, programy televizního vysílání nebo filmových představení pro děti, volné listy pro samostatnou práci žáků, soubory zvukových nahrávek, maňásky. Dále se Jaroslav Toman zmiňuje o tom, že tyto hodiny mají specifický charakter. Jsou tematicky různorodé a aktualizací intencí náročné na přípravu učitele, protože vyžadují neustálé sledování nové produkce určené dětem i kulturního dění v regionu, ale i spolupráci učitele s místní knihovnou či zájmovým kroužkem (literárně-dramatickým). To vše ale podle jeho slov poskytuje značný prostor pro pedagogickou tvořivost.⁶¹

Ve školách již existují učebnice, které se přizpůsobují novému pojetí výuky začleněním průřezových témat a mezipředmětových vztahů přímo do výukových materiálů. Patří mezi ně i učebnice nakladatelství Fraus. Při výuce českému jazyku se v nich děti dozvědí, co je to tiráž, k čemu slouží a kde ji najdeme, kde a jak se tisknou časopisy. Autoři se zabývají také orientačními prvky v kratších textech nebo v časopisech či knihách, jako jsou nadpisy, odstavce, zvýrazněné části textu, ilustrace, fotografie, tabulky, grafy, kapitoly, obsah, rejstřík nebo přílohy. Příkladují ukázky těchto orientačních prvků v knize i v časopise. Jako zástupce tištěných periodik zvolili titul ABC mladých techniků a přírodovědců. Děti jsou směřovány k tomu, aby pochopily, jaký význam pro ně tyto prvky mají a jaké jsou rozdíly v používání orientačních prvků v knihách, v učebnicích či v časopisech.

Jedním z mnoha záměrů autorů již zmíněné učebnice českého jazyka je naučit žáky pracovat s informacemi. Dokládají to úlohy takového typu, kdy děti mají donést své oblíbené časopisy a ve skupině vyhledat pouze jeden text, který by byl zajímavý pro všechny členy skupiny. Úkolem je přečíst si článek a vyhledat společně podstatné

⁶¹ TOMAN, J. *Didaktika čtení a primární literární výchovy*. České Budějovice, 2007, s. 106, 107.

informace, které pak sdělí ostatním.⁶² Dětem je také prostřednictvím učebních textů vysvětleno, že v mnohých článcích, které se objevují v novinách či ve zpravodajství, můžeme najít důležitá fakta, ale i názory autora textu. Vysvětlují jim rozdíl mezi uvedenými pojmy. V těchto případech se dá výuka prostřednictvím časopisu vhodně propojit s běžným životem. Děti mohou na článcích z časopisu ověřovat, kde autor článek vyjadřuje svůj názor, kde se pouze něco domnívá a které údaje má něčím podloženy.⁶³

V několika případech autoři učebnice očekávají přímou práci s časopisy či novinami. Dokládají to úkoly, kdy mají děti například vystříhnout z časopisů obrázky související s ekologií či recyklací, nalepit je na papír a doplnit vlastním textem. Tvůrci učebnice také často předpokládají, že se s texty z časopisu bude pracovat ve skupinách, což umožňuje učitelům rozvíjet některé klíčové kompetence, např. kompetence komunikativní (naslouchá promluvám druhých lidí, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuse, obhájí svůj názor a vhodně argumentuje), kompetence personální a sociální (než začne pracovat, probere s ostatními ve skupině zadaný úkol, spolupodílí se na vytvoření pravidel spolupráce) a kompetence občanské (nad návrhy ostatních uvažuje a podává své osobní návrhy, neodmítá realizovat přijatá řešení).

V čítance pro 4. ročník základní školy z nakladatelství Fraus najdeme také spoustu doplňkových textů, které tvoří úryvky z dětských tištěných periodik. Autoři vybírají převážně články ze speciálních čísel časopisu Junior. V čítance jsou zařazeny například články o životě Julese Verna, o vesmírné turistice, o cestování časem a výroky slavných osobností. Dětem jsou předkládány ke čtení i komiksy, na kterých se učí doplňováním chybějícího textu k jednotlivým postavám porozumět situaci a pochopit souvislosti. Na kratších článcích z téhož časopisu se děti učí porozumět přečtenému textu a shrnout ho do hlavní myšlenky tak, že vytvářejí vhodné nadpisy.⁶⁴

Takovéto typy úkolů mohou posloužit jako náměty k využití časopisů ve vyučování. Je samozřejmé, že autoři čítanky vybírají z časopisů jen texty, které v sobě nenesou informace o aktuálním dění. Aktuální záležitosti může přinést do výuky jedině pedagog, který sleduje současné události a vývoj.

⁶² KOSOVÁ, J., BABUŠOVÁ, G. *Český jazyk 4 učebnice pro základní školy*. Plzeň : Fraus, 2010, s. 30, 32, 34, 126, 145, 146.

⁶³ Tamtéž, s. 142, 156, 157, 158.

⁶⁴ ŠEBESTA, K., VÁŇOVÁ, K. *Čítanka 4 učebnice pro základní školy*. Plzeň : Fraus, 2010, s. 39, 40, 42, 43, 49, 50, 61, 62.

5.2 Časopis a motivace

Motivovat žáky a nadchnout je pro učení je velmi důležitou součástí vyučovacího procesu. U malých dětí je specifická krátkodobá motivace, která je však intenzivnější, silnější, ale vydrží kratší dobu.⁶⁵ Právě tehdy, když samotná látka děti moc nebaví, lze využít motivace aplikováním učiva na něčem zábavném, vtipném a zajímavém. K tomuto účelu můžeme použít krátké říkanky, hádanky nebo i anekdoty, které jsou v dětských časopisech velmi časté. Mohou se dobře hodit na začátek hodiny k navození atmosféry nebo při opakování již probraného učiva.

Hádanky i říkanky jsou vhodné před vlastní četbou. V časopise *Báječná školka* lze najít hádanky příznačné tím, že děti mají uhodnout názvy pohádkových bytostí podle rýmu. S krátkou básničkou můžeme pracovat i dál. Děti si ji mohou opsat a počítat, kolik má vět nebo slov. Chybějící slovo si mohou zapsat do sešitu a určit u něj počet slabik nebo naznačit hláskovou stavbu slova.

*Vybral si ji mezi všemi,
Pak princ hledal v celé zemi,
čí nožka má správnou délku.
Pak si vzpomněl na ...*

*Sedm krků a dvě křídla,
sedm tlam chce spousty jídla.
Chrlí oheň, dýmu mrak,
je to sedmihlavý ...*

(Báječná školka 2011, č. 7–8, s. 24, text Martina Lišková)

Účelné jsou i krátké hádanky, kterými se rozvíjí představivost dětí a dekodování skrytých významů, kdy se přirovnává určitá věc na základě podobnosti nebo na základě charakteristických znaků. Pokud děti nemohou přijít na rozluštění, lze využít toho, že obrázek budeme postupně odkrývat a necháme děti, aby se snažily uhodnout jednotlivé výrazy (viz příloha č. 1). Můžeme pokládat doprovodné otázky. *Kdo to může být visatec? S jakým slovem asi souvisí? Co by mohlo viset? Co je to za strom na obrázku? Jeho plody visí na tenké stopce. Jak se nazývají tyto plody? Visatec je tedy žalud. Pod ním stojí*

⁶⁵ SITNÁ, D. *Metody aktivního vyučování*. Praha, 2009, s. 18–23.

chlupatec. Kdo by to mohl být chlupatec? S jakým slovem souvisí? Chlupatec čeká až visatec (žalud) spadne a pak ho popadne. Kdo by chtěl vzít žalud, když spadne? Poznáváte zvíře na obrázku? Postupně dospějeme k tomu, že visatec je žalud a chlupatec je divoké prase. Podobně se dá postupovat i při dalších hádankách.

*Visí, visí, visatec,
pod ním stojí chlupatec.
Až visatec upadne,
chlupatec ho popadne.*

*Zelená jsem, tráva nejsem,
žlutá jsem, vosk nejsem,
sladká jsem, med nejsem,
tvrdá jsem, kost nejsem,
ocas mám, pes nejsem.*

(Báječná školka 2011, č. 7-8, s. 25)

Starší děti mají v oblibě anekdoty. Mnoho jich objevíme právě v dětských časopisech. Jsou vhodné na poznávání druhů vět podle postoje mluvčího, na doplnění interpunkčních znamének. Většina vtipů je postavena na dialogu, a tak na nich můžeme demonstrovat řeč přímou a nepřímou. Mladší žáci se mohou pokusit o doplnění interpunkčních znamének a ti starší mohou doplnit uvozovky. Někdy lze nechat děti domyslet pointu. S pointou je možné pracovat i dále, můžeme určovat slovní druhy, nechat děti vyhledat všechna slovesa a určit u nich mluvnické kategorie a podobně.

„Ukaž mi žákovskou knížku,“ říká tatínek Lukášovi.

Lukáš mu ji podá.

Tatínek začne listovat: matematika 5, zeměpis 5.

Lukáš dostane dva pohlavky.

Tatínek listuje dál a vidí, že dostal Lukáš jedničku ze zpěvu.

Lukášovi přiletí ještě jeden pohlavek.

„Za co, tati?“ ptá se Frantík uraženě.

„Za to, (že ti po dvou pětkách bylo ještě do zpěvu)!“

(Mateřídouška, 2011, č. 9)

Před slohovou prací můžeme zařadit křížovky či různé roháčky a hřebenovky, aby si žáci připomněli, že používání synonym je velmi důležité. Tato cvičení mohou přispět též

k obohacení slovní zásoby žáků. Jak bylo zjištěno v předchozí kapitole zabývající se charakteristikou dětských periodik, velmi kvalitní křížovky najdeme v časopisu Čtyřlístek (viz příloha č. 2).

Motivačně využít můžeme i pouhé obrázky z časopisů podlepené čtvrtkou, ze kterých vyrobíme puzzle. Na druhou stranu čtvrtky napíšeme početní příklady a z další čtvrtky vyrobíme šablonu shodnou s rozměry obrázku, do nichž vkládají děti dílky se správnými výsledky. Pokud dětem vznikl obrázek, je to pro ně signál, že počítaly bez chyby. Výhodou je, že výsledek práce si snadno mohou zkontrolovat děti samy. Obrázky z časopisu jsou velmi často tematicky zaměřeny, lze z nich sestavit různé série a děti mají tuto práci v oblibě. Nevýhodou je, že vyrobit takové puzzle je časově náročné (viz příloha č. 3).

K přiblížení života známých spisovatelů, vládců či hudebních skladatelů mohou výborně posloužit krátké texty z časopisu Junior z rubriky Namaluj. Děti do ní přispívají portréty slavných osobností, které namalovaly, a stručně popisují, proč si vybraly zrovna tuto osobnost. Redakce připojuje stručný životopis, v němž jsou údaje potřebné k tomu, aby děti jméno dané osobnosti uhádly. Pro žáky je to mnohem zajímavější forma, jak se seznámit s životem a dílem našich předních tvůrců. Protože se redakce snaží co nejvíce přizpůsobit mluvě dnešních dětí, bývají v článku občas nespisovná (brácha) nebo hovorová slova (třeba, táta). Před poslechem textu můžeme dětem zadat úkol, aby se pokusily zaznamenat slova, která by měla být v jiné podobě, a zdůvodnily své rozhodnutí, případně tyto výrazy nahradily.

Říkali mu Jestřáb

Narodil jsem se v Praze na Vinohradech. Když mi byly čtyři roky, umřel mi táta. Ve třinácti letech jsem se dostal do skautského oddílu. Myslel jsem si, že s nimi můžu jet zadarmo do Anglie. Po třech letech jsme s bráchou Zdeňkem založili klub Jestřábi, podle kterého jsem přijal přezdívku Jestřáb. Začal jsem taky psát klukovské povídky. V roce 1925 jsem poprvé vedl letní tábor ve Sluneční zátoce na řece Sázavě. Ve vedení oddílu jsem vydržel celých 60 let! Hodně jsme v přírodě sportovali, otužovali se a učili se praktické věci. Postupně začaly vycházet moje knížky, nejslavnější jsou třeba romány Hoši od Bobří řeky, Záhada hlavolamu nebo komiks Rychlé šípy. Četli mě kluci několika generací! Znáš mě i ty?

(Junior, 2011, č. 12, s. 20)

5.3 Časopis a samostatná práce

Tiskoviny je možné uplatnit k individuálnímu přístupu ve výuce. Učitel může použít přímo některé úkoly z časopisů jako pracovní listy pro žáky, kteří mají oslabenu zrakovou či sluchovou percepci nebo se u nich vyskytují problémy v oblasti pozornosti, paměti, prostorové orientace či grafomotoriky. Takovéto pracovní listy lze mít připravené, rozříděné v šanonech označených symboly a děti si je mohou vzít, pokud dokončí zadanou práci. Je vhodné uchovávat si také texty, které poskytují další zdroj informací poznávacího charakteru. Bývají to často články s podrobnějšími údaji o živočiších, rostlinách, historických událostech, o jiných státech, které mohou posloužit k rozšíření a doplnění učiva z prvouky, přírodovědy a vlastivědy. Tyto materiály můžeme zapůjčit žákům domů k přečtení. Požádáme je, aby vybrali podstatné informace a seznámili s nimi na další hodině celou třídu.

Základem samostatné práce s textem jsou dobré čtenářské dovednosti, především plynulé čtení s porozuměním. Tato činnost není pro děti jednoduchá. Porozumění textu předpokládá soustředění se na obsah textu, vyčlenění klíčových pojmů a poznatků a nalezení vztahů mezi nimi. K vhodným metodickým postupům patří vyhledávání důležitých pojmů v textu, termínů, zajímavých slov, členění textu na odstavce, vymýšlení vhodných titulků nad úseky textu, formulování otázek k základním myšlenkám a problémovým okruhům textu, zápisy do sešitů.⁶⁶ Časopisy přinášejí oproti učebnicím značnou výhodu. Žáci si v nich mohou podtrhávat podstatné údaje, dělat různé značky, zaznamenávat své myšlenky.

S texty z časopisů lze pracovat také při procvičování jazykového učiva. Žáci mohou vyhledávat nejkratší nebo nejdelší slovo z článku, můžeme vybírat pouze slova čtyřslabičná nebo jen slovesa. Zadaní úkolů lze vždy aktuálně přizpůsobit probíranému učivu.

Na konci 1. stupně základní školy se očekává, že žák čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas a že rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk. Tiché čtení s porozuměním lze vhodně procvičovat právě na článcích z časopisů. Jsou krátké, obsahují nadpisy a ilustrace nebo fotografie. Vystříhneme několik článků z časopisu, odstříhneme jim nadpisy a děti po přečtení úryvku mohou nadpisy vymýšlet. Učí se tím shrnout vše do podstatné myšlenky. Obměnou může být přiřazovat k sobě článek a odpovídající nadpis či obrázek. Pro nejmenší děti jsou

⁶⁶ NELEŠOVSKÁ, A., SPÁČILOVÁ, H. *Didaktika primární školy*. Olomouc, 2005, s. 162, 163.

vhodné fotografie z časopisu Kouzelná školka, které jsou doprovázeny jednou krátkou větou. Věty lze odstříhnout a děti je mohou spojovat s příslušným obrázkem (viz příloha č. 4).

5.4 Časopis a komunikační a slohová výchova

Komunikační a slohová výchova zaujímá ve vyučování českému jazyku významné postavení. Často bývá vytěsňována jazykovou výchovou, kterou mnozí učitelé upřednostňují. V popředí zájmu také bývá psaný projev před mluveným, přitom v praktickém životě se přirozeně učí děti vyjadřovat nejprve ústně a teprve poté písemně. Následující náměty pro využití časopisů ve vyučování jsou vytvářeny s ohledem na Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, který rozděluje 1. stupeň na dvě období. Pro jednotlivá období je rozepsáno učivo i očekávané výstupy, které by měli žáci na konci každého období splnit.

5.4.1 Mluvený projev a naslouchání

Učivo komunikační a slohové výchovy je rozděleno do čtyř oblastí – čtení, naslouchání, mluvený a písemný projev. Mluvený projev zahrnuje základní pravidla komunikace – oslovení, zahájení a ukončení dialogu, střídání rolí mluvčího a posluchače. Oblast naslouchání by měla zahrnovat pozorné, soustředěné a aktivní naslouchání, na které jsou děti schopné reagovat otázkami.⁶⁷ Obě dvě oblasti lze velmi dobře propojit. Jako námět mohou posloužit rozhovory z časopisů Báječná školka (viz příloha č. 5). Můžeme na nich dětem ukázat, čím rozhovory začínají a jak jsou ukončeny. Střídání rolí je velmi dobře vidět, protože je barevně odlišeno. Žáci se pak mohou rozdělit do dvojic, trojic nebo čtveřic, přečíst si s rozdělením rolí daný rozhovor a předvést podobný dialog. Důležité je určit, čeho se rozhovor bude týkat, zda mají děti zachovat ve svých rozhovorech podobné téma nebo zvolit jiný námět (například jaké jsou vaše záliby, kam rádi jezdíte, jaká zajímavá místa jste navštívili). Pokud si děti osvojí základní pravidla komunikace a střídání rolí, můžeme sestavovat rozhovor na vyšší úrovni a s obměnou. Děti si přečtou krátký článek o sportovci (herci, zpěvákovi) a pak si připraví ve dvojici interview, v němž jeden bude redaktorem a druhý sportovcem. Tato varianta je složitější, protože děti nesmí zapomenout na základní pravidla komunikace v rozhovoru, která již v textu nejsou. Musí

⁶⁷ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání.* [cit. 2012-01-27]. Dostupný<<http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV-pomucka-ucitelum.pdf>>.

také vycházet z informací v článku a nemohou si je vymýšlet. Navíc musí vytvořit vhodné otázky, na které mohou odpovědět.

5.4.2 Vypravování

Očekávaným výstupem v komunikační a slohové výchově je pro 1. období 1. stupně, že žák seřadí ilustrace podle dějové posloupnosti a vypráví podle nich jednoduchý příběh. Na konci 2. období by měl žák sestavit osnovu vyprávění a na jejím základě vytvářet krátký mluvený nebo písemný projev s dodržáním časové posloupnosti.

Pro 1. období lze využít k sestavení osnovy ilustrací z časopisu *Méd'a Pusík*. Seřazení obrázků za sebou napomáhá dětem, aby dodržely posloupnost a dovyprávěly vše podle obrázku. Postupně mohou děti přecházet k tomu, že nahradí obrázek jednou větou nebo slovním spojením vystihujícím nejpodstatnější děj. Tímto způsobem sestaví osnovu příběhu. Obrázky z měsíčníku *Méd'a Pusík* však nejsou vhodné pro použití ve vyšších ročnících.

K procvičení posloupnosti děje lze využít i dalších textů a ilustrací z téhož časopisu. Kresby jsou od textu oddělené orámováním a jejich počet koresponduje s počtem částí textu. Obrázky můžeme rozdat dětem. Učitel čte text a dítě, které má obrázek hodící se ke čtené části, zareaguje předem dohodnutým způsobem (přihlásí se nebo se postaví). Aktivitu lze obměnit tak, že všechny obrázky i texty rozdáme dětem, které se seznámí se svým úryvkem nebo obrázkem a pak se snaží utvořit dvojice. Příslušné páry se pokusí ostatním sdělit stručně a výstižně, nejlépe jednou větou, o čem jejich ukázka a obrázek vypovídají. Věty zapíšeme společně na tabuli a dohodneme se na pořadí jednotlivých dvojic za sebou tak, jak se příběh mohl odehrát. Na závěr postupně převyprávíme celý příběh (viz příloha č. 6).

5.4.3 Popis

Dodržení posloupnosti je důležité také při vyrábění nějakého předmětu nebo přípravě pokrmu. Učitelům se nabízí možnost zohlednit mezipředmětové vztahy (vzdělávací obor *Člověk a svět práce* a *Český jazyk a literatura*).⁶⁸ Očekávaným výstupem v oboru *Člověk a svět práce* pro 1. období je připravit tabuli pro jednoduché stolování, ve 2. období by měl žák zvládnout přichystat samostatně jednoduchý pokrm. V tomto

⁶⁸ Vzdělávacích oborů, oblastí i průřezová témata jsou psány velkými písmeny s ohledem na používání v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání, ve kterém jsou takto uvedeny.

případě lze použít texty z měsíčníku *Méd'a Pusík*. I když tento časopis není již pro starší děti vhodný, články týkající se přípravy jídla jsou oproštěny od postaviček zvířecích kamarádů. Potřebné suroviny sepsané v jednom sloupci můžeme předložit dětem a nechat je hádat, jaký pokrm lze z těchto přísad zhotovit. Pracovní postup je rozdělen do jednotlivých bodů, které můžeme rozstříhat, nechat je dětem seřadit podle toho, jak za sebou následují. V závěru si mohou děti vyzkoušet pokrm podle jimi uspořádaného pořadí připravit (viz příloha č. 7).

Na 1. stupni se žáci učí také popisovat rostliny, živočichy a různé předměty. K tomuto účelu můžeme využít ilustrace nebo fotografie, kterých je v dětských časopisech dostatečné množství. Vizuální podpora pomůže dětem k tomu, aby postupovaly při popisování od celku a přecházely k jednotlivostem a částem.

5.5 Časopis a skupinová práce

Dětské tiskoviny nabízí několik možností pro využití časopisu také ke skupinové práci. Ve skupině lze velmi dobře nacvičovat mluvený projev. K tomuto účelu je výborným pomocníkem komiks, který je u dětí velmi oblíben. Je vhodný pro hlasité čtení a slouží k tomu, aby se děti naučily pracovat s hlasem, volily náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo řeči. Komiksy v časopise *Báječná školka* vyhovují menším dětem. Jsou tvořeny velmi přehledně a děti se v nich dobře orientují. Žáci tvoří skupiny podle toho, kolik postav v komiksu vystupuje. Rozdělí si ve skupině role a přečtou ostatním komiks. Potom se mohou pokusit dramatizovat některou část komiksu nebo celý příběh.

Někdy přináší kreslené příběhy i další podněty, záleží jen na tvořivosti a fantazii učitele, jak dostatečně a v jaké míře je využije. Například, když strýc oznamuje, že jim teta Běta píše dopis a zve je k sobě na chalupu, mohou se děti pokusit napsat dopis za tetu Bětu samy.⁶⁹ Přitom nesmí zapomenout na veškeré formální náležitosti, které dopis musí obsahovat. Dalším momentem ve zmíněném komiksovém příběhu je, že děti neuvidí všechna zvířátka, protože některá spí zimním spánkem. Můžeme pak s dětmi vyhledat v encyklopediích další živočichy, které zimní období přečkávají v úkrytech, nebo podrobnosti o jejich přípravách na období zimního spánku (viz příloha č. 8).

⁶⁹ *Báječná školka*. 2011, č. 12, s. 6–7.

Na komiksu lze starším žákům velmi dobře vysvětlit přímou a nepřímou řeč. Při reprodukci komiksového příběhu musí žáci nepřímou řeč použít a někteří si uvědomí, že používání přímé řeči oživí samotnou reprodukci, která tím dostane větší spád.

5.6 Časopis a tvořivá práce

Komiksy, které jsou mezi dětskými čtenáři velmi oblíbeným a vyhledávaným literárním žánrem, se dají využít nejen ke skupinové práci (viz předchozí podkapitola), ale mohou se dobře uplatnit i při samostatné činnosti žáků. Vzhledem k tomu, že se jedná v podstatě o obrázkový příběh, přináší také možnost propojit několik vzdělávacích oborů, nejčastěji Český jazyk a literaturu s Výtvarnou výchovou. Tvorbou komiksu můžeme naplnit i očekávaný výstup pro obě období 1. stupně, v němž by měli žáci zvládnout domýšlet literární příběhy.

Komiks i vyprávění mají některé společné rysy, obsahují úvod, hlavní část se zápletkou a závěr. Pokud dětem předložíme úvodní část komiksu, seznámíme je s postavami a zbývající část kresleného příběhu odstříhneme, můžeme jim tímto způsobem poskytnout prostor pro vlastní tvořivost. Děti vymýšlejí, co se asi mohlo stát, proč se to tak odehrálo a jak by mohl celý příběh skončit. Dokončená dílka si mohou mezi sebou porovnat, sdělit si, jaké příběhy vymyslely, a u některých se mohou pokusit o zdramatizování. Obměnou může být, že z komiksu ponecháme úvodní i závěrečnou část a necháme děti dotvořit, co se mohlo odehrát mezi tím. Dotvářet komiks, který je poskytnut dětem jako předloha, je však dosti náročné. Dítě musí dodržet figury, podřizovat se velikosti zvolených panelů a je omezeno při použití své výtvarné zkratky. Jednodušší je vytvářet celý komiksový příběh, u kterého je důležité promyslet jednotlivé části, úvod, hlavní část se zápletkou a závěr. Je nutné zvážit místo, kde se bude děj odehrávat. Pak by si mělo dítě zvolit počet panelů i jejich tvar a rozvrhnout do nich jednotlivé scény komiksu. Nelze opomenout ani dostatečné místo pro bubliny. Text v nich by měl být stručný a výstižný, psaný velkými tiskacími písmeny. Na konci je potřeba dokreslit scény příběhu a barevně je odlišit přidáním pozadí. Pro nejmenší školáky může být výsledkem jejich tvořivé práce spíše leporelo nebo jakási skládanková knížka.

Tvořivost dětí můžeme rozvíjet také pomocí ilustrací, které se v dětských časopisech vyskytují velmi často. Můžeme si s dětmi povídat o obrázku, vymýšlet, co všechno předcházelo ději, který je na kresbě zachycen, a jaké události mohou ještě následovat. Podnětnými otázkami můžeme u dětí probudit jejich fantazii a touhu vymýšlet

a psát. Ke stimulaci jsou vhodné obrázky, které nejsou úplně jednoznačné, které zahalují postavy nebo skrývají něco zabalené či přikryté. Obrázky z časopisů lze také dokreslovat. Můžeme ponechat jen část ilustrace a požádat děti, aby dokreslily chybějící část. Důležité je prezentovat výtvary, ať už literární či výtvarné před celou třídou, aby si děti uvědomily, že není jeden zaručený výsledek, ale že se odlišujeme právě svojí originalitou, svými zkušenostmi, které máme. V příloze č. 9 jsou umístěny některé zdařilé práce dětí využívající k tvořivosti komiksový příběh.

5.7 Časopis a průřezová témata

Průřezová témata tvoří povinnou součást základního vzdělávání a reprezentují okruhy aktuálních problémů současného světa. Všechna průřezová témata (Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Environmentální výchova a Mediální výchova) musí být zařazena na 1. i 2. stupni, není ale nutné je realizovat v každém ročníku. Učitelům je ponechána určitá volnost ve výběru tematických okruhů i ve formě realizace. Průřezové téma Mediální výchova obsahuje základní poznatky a dovednosti týkající se médií a mediální komunikace a člení se do dvou základních tematických okruhů činností, receptivních a produktivních. Mezi tematické okruhy receptivních činností se řadí kritické čtení a vnímání mediálních sdělení, interpretace vztahu mediálních sdělení a reality, stavba mediálních sdělení, vnímání autora mediálních sdělení a fungování a vliv médií ve společnosti. Do tematických okruhů produktivních činností je zařazena tvorba mediálního sdělení a práce v realizačním týmu. Mediální výchova bývá nejčastěji uskutečňována formou integrace tematických okruhů Mediální výchovy do vzdělávacího obsahu konkrétního vyučovacího předmětu. Může být též realizována ve formě projektu nebo jako samostatný předmět.⁷⁰

Časopis je vhodným prostředkem k realizaci Mediální výchovy na 1. stupni základní školy, protože média představují velmi významný zdroj zkušeností, prožitků a poznatků pro stále větší okruh příjemců. Již delší dobu ale časopisy nezprostředkovávají svým čtenářům informace poznávacího charakteru, ale obsahují stále více inzerce. Právě nejovlivnitelnější skupinou jsou děti mladšího školního věku, které chápou sdělení zprostředkovaná v médiích jako standard a vůbec o jejich platnosti nepochybují. Mediálně

⁷⁰ PASTOROVÁ, M. Mediální výchova ve výuce na ZŠ. In *Svět průřezových témat pro 1. stupeň ZŠ*. Praha, 2007.

prezentovaný děj je pro ně realitou, protože se jí podobá. Děti často nevidí rozdíl mezi fikcí a skutečností. Určité vzory mohou přejímat i nevědomě. Na jedné straně už jsou rozumově vyspělé, na druhé straně nejsou na takové intelektové úrovni, ani tolik emočně zralé, aby byly dostatečně kritické.⁷¹ Výše uvedené důvody jsou podnětem k realizaci Mediální výchovy s využitím tematického okruhu receptivních činností, konkrétně kritického myšlení a vnímání mediálních sdělení. Žáci by na konci 1. stupně měli rozpoznat manipulativní komunikaci v reklamě. Je to jeden z očekávaných výstupů Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání ve vzdělávacím oboru Český jazyk a literatura.

5.7.1 Mediální výchova ve vzdělávacím oboru Český jazyk a literatura

Následující aktivita může být uskutečněna v rámci integrace Mediální výchovy do vzdělávacího oboru Český jazyk a literatura. Na začátku je vhodné k navození tématu využít metodu brainstormingu a zeptat se žáků, co je to reklama, zda se již s reklamou setkali a v jaké podobě. Většina žáků se shodne na tom, že reklama propaguje nějaký výrobek, službu nebo obchodní značku a jejím cílem je především zvýšení prodeje. Řada školáků se setkala s reklamou na internetu, v televizi, v novinách a časopisech, mnozí ji slyšeli v rádiu nebo viděli na autech, dopravních prostředcích, billboardech, na domech či na oblečení a obuvi. Někteří se s ní setkali v podobě převlečených lidí nebo ji zahlédli zavěšenou za letadlem.

Po úvodním seznámení s tématem rozdělíme děti do skupinek a rozdáme jim pracovní listy s ukázkou reklamy z nějakého dětského časopisu (viz příloha č. 10). Skupinová práce je v tomto případě velmi důležitá, protože si jednotliví členové sdělují své vlastní zkušenosti, vyjasňují si své postoje. Děti se snaží společně zodpovědět otázky, které se týkají toho, jaký předmět je propagován, jaké má vlastnosti, jak funguje, kolik stojí a zda existuje v obchodech podobný výrobek. Jsou vedeny k tomu, aby porovnaly ceny výrobků. U některých reklam hledají slogan. Doprovodnými otázkami jsou děti vedeny k tomu, aby si všimly některých přesvědčovacích technik, například upoutat pozornost nápadným zviditelněným textem, vzbudit potřebu (bez toho se neobejdu, musím to mít), mít pocit spokojenosti a veselosti (zářivé a spokojené úsměvy dětí), aby sledovaly, jaký typ vět je často používán, jaké slovesné tvary se nejčastěji vyskytují. Po vyplnění pracovních listů by měla být zařazena společná konfrontace všech skupin.

⁷¹ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie : dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000, s. 184–186.

Jako následnou aktivitu k pracovnímu listu č. 3 (v příloze č. 10), kde je k propagaci jogurtů použit komiksový příběh, můžeme zařadit ochutnávku jogurtů, kdy se všechny děti postupně ocitnou v roli degustátora a se zavázanýma očima hodnotí chuťové vlastnosti jogurtů a vybírají ten nejlepší. Je vhodné, aby učitel dal jednotlivé výrobky do stejných misek a označil je čísly a jen on sám věděl, od jakých výrobců pocházejí. Výsledky bývají mnohdy pro děti překvapivé.

5.7.2 Mediální výchova ve vzdělávacím oboru Matematika a její aplikace

Následující aktivita je vhodná pro žáky 4. tříd a přináší možnost integrovat Mediální výchovu do vzdělávacího oboru Matematika a její aplikace. K uskutečnění budeme potřebovat reklamní inzerci na film Piráti z Karibiku z dětského časopisu a text s pravidly soutěže vztahující se k dané reklamě (viz příloha č. 11). Podstatou této soutěže je, že lidé sbírají body na nápojích se značkou Aquila a za příslušný počet bodů si mohou objednat předmět s motivem z filmu Piráti z Karibiku. Oba zmiňované materiály využijeme na tvoření slovních úloh a k procvičení početních výkonů v číselném oboru do 1 000 000. Nejprve rozdáme dětem text s pravidly soutěže a poskytneme jim dostatečné množství času, aby si ho mohly přečíst. Pak jim položíme otázku, zda je opravdu možné získat pirátský předmět zadarmo. Většina dětí odpoví, že dárek je možné získat za určitý počet bodů umístěných na lahvích s nápojem. Potom rozdáme dětem reklamní leták z dětského časopisu a opět jim necháme čas, aby si ho pozorně prohlédly. Přímou nabídkou položit dětem otázku, zda si myslí, že jim polštář může přinést pirátské sny, nebo jak se pozná, že je taška pirátská. Po této úvodní diskuzi již začínáme pracovat s oběma materiály a společně s dětmi zformulujeme otázky ke slovním úlohám. Kolik musíme získat bodů, abychom si mohli objednat polštářek s pirátem? Kolik lahví Aquily přírodní (Bimboo Frutta nebo Aquily Team čaje) musíme koupit? Pak je nasměrujeme k tomu, kolik nás bude vypočítaný počet lahví stát? Tato informace není záměrně uvedena, aby si ji děti musely zjistit. Máme vytvořenou slovní úlohu s neúplnými údaji a k jejímu dokončení je potřebujeme doplnit. Do příštího dne mají děti za úkol zjistit cenu jednotlivých nápojů Aquila. Pak mohou spočítat, kolik peněz za tyto nápoje utratí, aby mohly získat polštářek. Mohou též porovnat, zda bude polštářek stejně drahý, když budou sbírat body jen na určitých produktech. Při porovnání výsledků mohou dospět k tomu, která kombinace produktů je pro ně výhodnější. Výsledná cena je nejen pro děti velmi zářející.

Další aktivita je vhodná pro žáky 5. tříd, protože k její realizaci je zapotřebí zvládnutí učiva o zlomcích. Při této činnosti si mají děti uvědomit, že reklama je velmi nákladná a že peníze na ni vydané se musí promítnout v nějaké jiné položce, kterou nejčastěji bývá výsledná cena výrobku. K provedení této aktivity budeme potřebovat ceník inzerce nějakého dětského časopisu (viz příloha č. 12) a několik výtisků téhož periodika. Ceníky jsou běžně dostupné na webových stránkách vydavatelů. Rozdáme je dětem a poskytneme jim dostatečný prostor, aby si je mohly důkladně prohlédnout. Na ceníku je zlomkem vyjádřená část, kterou zabírá inzerce, a tomu odpovídající cena za otištění. Velmi přínosné je, že části celku (zlomky) jsou zobrazeny v různých provedeních, jak na výšku, tak na šířku. Je potřeba, aby děti pochopily, že je to ale pořád ta samá část celku. Možná bude nutné vysvětlit dětem pojem obálka časopisu. Pak přejdeme k samotným výtiskům. Vyhledáme libovolnou inzerci a podle ceníku určíme, kolik se za ní zaplatilo. Pokud máme pro celou třídu stejné číslo časopisu, můžeme vypočítat, kolik získalo vydavatelství peněz na zveřejněných reklamách. Můžeme také zjišťovat, kolik konkrétních výrobků pokryje náklad za uveřejnění tištěné reklamy v časopise.

5.8 Časopis a projekt

Projekt je komplexní úkol (problém), spjatý se životní realitou, s nímž se žák identifikuje a přebírá za něj odpovědnost, aby svou teoretickou a praktickou činností dosáhl výsledného žádoucího produktu (výstupu) projektu, pro jehož obhajobu a hodnocení má argumenty, které vycházejí z nově získané zkušenosti.⁷² Projekt však nemusí být jen individuálním počinem, ale může být realizován v rámci jedné učební skupiny, třídy, několika tříd nebo celé školy. Skupiny mohou být věkově heterogenní i homogenní. Výstup je v projektech většinou znám již od začátku a je hnací silou, zdrojem motivace dětí. Může to být hmotný produkt, ústní nebo jinak zpracovaná prezentace, výstava, koncert, informační brožura, dramatická scénka a podobně.

Výsledným produktem nějakého projektu může být školní časopis, který však může vzniknout i jako výtvar při uskutečňování průřezového tématu Mediální výchovy z okruhu produktivních činností. Zásadními rozdíly mezi oběma výstupy je nová zkušenost, podmínka provázanosti s životní realitou a nezávaznost. Časopis jako výsledek projektové práce by měl vzejít z návrhu dětí, z jejich vnitřní potřeby. Mělo by to být něco, s čím ještě nemají žáci zkušenosti a co by bylo provázané se skutečností, s tím, co prožívají. Tyto

⁷² KRATOCHVÍLOVÁ, J. *Teorie a praxe projektové výuky*. Brno, 2006, s. 36.

podmínky splňuje Výletník, občasník, který si mohou děti založit, aby si uchovaly co nejvíce poznatků, vzpomínek a zážitků z výletu. Spojitost s realitou je dána uskutečněním školního výletu. Aby mohl poskytnout dostatečné podněty a zdroje k psaní článků, je vhodnější naplánovat návštěvu několika různých pamětihodností, několika expozic v muzeu či využít besedy nebo průvodcovských služeb. Děti se ještě před výletem mohou rozdělit do skupin a domluvit se, jakým způsobem zajistí potřebný materiál, zda budou fotit nebo zda zaznamenají poznámky průvodce a podobně. Takto připravené děti přistupují k besedám a k prohlídkám pamětihodností se zaujetím a zanícením.

Ještě před realizací výletu je dobré, když mají děti k dispozici různé tiskoviny, které si mohou prohlédnout a vybrat si, co by ve svém časopise chtěly mít, zda tam chtějí mít básničku, křížovku, kvíz nebo nějaký rozhovor. Ujasní si, jak časopis vzniká, kdo všechno se na jeho přípravě podílí a spolupracuje. Po výletě si pak zpracovávají své informace, kreslí, skenují, upravují fotografie, vkládají je do dokumentu, upravují písmo. Učí se tím mnoho dovedností potřebných v běžném životě.

V příloze č. 13 je umístěn výtisk Výletníku žáků 4. ročníku, kteří se zúčastnili vlastivědné exkurze do Prahy a navštívili Karlův most, chrám svatého Víta, Pražský hrad, Staroměstský orloj a filmové představení ve 3D kině. Ze svých zážitků, fotografií, obrázků a zápisků sestavovali výstavku pro rodiče. Při tvoření prezentací o výletě vznikl časopis v podobě počítačového dokumentu. Některé příspěvky tvořily děti doma, jiné vznikaly během volných chvil nebo po vyučování. Jedna vyučovací hodina byla věnována sestavování a seřazení jednotlivých příspěvků a vytvoření úvodní stránky. Výletník byl rozeslán rodičům a kamarádům prostřednictvím elektronické pošty, což vedlo k úspoře finančních prostředků za papíry a barvy do tiskárny.

Závěr

Tiskoviny mohou sloužit žákům i učitelům jako soubor či kartotéka doplňkových výukových materiálů, ale i jako zdroj informací. V tiskovinách lze najít náměty, které můžeme uplatnit pro dosažení očekávaných výstupů stanovených v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání. Jejich využití je možné v několika rovinách výchovně-vzdělávacího procesu, při motivování žáků, samostatné i skupinové práci, v různých vzdělávacích oborech, při tematickém a projektovém vyučování nebo při realizaci průřezových témat. Časopisy nabízejí též mnoho podnětů k tvůrčímu přístupu ve vyučování a k hierarchizaci individuálních potřeb žáků. Použití periodik vnáší do výuky oživení, vytržení z monotónnosti, ale také impulsy k hlubšímu zamyšlení nad tématem nebo prezentaci odlišných pohledů na určitý problém.

V současné době je ve vzdělávání kladen velký důraz na koncepci celoživotního učení a na uplatnění získaných vědomostí a dovedností v praktickém životě. Mezi důležitou dovednost patří získávání informací. Základním prostředkem k jejich nabytí je čtení, ale samotné čtení nestačí. Prostřednictvím periodik můžeme vést žáky ke kritickému posuzování různých typů textů a k zaujímání stanovisek. To vše jsou důležité dovednosti pro další život, často spojované s pojmy čtenářská a mediální gramotnost. Časopisy umožňují propojit školu s běžnou realitou a se současným děním, poskytují možnost navázat na aktuální témata. S ohledem na uváděné důvody je velmi přínosné, pokud jsou časopisy součástí třídních knihovniček. Mohou se také stát inspirací k vydávání třídního či školního časopisu a uveřejňováním žákovských prací ve školních výtiscích lze u dětí vzbudit zájem o tvořivé psaní.

Učitel by měl vědět, jak časopisy co nejlépe využít. K tomu je potřeba sledovat současnou časopiseckou produkci a kvalitu dětských periodik. Při posuzování tiskovin lze využít zkušeností kolegů nebo pracovníků knihoven, ale také občasných recenzí. Je možné vycházet z průzkumů uveřejňovaných Unii vydavatelů, avšak do sledované oblasti jsou zapojena pouze některá vydavatelství. Musíme počítat i s tím, že výsledky monitoringu jsou zveřejňovány s časovou prodlevou několika měsíců a že kategorie dětských časopisů pro předškoláky a mladší školní žáky není sledována z pohledu čtenosti, protože při monitorování jsou dotazováni čtenáři ve věku 12–79 let. K co nejpřesnějšímu analyzování a vyhodnocování je důležité posuzovat vydávané tituly v delší časové periodě, protože časopisecký trh se neustále vyvíjí. Údaje, které byly aktuální před rokem, nemusí

být již nyní pravdivé. Občas se objeví nové tituly a není výjimkou, že jsou na trhu jen po omezenou dobu. Časopisy se podřizují současným trendům, přeměňují skladbu a zaměřenost textů, ale také způsoby vydávání. V průběhu psaní této diplomové práce procházel výraznou transformací například časopis Mateřídouška, který změnil strukturu časopisu, ale i obsazení pozice šéfredaktora. U časopisů Dáda, Junior a Méd'a Pusík došlo ke změnám ve způsobu vydávání. U těchto měsíčníků začíná být cenově zvýhodňována elektronická podoba.

Z podrobnější charakteristiky jednotlivých periodik vyplynulo, že časopisy pro nejmenší děti se zaměřují na zvládnutí učiva v 1. třídě, na podporu problematických oblastí a přispívají k tomu, aby dítě bylo při vstupu do 1. třídy úspěšné. Časopisy pro mladší školáky spíše přinášejí mnoho různorodých informací a činnosti nezbytné pro zvládnutí školních dovedností přestávají tvořit podstatnou část jejich obsahu. Zvláště patrné je to na umístění cizího jazyka do pravidelných rubrik. V časopisech určených dětem staršího školního věku se takovéto rubriky nevyskytují vůbec. Také kvalita dětských tiskovin se snižuje se zvyšujícím se věkem cílové skupiny čtenářů. V časopisech pro starší děti je nápadné zacílení na svět počítačů a mobilních telefonů a vytrácí se z nich beletrie, próza a kultivovaný projev. Vybrat časopis vyhovující dětem 1. až 3. třídy není tak obtížné jako zvolit kvalitní časopis pro žáky 4. a 5. tříd. Tento závěr potvrzují i pracovníci knihoven chebského regionu, přestože se posuzování kvality časopisů nijak nevěnují.

Málokdo se zabývá tím, jaké informace se prostřednictvím časopisů k dětem dostanou a kolik stránek dětských periodik zaujímá inzerce, jíž jsou právě malí čtenáři velmi snadno ovlivnitelní. Lehce podlehnou fikci a iluzi reklamy a právě ve školách je můžeme vybavit dovedností rozlišovat rozdíl mezi reklamou a zprávou a mezi skutečným a smyšleným obsahem. Máme možnost naučit děti využívat časopisu jako zdroje informací, kvalitní zábavy i naplnění volného času.

Seznam tabulek

Tabulka č. 1. Počet žáků na 1. stupni ZŠ a počet dětských čtenářů v knihovnách	25
Tabulka č. 2. Počet čtenářů a počet časopisů v knihovnách chebského regionu	28
Tabulka č. 3. Frekvence návštěvnosti dětí v knihovně	29
Tabulka č. 4. Nabídka konkrétních titulů v knihovnách chebského regionu	33
Tabulka č. 5. Oblíbenost časopisů u čtenářů	36
Tabulka č. 6. Inzerce v časopisech pro předškoláky	41
Tabulka č. 7. Inzerce v časopisech pro mladší školní žáky	53

Seznam grafů

Graf č. 1. Skupiny čtenářů časopisů	27
Graf č. 2. Způsoby půjčování periodik v knihovnách chebského regionu	28
Graf č. 3. Časopisy v knihovnách regionu Cheb z pohledu periodicity	30
Graf č. 4. Časopisy v jednotlivých knihovnách regionu Cheb z pohledu cílové skupiny	31
Graf č. 5. Časopisy v knihovnách regionu Cheb z pohledu jednotlivých titulů	32
Graf č. 6. Časopisy v knihovnách regionu Cheb z pohledu vydavatelů	33
Graf č. 7. Časopisy v jednotlivých knihovnách regionu Cheb z pohledu vydavatelů	34
Graf č. 8. Časopisy v knihovnách regionu Cheb z pohledu věkové kategorie dětí	35

Seznam zdrojů

Odborné zdroje

BADEGRUBER, B. *Otevřené vyučování ve 28 krocích*. Praha : Portál, 1994. ISBN 80-85282-76-3.

KLINDOVÁ, L., RYBÁROVÁ, E. *Vývojová psychologie : učebnice pro 3. ročník středních pedagogických škol*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1979.

KOL. *Učím s radostí : zkušenosti, lekce, projekty*. Praha : Kritické myšlení a Step by step ČR, 2003. ISBN 80-86106-09-8.

KOMAN, M. a kol. *RAAbík : náměty pro tvořivé vyučování na 1. stupni ZŠ*. Praha : Nakladatelství Dr. Josef Raabe, 2004. ISBN 80-902189-6-2.

KOSOVÁ, J., BABUŠOVÁ, G. *Český jazyk 4 učebnice pro základní školy*. Plzeň : Nakladatelství Fraus, 2010. ISBN 978-80-7238-934-6.

KOTEN, T. *Škola? V pohodě! (2) : projektové vyučování na základní škole – metodika*. Most : Nakladatelství Hněvín, 2009. ISBN 978-80-86654-25-6.

KRATOCHVÍLOVÁ, J. *Teorie a praxe projektové výuky*. Brno : Masarykova Univerzita, 2006. ISBN 80-210-4142-0.

KRET, E. *Učíme (se) jinak : Nápady a rady pro učitele a rodiče*. Praha : Portál, 1995. ISBN 80-7178-030-8.

LANGMEIER, J., LANGMEIER, M., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie s úvodem do vývojové neurofyziologie*. Praha : Nakladatelství H&H Vyšehradská, 2002. ISBN 80-7319-016-8.

NELEŠOVSKÁ, A., SPÁČILOVÁ, H. *Didaktika primární školy*. Olomouc : Univerzita Palackého, 2005. ISBN 80-244-1236-5.

NOVOTNÁ, L., HŘÍCHOVÁ, M., MIŇHOVÁ, J. *Vývojová psychologie*. Plzeň : Západočeská univerzita, 2004. ISBN 80-7043-281-0.

OSVALDOVÁ, B., HALADA, J. a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. Praha : Nakladatelství Libri, 2002. ISBN 80-7277-108-6.

PATERSONOVÁ, K. *Připravit, pozor, učíme se! : Jak vzbudit zájem žáků o učení*. Praha : Portál, 1996. ISBN 80-7178-102-9.

PAUSEWANGOVÁ, E. *100 her k rozvoji tvořivosti v předškolním a mladším školním věku*. Praha : Portál, 1995. ISBN 80-85282-59-3.

- PETTY, G. *Moderní vyučování*. Praha : Portál, 2006. ISBN 80-7367-172-7.
- ROSECKÁ, Z. *Malá didaktika činnostního učení*. Brno : Tvořivá škola, 2006. ISBN 80-903397-2-7.
- SITNÁ, D. *Metody aktivního vyučování*. Praha : Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-246-1.
- Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*. Praha : Nakladatelství Academia, 2006. ISBN 80-200-1446-2.
- STRCULOVÁ, V. a kol. *Svět průřezových témat pro 1. stupeň ZŠ*. Praha : Nakladatelství Dr. Josef Raabe, 2007. ISSN 1802-3460.
- ŠEBESTA, K., VÁŇOVÁ, K. *Čítanka 4 učebnice pro základní školy*. Plzeň : Nakladatelství Fraus, 2010. ISBN 978-80-7238-938-4.
- TOMAN, J. *Didaktika čtení a primární literární výchovy*. České Budějovice, 2007. ISBN 978-80-7394-038-6.
- ULRYCHOVÁ, I. *Čteme si a hrajeme si : metodické poznámky pro učitele*. Praha : Pansofia, 1994. ISBN 80-85804-46-8.
- URBANOVÁ, S. *Meandry a metamorfózy dětské literatury*. Olomouc : Votobia, 2003. ISBN 80-7198-548-1.
- VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha : Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

Primární prameny

ABC, časopis generace 21. století. Ringier Axel Springer CZ. Roč. 56, č. 5–22, 2011. ISSN 0322-9580.

Báječná školka. Fragment. Č. 1–10, 2011. ISSN 1804-0829.

Český jazyk a literatura. SPN – pedagogické nakladatelství. Roč. 54, č. 1, 2003–2004. ISSN 0009-0786.

Český jazyk a literatura. SPN – pedagogické nakladatelství. Roč. 57, č. 5, 2006–2007. ISSN 0009-0786.

Český jazyk a literatura. SPN – pedagogické nakladatelství. Roč. 58, č. 3, 2007–2008. ISSN 0009-0786.

Čtyřlístek. Čtyřlístek. Roč. 43, č. 509–520, 2011. ISSN 1211-4219.

Čtyřlístek Speciál. Čtyřlístek. Č. 1–3, 2011. ISSN 1211-4235.

Dáda. Music Model Trust. Roč. 13, č. 7–10, 2011. ISSN 1212-4478.

Junior. RF Hobby. Č. 2–12, 2011. ISSN 1801-6839.

Junior Speciál. RF Hobby. Č. 1–2, 2011. ISSN 1801-6839.

Kouzelná školka. Česká televize. Roč. 3, č. 7–11, 2011. ISSN 1803-7895.

Lokomotiva Tomáš. Egmont. Č. 10, 2011. ISSN 1802-9914.

Mateřídouška. Mladá fronta. Roč. 67, č. 5–12, 2011. ISSN 0025-5440.

Méďa Pusík. Pražská vydavatelská společnost. Č. 1–7, 2011. ISSN 1210-8030.

Nezbeda. Salesiánská inspektorie Praha ve spolupráci s Olomouckou arcidiecézí. Č. 9. Zlín, 1993. ISSN 1210-0757.

Pastelka. Yashica. Roč. XIII, červenec – prosinec, 2011. ISSN 1212-6462.

Sluníčko. Mladá fronta. Roč. 44, č. 5–11, 2011. ISSN 0231-7222.

Světýlko. Tiskové a distribuční centrum Junáka. Roč. 13, č. 5–6. Praha, 2011. ISSN 12-11-0914.

Světýlko. Tiskové a distribuční centrum Junáka. Roč. 14, č. 1–3. Praha, 2011, 2012. ISSN 12-11-0914.

Tvořivá dramatika. ARTAMA ve spolupráci se Sdružením pro tvořivou dramatiku a katedrou výchovné dramatiky DAMU. Roč. XIV, č. 3. Praha : IPOS, 2003. ISSN 1211-8001.

Tvořivá dramatika. ARTAMA ve spolupráci se Sdružením pro tvořivou dramatiku a katedrou výchovné dramatiky DAMU. Ročník XVIII, č. 2. Praha : IPOS, 2007. ISSN 1211-8001.

Elektronické zdroje

ABC ČR - Kancelář ověřování nákladu tisku. Dostupný <<http://www.abccr.cz/>>.

Časopis ABC. Dostupný <<http://www.ringieraxelspringer.cz/inzerce/abc>>.

Časopis Báječná školka. Dostupný <<http://www.casopis-bajecnaskolka.cz/>>.

Časopis Byl jednou jeden život. Dostupný <<http://www.byljednoujeden.cz/>>.

Časopis Dáda. Dostupný <<http://cist.spaceboxx1.cz/cist-internet/dada-patrasova-oficialni-stranky/aHR0cDovL3d3dy5wYXRyYXNvdmEuY3ov?typ=internet>>.

Časopis Junior. Dostupný <<http://junior.rf-hobby.cz/>>.

Časopis Kereka. Dostupný <<http://www.kereka.cz/?st=home>>.

Časopis Kereka se uplatní na českých školách.
Dostupný <<http://www.blisty.cz/art/49731.html>>.

Časopis Kouzelná školka. Dostupný <http://www.kouzelnaskolka.net/files/ks_cenik_harmonogram.pdf>.

Časopis Mateřídouška. Dostupný <<http://www.mf.cz/produkty/materidouška/>>.

Časopis Méd'a Pusík.
Dostupný <<http://medapusik.pvsp.cz/zobraz012d.html?typsekce=5&idsekce=10&idclanku=51&idpredka=0&action=clanek>>.

Časopis Nezbeda.
Dostupný <http://www.casopisnezbeda.cz/?ukaz=2_nezbeda&IdMenu=2&grafika=0>.

Časopis Pastelka. Dostupný <<http://www.pastelka.com/>>.

Časopis Skaut. Dostupný <<http://krizovatka.skaut.cz/tiskoviny/casopisy/skaut/>>.

Časopis Sluníčko. Dostupný <<http://www.mf.cz/produkty/slunicko/>>.

Časopis Světýlko. Dostupný <<http://krizovatka.skaut.cz/tiskoviny/casopisy/svetylko/>>.

Časopis Týden. Dostupný <http://www.tyden.cz/rubriky/kultura/umeni/ctyrlistkomanie-sifincinoubabovkou_199516.html>.

Čtyřlístek. Dostupný <<http://www.ctyrlistek.cz/>>.

Čtyřlístek speciál. Dostupný <<http://www.ctyrlistek.cz/Inzerce.aspx>>.

Evidence periodického tisku a vydavatelů. Dostupný
<<http://www.mkcr.cz/scripts/modules/catalogue/search.php?catalogueID=1&lid>>.

Inzerce časopisu Světýlko.
Dostupný <<http://krizovatka.skaut.cz/tiskoviny/casopisy/inzerce/>>.

Inzerce v celostátních i regionálních denících a časopisech. Dostupný
<<http://www.uvdt.cz/>>.

Jiří Havel. Dostupný <<http://www.jirihavel.estranky.cz/clanky/biografie.html>>.

Nakladatelství Egmont. Dostupný <<http://www.egmont.cz/cz/casopisy/>>.

Přehled činnosti knihoven v Karlovarském kraji.
Dostupný <<http://www.knihovna.kvary.cz/cs/pro-knihovny/prehled-cinnosti-knihoven-v-karlovarskem-kraji/prehled-cinnosti-knihoven-karlovarskeho-kraje-2007-2008.html>>.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání.
Dostupný <<http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV-pomucka-ucitelum.pdf>>.

Seznam škol Cheb. Dostupný <<http://www.cz-zakladni-skola.cz/seznam-skol/cheb/>>.

Tiskový zákon. Dostupný <<http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=535>>.

Unie vydavatelů. Dostupný <<http://www.unievydavatelu.cz/>>.

Resumé

This diploma work deals with the present magazine production for children of pre-school and early school ages. It can serve as a guide for an easy orientation in the present children's magazine offer as well as in their quality. The characteristic of chosen titles pays attention to both positive and negative aspects of using the periodicals in lessons. It points at the differences between the magazines for the smallest children and the magazines meant for the youngest pupils. This thesis is also a survey of the children's periodicals' arrangement in the libraries and topic related library services in the region of Cheb. The final section provides specific suggestions for the use of magazines in the lessons to meet the needs of the primary pupils and also to meet the curriculum and expected output of the Framework education programme of primary school system. The mentioned topics have been checked in practice by the author of this thesis.

Seznam příloh

Příloha č. 1 Hádanky v časopisech

Příloha č. 2 Křížovky z časopisů

Příloha č. 3 Využití obrázků z časopisů

Příloha č. 4 Porozumění textu

Příloha č. 5 Rozhovory

Příloha č. 6 Obrázková osnova

Příloha č. 7 Popis pracovního postupu

Příloha č. 8 Komiks – skupinová práce

Příloha č. 9 Časopis a tvořivá práce

Příloha č. 10 Mediální výchova ve vzdělávacím oboru Český jazyk a literatura

Příloha č. 11 Mediální výchova ve vzdělávacím oboru Matematika a její aplikace

Příloha č. 12 Ceník inzerce časopisu ABC

Příloha č. 13 Výletník

Příloha č. 14 Vzor dotazníku

Příloha č. 15 Vyplněné dotazníky z knihoven

Přílohy

Příloha č. 1 Hádanky v časopisech

Příloha č. 2 Křížovky z časopisů

KOŠ PLNÝ HÁDANEK

1	K			
2	K			
3	K			
4	K			
5	K			
6	K			

1. Velký ořech; 2. Povrch chleba; 3. Domácí zvíře; 4. Malý kůl; 5. Pomůcka k psaní na tabuli; 6. Zámotek

1	T			
2	T			
3	T			
4	T			
5	T			

1. Pták s velkým zobákem; 2. Zvířecí noha; 3. Západočeské město; 4. Malý Antonín; 5. Zvířecí ústa

1	S	S	S	S	S

1. Vulkán; 2. Strofa; 3. Lesní zvíře; 4. Průhledný žáruvzdorný nerost; 5. Dravý pták

1	K			
2	K			
3	K			
4	K			
5	K			
6	K			
7	K			
8	K			

1. Část kostry; 2. Bicykl; 3. Ptačí obydlí; 4. Povrch stromu; 5. Šedesát kusů; 6. Ticho, pokoj; 7. Řeči (nespisovně); 8. Poloha těla na kolenou

1	2	3	4
K			

1. Tajenka
2. Symetrála
3. Předložka
4. První písmeno

1	2	3	4
P	P	P	P

1. Ohrada;
2. Pěnivý nápoj;
3. Krmivo pro dobytek;
4. Lysina na hlavě

Příloha č. 3 Využití obrázků z časopisů

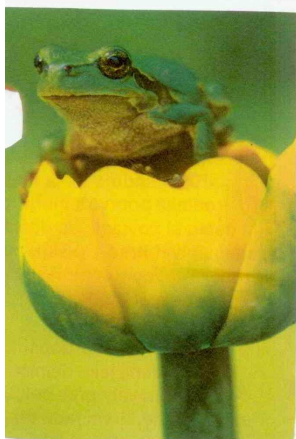

Mateřidouška, 2011, č. 6, s. 16. Mateřidouška, 2011, č. 11, s. 12.

Příloha č. 4 Porozumění textu

Ani ryba ani rak

Je listovnice červenooká žije v pralese jižní Americe. Tropické žáby jsou krásně barevné a často i jedovaté. Svým divokým barvením zastráší každého, kdo by je chtěl zžrat. A když se útočník náhodou nepolekal, Riki má připravenou další obranu. Jen zavře oči a barevné nohy schová pod tělo. Najednou jakoby zmizí, na zeleném listu není skoro vůbec vidět.

Max je mistr ve šplhu

Voňavá pozorovatelná

Riki je až z Kostariky
Vilík je veliký náfuka

Tak takhle vypadá žabí miminko. Říká se mu pulec. Tenhle je docela veliký, protože už má i všechny čtyři nožičky. Když se vyvíjí z vajíčka, měl jen kulatou hlavu a tělíčko, které vypadalo jako rybí ocásek. Ale když mu narostly nohy, ocásek se začal zkracovat a nakonec docela zmizel. To už se stala z pulečka hotová žabka.

Tenhle žabák má na tvářích velké měchýřky, které vypadají jako bubliny. Jsou to zvukové vaky, které Vilík při skřehotání a kvákání nafukuje vzduchem. Tyto měchýře jeho zpěv zesilují jako když pustíš rádio na největší hlasitost, takže Vilíkovo kvákání je slyšet široko daleko.

Tahle rosnička zelená tráví většinu života šplháním po stromech a keřích. Hodně jí při tom pomáhají rozšířené konce prstů, které vypadají trošku jako přísavky. Někdy vyšplhá třeba až 10 metrů vysoko! Ale stejně se vždycky drží nedaleko vody.

Teď se Max vyšplhal na květ nějaké vodní rostliny a číhá tam na hmyz, který poleť kolem. To je totiž jeho nejmilejší pochoutka. Že mu to tam ale sluší, co? Žlutá se zelenou se báječně doplňují!

Rozhovor se

Majdalenka: Ahoj Štaflíku, ahoj Špagetko, jezdíte rádi na výlety?

Štaflík: Jezdíme – nejraději na kole nebo na dvojkole.

Matýsek: Vy máte dvojkolo? A to jste si ho vyrobili sami?

Špagetka: Ano, nejdřív jsme měli kola dvě – tedy vlastně každý z nás měl jedno, takže to byla dohromady dvě...

Štaflík: No a jednou na výletě jsme měli takovou malou nehodu. Myslím, že v tom měla prsty naše kamarádka vrána.

Špagetka: Prostě, nějak jsme nabourali a kola se nám polámala, ale naštěstí jsme ze zbytků dvou kol mohli sestavit jedno dvojkolo – a to nám funguje dodneška.

Majdalenka: Ta vaše kamarádka vám ale přiděluje starosti. A kam se chytáte na výlet právě teď?

Štaflík: Pojedeme asi někde k vodě. Máme dokonce potápěčské vybavení – šnorchl, brýle a ploutve.

Špagetka: Potápění nás moc baví. Plaveme si pod vodou, pozorujeme rybky, rostlinky a vůbec, tam je zajímavých věcí, to byste koukali!

Matýsek: To musí být dobrodružné, ale nezapomeňte si dávat pozor na tu zlobivou vránu!

Štaflík: My víme, že nás určitě bude chtít zase něčím překvapit.

Špagetka: Nebojte, my to určitě všechno zvládneme a výlet bude perfektní.

Štaflíku, Špagetko, užijte si báječné léto, výlety, koupání i potápění. Děkujeme vám za rozhovor a přejeme vám, abyste si užili řadu dobrodružství, objevování a zábavy.

Děkujeme za rozhovor

M+M

Příloha č. 6 Obrázková osnova

Méd'á Pusík, 2011, č. 7, s. 1, 4, 5, 6.

Příloha č. 7 Popis pracovního postupu

Tvarohový krém si rozdělíme na 3 díly. Na piškoty rozetřeme jeden díl, na něj rozložíme banány a jahody. Na jahody znovu naskládáme piškoty. Na piškoty rozetřeme druhou část krému, na krém ovoce, na ovoce piškoty, na piškoty poslední část krému. Úhledně rozetřeme, aby povrch byl hladký.

Jahody opláchneme, odkrojíme zelené stopky a také nakrájíme na plátky. (Opět krájíme jenom jahody, masový dort bude jiný.)

Banány oloupeme a na prkénku opatrně nakrájíme na kolečka. (Krájíme jenom banány, prstům se zásadně vyhýbáme!)

Do dortové formy nasypeme tolik piškotů, aby dno nikde nebylo vidět. Piškotů může být i víc.

Do větší misky vložíme tvaroh, zakysanou smetanu, cukr a metličkou nebo vidličkou důkladně promícháme. Připravíme si tak báječný tvarohový krém.

Budeš potřebovat:

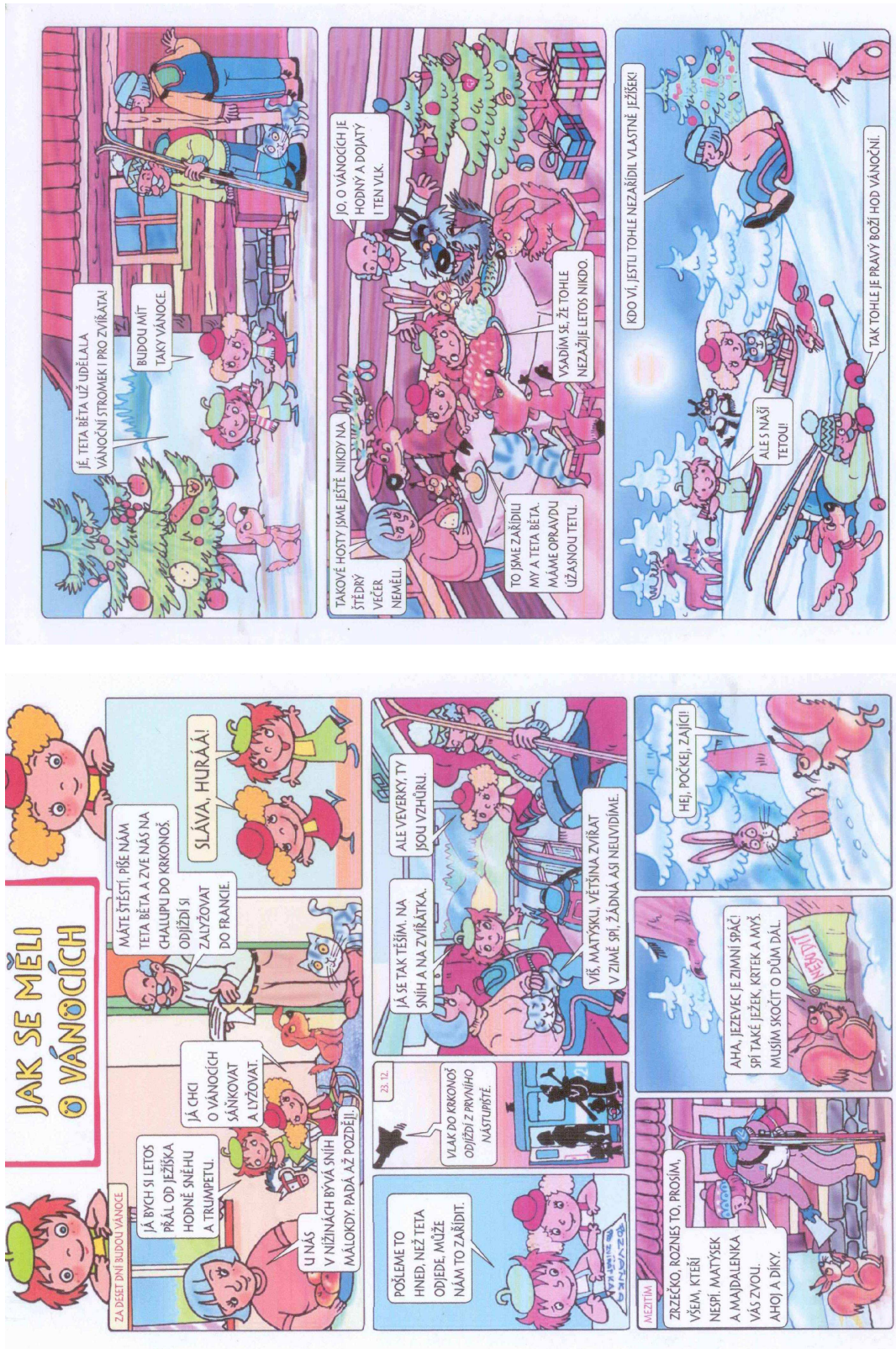
- ✓ 1 - 2 pytlíky dětských piškotů
- ✓ 2 balení polotučného tvarohu (nejlepší je ten ve staniolu)
- ✓ 2 kelímky zakysané smetany
- ✓ 2 lžice cukru
- ✓ 3 banány
- ✓ ¼ kg jahod
- ✓ lžička rozpustného kakaa nebo nastrouhané čokolády
- ✓ dortovou formu

Povrch dortu ozdobíme jahodami, lístky meduňky nebo máty, můžeme mírně posypat strouhanou čokoládou nebo rozpustným kakaem.

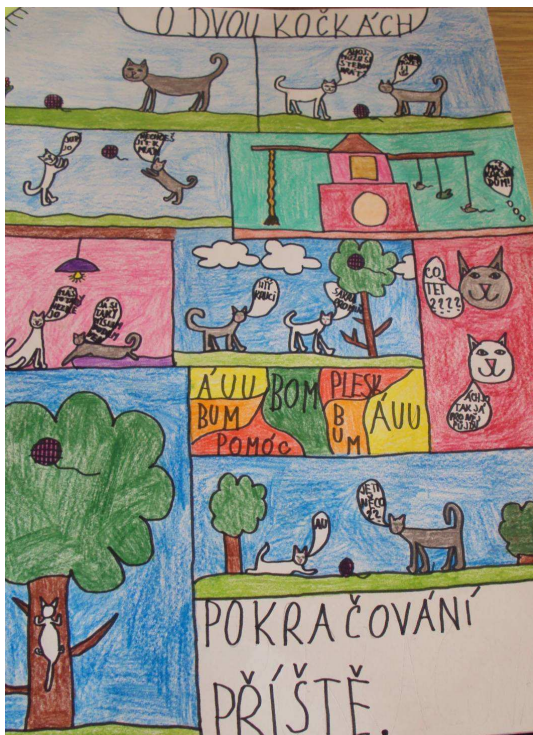
Několik jahod si schováme vcelku na ozdobu.

Vložíme do ledničky, nejlépe přes noc, aby se dort rozležel, piškoty změkly a všechny chutě vynikly.

Příloha č. 8 Komiks – skupinová práce

Příloha č. 9 Časopis a tvořivá práce

Kvalitní dřevěná vláčkodráha

THOMAS & FRIENDS

WOODEN RAILWAY

O takové jste vždycky snili!

Postavte si svou vlastní dřevěnou železnici. Poznejte svět vláček, zažijete to pravé dobrodružství.

Pojďte si hrát s Tomášem do ZOO!

Čeká vás tam tolik nových překvapení! Potkáte se s tygrem, zebrou, slonem a dokonce s vagonem plným hlasitě pokřikujících opic. Nezapomeňte zvednout padací most, aby mohla projet žirafa s dlouhým krkem v Tomášově vagonu. Projížďka po dřevěných kolejkách vede přes tunel a kolem mořského světa s plujícími rybičkami!

Vodu v obřím akváriu s rybičkami můžete rozvířit klíčkou

Tomáš vozí divoká zvířata, ve speciálních vagoncích

Vagon plný opic s opravdovým opičím skřekem

Padací most se dá otevřít a zase zavřít

Set Tomáš v ZOO

Nové

Dřevěnou mašinku Tomáše zakoupíte ve všech dobrých hračkárnách a v sítích prodejen Pompo, Puntanela, Sparkys dům hraček, Bambule, Babypark nebo na internetových stránkách

REAL WOOD

www.MasinkaTomas.cz

1. Jakou věc chce tato reklama propagovat?

2. Vypište věty, které jsou psány velkým a zvýrazněným písmem.

3. Snili jste vždycky o takové vláčkodráze?

4. Kolik stojí? Kde to můžete zjistit? Proč asi není uvedena cena?

5. Máte doma také vláčkodráhu? Kolik stála? Porovnejte cenu s nabízenou dráhou.

6. Určete druh těchto vět: Postavte si svou vlastní železnici. Poznejte svět vláček. Zažijte to pravé dobrodružství.

7. Jak se asi cítí chlapec, který je na obrázku vyfocen? Co asi prožívá?

1. Jaký název má koloběžka?

**BEZ KOLOBĚŽKY
YEDOO NEJEDU!**

Rozjed' to s koloběžkou
Yedoo Tidit [jedů tydyt].
Koloběžka je k mání
v šesti veselých barvách.
Pro děti od 5 let, 115cm
výšky, nosnost 100kg.

www.intrea.cz

Sluníčko, 2010, č. 12, s. 41.

2. V jakých barvách tuto koloběžku můžete sehnat?

3. V reklamách se často vyskytují slogany. **Slogan** je krátká věta nebo heslo. Většinou bývá dobře zapamatovatelný, někdy i humorný a má upoutat pozornost. Pokuste se najít v této reklamě slogan.

4. Čím Vás tento slogan upoutal?

5. Kolik stojí koloběžka Yedoo Tidit? Proč asi není cena uvedena? Kolik stála Vaše koloběžka? Porovnejte jednotlivé ceny.

6. Jak se tváří holčička na koloběžce? Co asi prožívá?

Pracovní list – skupina č. 3

Mateřídouška, 2011, č. 5, s. 21.

1. Rozdělte si role ve skupině a přečtěte nám komiks o kostících.
2. Kdo jsou to kostiči?
3. Pokuste se stručně vylíčit, co kostiči pod mořskou hladinou zažili.
4. Vypište sdělení v červeném obdélníku.
5. Jak můžeš i ty zažít podmořské dobrodružství?
6. Může být tento komiks reklamou na nějaký výrobek?

Příloha č. 11 Mediální výchova ve vzdělávacím oboru Matematika a její aplikace

AQUILA KOLEKCE

Disney **PIRÁTI Z KARIBIKU**
NA VLNÁCH PODIVNA

SBÍREJTE HVĚZDIČKY Z ETIKET
A ZÍSKEJTE SKVĚLÉ PIRÁTSKÉ DÁRKY!

PIRÁTSKÉ TETOVÁNÍ
95 BODŮ

PLACKY NEJEN PRO PIRÁTY
150 BODŮ

TRÍČKO DO PIRÁTSKÉHO ŠATNÍKU
260 BODŮ

POŠTÁREK PRO PIRÁTSKÉ SNY
220 BODŮ

PIRÁTSKÁ TAŠKA PŘES RAMENO
300 BODŮ

OSUŠKA NEJEN DO KARIBIKU
280 BODŮ

Nyní hvězdičky i na Bimboo Frutta!
Více na www.aquilakolekce.cz

NOVINKA

AQUILA aqualineia neperlivá

AQUILA Tea.m Černý čaj - broskvi

AQUILA Bimboo frutta POMERANČ & BÍLÉ HROZNI

© Disney

Text upravený pro slovní úlohy:

Pravidla „Aquila kolekce Piráti z Karibiku 4 – Na vlnách podivna“

Sbírejte body z etiket pramenité vody a ledových čajů AQUILA a z ovocných nápojů pro děti Bimboo Frutta a získáte originální **předmět zdarma** s motivy z filmu „Piráti z Karibiku 4 – Na vlnách podivna“. Body mají podobu hvězdy umístěné na etiketě nápojů Aquila.

Na etiketách produktu Aquila Aqualinea přírodní 1,5 l najdete 1 bod, na produktech Aquila TEAM čaje 1,5 l naleznete 3 body a na výrobku Bimboo Frutta 0,33l jsou 2 body. Za příslušný počet bodů pak můžete získat originální dárek.

Příloha č. 12 Ceník inzerce časopisu ABC

Standardní formáty

 <p>2. STRANA OBÁLKY</p>	<p>1/1 strany na spad - 2. strana obálky 215 x 297 mm</p> <p>130 000 Kč</p>	 <p>3. STRANA OBÁLKY</p>	<p>1/1 strany na spad - 3. strana obálky 215 x 297 mm</p> <p>120 000 Kč</p>	 <p>4. STRANA OBÁLKY</p>	<p>1/1 strany na spad - 4. strana obálky 215 x 297 mm</p> <p>140 000 Kč</p>
 <p>VNITŘNÍ DVOUSTRANA</p>	<p>2/1 strany na spad 430 x 297 mm</p> <p>2/1 strany na zrcadlo 410 x 274 mm</p> <p>200 000 Kč</p>	 <p>Junior page na zrcadlo 126 x 212 mm</p> <p>85 000 Kč</p>	 <p>1/1 strany na spad 215 x 297 mm</p> <p>1/1 strany na zrcadlo 192 x 274 mm</p> <p>115 000 Kč</p>		
 <p>1/2 strany na výšku na spad 105 x 297 mm</p> <p>1/2 strany na výšku na zrcadlo 92 x 274 mm</p> <p>65 000 Kč</p>	 <p>1/2 strany na šířku na spad 215 x 146 mm</p> <p>1/2 strany na šířku na zrcadlo 195 x 133 mm</p> <p>65 000 Kč</p>	 <p>1/3 strany na výšku na spad 74 x 297 mm</p> <p>1/3 strany na výšku na zrcadlo 61 x 274 mm</p> <p>50 000 Kč</p>			
 <p>1/3 strany na šířku na spad 215 x 96 mm</p> <p>1/3 strany na šířku na zrcadlo 192 x 83 mm</p> <p>50 000 Kč</p>	 <p>1/4 strany na výšku na spad 105 x 146 mm</p> <p>1/4 strany na výšku na zrcadlo 92 x 133 mm</p> <p>40 000 Kč</p>	 <p>1/4 strany na šířku na spad 215 x 75 mm</p> <p>1/4 strany na šířku na zrcadlo 192 x 62 mm</p> <p>40 000 Kč</p>			
 <p>1/6 strany na výšku na spad 74 x 146 mm</p> <p>1/6 strany na výšku na zrcadlo 61 x 133 mm</p> <p>35 000 Kč</p>	 <p>1/6 strany na šířku na spad 140 x 75 mm</p> <p>1/6 strany na šířku na zrcadlo 127 x 62 mm</p> <p>35 000 Kč</p>	 <p>1/8 strany na šířku na spad 215 x 48 mm</p> <p>1/8 strany na šířku na zrcadlo 192 x 35 mm</p> <p>30 000 Kč</p>			
 <p>Proužek - záhlaví, střed, zápatí 215 x 36 mm</p> <p>20 000 Kč</p>	 <p>okénko do křížovky 38 x 50 mm</p> <p>10 000 Kč</p>				

Ceny inzerce	
1/1 strana	115 000 Kč
1/2 strany	65 000 Kč
1/3 strany	50 000 Kč
1/4 strany	40 000 Kč
1/6 strany	35 000 Kč
1/8 strany	30 000 Kč
2/1 vnitřní dvoustrana	200 000 Kč
proužek v záhlaví, zápatí, uprostřed - 215 x 36 mm	20 000 Kč
Junior page	85 000 Kč
2. strana obálky	130 000 Kč
3. strana obálky	120 000 Kč
4. strana obálky	140 000 Kč

Cena za vystřihovánky	
1/1	150 000 Kč
2/1	275 000 Kč
3/1	400 000 Kč

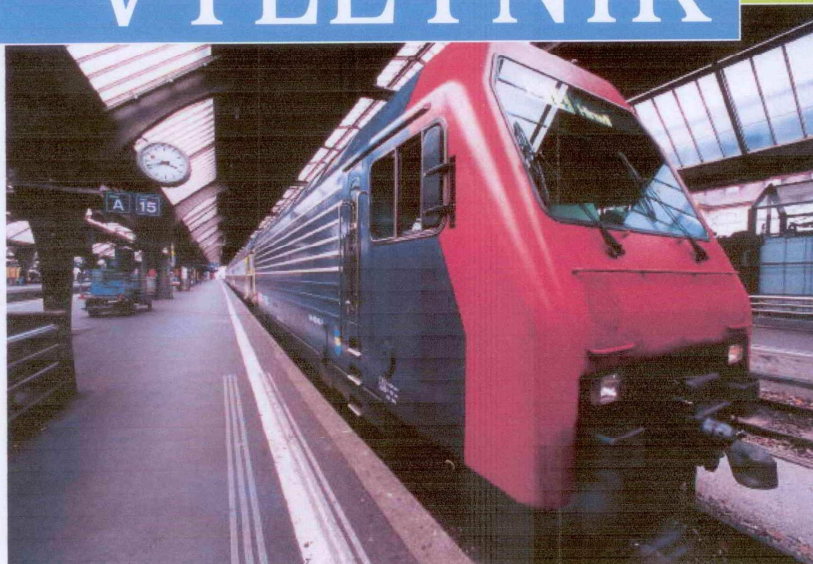
3

Dostupné na < <http://www.ringieraxelspringer.cz/inzerce/abc> >.

Příloha č. 13 Výletník

2010

VÝLETNÍK

4. A

ZŠ a MŠ PLESNÁ

4.3.2010

Milí čtenáři,

**toto je naše pokusné číslo časopisu.
Rozhodli jsme se ho vydat,
protože jsme se s Vámi chtěli podělit
o naše zážitky z výletu.
Pokud se nám vše úplně nepovedlo,
tak se to příště pokusíme zlepšit.**

V tomto čísle se můžete dočíst:

**o naší vlastivědné exkurzi
o katedrále svatého Víta
o korunovačních klenotech
o Karlově mostě
o Staroměstském orloji
o pražském metru**

Dále si můžete přečíst:

- komiks o příhodě v metru**
- básničku o Petříně**

**Navíc si můžete prohlédnout spoustu pěkných
obrázků a fotografií.**

Vlastivědná exkurze do Prahy

Mnozí žáci z naší třídy nemohli 4. 3. 2010 dospat. Čekala nás totiž vlastivědná exkurze do Prahy, které se zúčastnilo i několik žáků ze 6. a 7. třídy.

Vyjížděli jsme v pět hodin ráno. Do Prahy jsme přijeli asi v půl deváté. Sledovali jsme výměnu hradní stráže a prohlédli jsme si nádvoří Pražského hradu. Navštívili jsme katedrálu sv. Víta. Poslouchali jsme pozorně výklad průvodce, který nás zavedl do královské hrobky. V ní jsou pochováni panovníci a svatí patroni naší země.

Z Pražského hradu jsme šli na Malostranské náměstí a na Karlův most. Potom jsme se ještě stihli podívat na Staroměstský orloj. Úžasným zážitkem byla pro nás i jízda metrem do Paláce Flora, kde jsme měli připravený program. Byl to 3D film, Alenka v říši divů. Moc se nám líbily zvukové a světelné efekty. Po filmu jsme měli jednu hodinu rozchod. Mohli jsme si zajít na občerstvení nebo koupit dárečky a suvenýry.

Celý den nás provázelo sluníčko a dobrá nálada. Zpáteční cesta nám utekla rychle, protože většina děvčat i kluků v autobuse usnula. V pátek jsme sice museli do školy, ale celé dopoledne jsme věnovali práci na projektu o Praze.

(Denisa Průchová a Nikola Tymlová)

foto: Kamil Toman

V katedrále svatého Víta

Rozhovor s průvodcem, panem Ivanem Nejedlým.

Jak stará je tato katedrála?

Stavba katedrály byla započata Karlem IV. roku 1344 a stavěla se v několika etapách.

K čemu tato katedrála slouží?

Konají se zde bohoslužby. V korunní komoře jsou uloženy korunovační klenoty a v podzemí jsou uloženy ostatky některých významných osobností.

Které významné osobnosti jsou zde pohřbeny?

Jsou to především čeští králové a jejich manželky, například Přemysl Otakar I., Přemysl Otakar II., Karel IV., jeho syn Václav IV. a další.

Svatovítská katedrála má i několik zvonů. Jak jsou staré?

Zvonů bylo několik, některé byly zničeny při požáru, některé za 2. světové války. Největší zvon má jméno Zikmund a je ze 16. století a váží asi 14 tun.

Je to těžké zvonit na tento zvon?

K tomu, aby se zvon rozezněl, je potřeba šest lidí.

Kdy se zvoní na tyto zvony?

Pouze několikrát do roka, zejména na Vánoce a Velikonoce a při jiných svátcích a významných událostech.

Děkujeme za rozhovor.

(Jakub Korbička, Vojtěch Kastl)

Korunovační klenoty

Rozhovor s průvodcem, panem Ivanem Nejedlým.

Co jsou to korunovační klenoty?

Je to soubor předmětů, které se používaly dříve při korunovaci českých králů. Patří mezi ně Svatováclavská koruna, královské jablko, žezlo a ještě pár doplňků.

Jak staré jsou korunovační klenoty?

Nejstarší z klenotů je Svatováclavská koruna. Nechal ji zhotovit Karel IV. v roce 1346 při příležitosti korunovace českým králem.

Jak jsou klenoty chráněny?

Jsou uloženy v korunní komoře za dveřmi, které jsou zamčeny na sedm zámků.

K otevření dveří se musí sejít sedm držitelů klíčů.

Kdo všechno vlastní klíče od korunní komory?

Klíče má prezident republiky, předseda vlády, arcibiskup pražský, předseda Poslanecké sněmovny, předseda Senátu, děkan Metropolitní kapituly u sv. Víta a primátor hlavního města Prahy.

Kdy můžeme korunovační klenoty vidět?

Klenoty bývají vystavovány jen při zvláštních příležitostech. O jejich vystavení má právo rozhodnout prezident České republiky.

Děkujeme za rozhovor.

(Anna Němečková a Adéla Andrllová)

Obrázky nakreslil: Nick Dinga

Na Karlově mostě

Rozhovor s průvodkyní, paní Alenou Veselou.

Kdo a kdy začal tento most stavět?

Kdysi na tomto místě stával Juditin most. Ten byl ale při povodních stržen, a tak se Karel IV. rozhodl, že postaví nový. Stavba mostu začala v roce 1357 a byla dokončena v roce 1402.

K čemu most dříve sloužil?

Karlův most odedávna sloužil jako cesta přes řeku Vltavu. Dodnes spojuje Staré Město s Malou Stranou.

Jak je most dlouhý a jak je široký?

Most je dlouhý asi 515 metrů a jeho šířka je téměř 9,5 metrů.

Obrázek nakreslil: Jaroslav Kastl

Kolik soch je na Karlově mostě?

Na mostě je 31 soch a sousoší.

Byly sochy na mostě tehdy, když se most dostavěl?

Ne, sochy byly umístěné na Karlově mostě až později, některé i po 300 letech.

Jak se jmenují některé sochy?

Jsou to převážně sochy svatých, ale je mezi nimi například i Bruncvík.

Čím je Karlův most zakončen?

Na obou krajích mostu jsou věže. Na jedné straně Malostranská mostecká věž a Staroměstská mostecká věž.

Děkujeme za rozhovor.

(Lenka Lehrlová a Kamila Makariusová)

Obrázek nakreslila: Miroslava Šenkeříková

OSMISMĚRKA

K	A	R	L	Ů	V	M	O	S	T	×
G	H	P	E	T	Ř	Í	N	R	A	M
O	H	R	A	D	M	A	D	H	F	A
L	×	N	A	U	O	O	A	M	I	H
É	Í	N	E	R	R	R	×	A	L	A
M	I	Z	T	L	P	S	T	P	M	R
K	U	E	O	R	V	L	T	A	V	A
M	M	J	L	O	Ď	Á	Ž	×	×	L

MAPA

ORLOJ

HRAD

GOLÉM

KINA

KARLŮV MOST

MAHARAL

MUZEUM

						×				
--	--	--	--	--	--	---	--	--	--	--

Nakreslil: Ondřej Holoubek

Osmisměrka: Lukáš Sykora

foto: Sam Bláha

Staroměstský orloj

Letos oslaví Pražský orloj 600 let od svého vzniku. Má tři hlavní části. Nejzajímavější je astronomická část. Ukazuje polohy nebeských těles. Pod ní je umístěno kalendářní kolo, které v 19. století vykreslil malíř Josef Mánes. Kolem astronomické části jsou pak umístěny sochy. Mezi nimi je i smrtka, která tahá za provaz umíráčku a otáčí přesýpací hodiny. Důležitou součástí je také pohyblivé procesí dvanácti apoštolů. Ti se ukazují každou hodinu. Celé představení ukončuje svým zakokrháním kohout.

K orloji jsme přišli včas, abychom si mohli vše dobře prohlédnout. Čekali jsme možná dvacet minut, než začala odbíjet celá. Najednou se začínali kolem sebe lidi tlačit. Vůbec jsme se nemohli pohnout. Všichni očekávali představení. To ale bylo rychle pryč. Někteří byli zklamaní, že jsme tam čekali takovou dobu kvůli chvilíčce zábavy.

(Vendula Holíková a František Huttner)

foto: Erik Hajšman

Básnička o Petříně

Adélko a Květo,
viděla jsi pražské metro?
A co lanovku na Petřín?
Tam byl jenom Petry syn.
A koukl se do zrcadla,
moc šťastně ta příhoda nedopadla.
V bludišti tam zabloudil,
hledá cestu ven a ještě se nevrátil.

Martin Gembický

Obrázek nakreslila: Karolína Bémová

V metru

Nakreslila: Anita Jussufi

Pražské metro je jediná podzemní dráha v České republice. Má tři trasy. Jsou značené písmeny a barvou. Trasa A je zelená, trasa B žlutá a trasa C červená. Celá trať má asi 57 stanic a měří přibližně 60 km. První úsek pražského metra byl otevřen v roce 1974. Pohyblivým schodům, po kterých nemusí lidi chodit, se říká eskalátory.

My jsme jeli ze stanice Malostranská na stanici Flora, celkem šest stanic. Byla to prima jízda až na to, že jsme se museli všichni namačkat do jednoho vagónu, abychom se neztratili.

(Nikolas Makuňa, Kamil Toman)

Pozvánka pro rodiče na výstavu z projektového dne

Milí rodiče,

srdečně Vás zveme na výstavu z vlastivědné exkurze v Praze. Výstava se koná ve čtvrtek 8. 4. 2010 od 17 hodin v prostorách třídy 4. A. Budete si moci prohlédnout vše, co se nám do našeho časopisu nevešlo a co jsme při své návštěvě Prahy zjistili a objevili.

Těšíme se na Vás žáci 4. A a naše třídní učitelka A. Judytková

Redakční rada: žáci 4. A

Šéfredaktor: třídní učitelka Anna Judytková

Vydáno: březen 2010

Příloha č. 14 Vzor dotazníku

Dotazník

Nabídka časopisů pro děti mladšího školního věku na našem trhu

Vážené knihovnice a vážení knihovníci,
chtěla bych Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku, jehož výsledky mi poslouží jako výzkumný materiál pro mou diplomovou práci. Veškeré otázky se týkají dětí mladšího školního věku, tedy **děti ve věkové kategorii 6–11 let**. Budu vděčna i za vepisování Vašich, pro mne velmi cenných, postřehů.

1. Kolik dětských čtenářů ve věku 6–11 let evidujete?

2. U následujících skupin čtenářů se pokuste procentuálně vyjádřit, kolik Vašich malých čtenářů (6–11 let) patří mezi:

- a) pravidelné čtenáře časopisů (půjčují si každé číslo zvoleného časopisu)_____
- b) občasné čtenáře časopisů (půjčují si jen některá čísla časopisu)_____
- c) ty, kteří nečtou časopisy vůbec_____

3. Půjčování časopisů ve Vaší knihovně

- a) je sledováno – *od kdy je sledováno a kdo to sleduje:*.....
- b) není sledováno

4. Děti si mohou zapůjčit

- a) všechny časopisy absenčně
- b) jen některé časopisy absenčně – *napište názvy časopisů, které si mohou půjčit i mimo knihovnu:*
- c) všechny časopisy pouze prezenčně
- d) jen některé časopisy prezenčně – *napište podmínky půjčování, zda jsou to určité tituly nebo aktuální čísla časopisu atp.:*

5. Tento bod vyplňují pouze ti, jejichž knihovna nabízí oba typy půjčování (prezenční i absenční).

Je u Vašich čtenářů častější absenční či prezenční půjčování časopisů? Pokuste se vyjádřit procentuálně.

- a) absenční
- b) prezenční
- c) přiměřeně stejně

6. Tento bod vyplňují jen ti, jejichž knihovna nabízí půjčování časopisů pouze prezenčně.

Při prezenční výpůjčce při jedné návštěvě v knihovně

- a) dávají čtenáři přednost výhradně jednomu titulu
- b) půjčují si několik titulů časopisů
- c) nedá se odhadnout

7. Tento bod vyplňují pouze ti, jejichž knihovna nabízí půjčování časopisů jen formou absence.

Při absenční výpůjčce při jedné návštěvě v knihovně

- a) dávají děti přednost výhradně jednomu titulu
- b) půjčují si několik titulů časopisů najednou

8. Jaká je frekvence návštěvnosti dětských čtenářů? Pokuste se opět vyjádřit procenty u následujících možností:

- a) jednou týdně
- b) několikrát v týdnu
- c) jednou za měsíc
- d) několikrát za měsíc
- e) jen několikrát ročně

9. Ovlivňuje návštěvnost knihovny nové vydání čísla časopisu?

- a) ano Doplňte, prosím: kterého /kterých
- b) ne

10. Označte zátrhem ve čtverečku všechny Vámi nabízené časopisy a uveďte prosím ke každému titulu počet výtisků jednotlivých čísel, jež máte pro své čtenáře k dispozici.

☐ Barbie.....	☐ Méd'a Pusík.....
☐ Bořek Stavitel.....	☐ Pastelka.....
☐ Kačer Donald.....	☐ Byl jednou jeden život
☐ Lokomotiva Tomáš.....	☐ Junior.....
☐ Medvídek Pú.....	☐ ABC.....
☐ Mateřídouška.....	☐ W.i.t.c.h.....
☐ Sluníčko.....	☐ Tom a Jerry.....
☐ Báječná školka.....	☐ _____
☐ Čtyřlístek.....	☐ _____
☐ Dáda.....	☐ _____

11. Které z těchto Vámi nabízených časopisů jsou nejvíce půjčovány dětmi? (Můžete pouze očíslovat časopisy v předcházející otázce od nejčastěji půjčovaných až po méně časté.)

12. Jak jste informováni o nových časopisech?

13. O které tituly byste chtěli rozšířit Vaši současnou nabídku a z jakého důvodu?

Děkuji za Váš čas a Vaši ochotu při vyplňování dotazníku.

Anna Judytková, studentka Pedagogické fakulty ZČU v Plzni

Příloha č. 15 Vyplněné dotazníky z knihoven

Dotazník

Nabídka časopisů pro děti mladšího školního věku na našem trhu

Vážené knihovnice a vážení knihovníci,
chtěla bych Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku, jehož výsledky mi poslouží jako výzkumný materiál pro mou diplomovou práci. Veškeré otázky se týkají dětí mladšího školního věku, tedy **děti ve věkové kategorii 6–11 let**. Budu vděčna i za vepisování Vašich, pro mne velmi cenných, postřehů.

Městská knihovna Aš

1. Kolik dětských čtenářů ve věku 6–11 let evidujete? 408

2. U následujících skupin čtenářů se pokuste procentuálně vyjádřit, kolik Vašich malých čtenářů (6–11 let) patří mezi:

- a) pravidelné čtenáře časopisů (půjčují si každé číslo zvoleného časopisu) **30 %**
- b) občasné čtenáře časopisů (půjčují si jen některá čísla časopisu) **40 %**
- c) ty, kteří nečtou časopisy vůbec **30 %**

3. Půjčování časopisů ve Vaší knihovně

a) je sledováno – *od kdy je sledováno a kdo to sleduje:*

Co pracuji v knihovně, tak je to 20 let, celkově nevím.

b) není sledováno

4. Děti si mohou zapůjčit

a) všechny časopisy absenčně

b) jen některé časopisy absenčně – *napište názvy časopisů, které si mohou půjčit i mimo knihovnu: ... Domů se nepůjčují poslední čísla časopisů.*

c) všechny časopisy pouze prezenčně

d) jen některé časopisy prezenčně – *napište podmínky půjčování, zda jsou to určité tituly nebo aktuální čísla časopisu atp.: Prezenčně pouze poslední čísla.*

5. Tento bod vyplňují pouze ti, jejichž knihovna nabízí oba typy půjčování (prezenční i absenční).

Je u Vašich čtenářů častější absenční či prezenční půjčování časopisů? Pokuste se vyjádřit procentuálně.

- a) absenční 50 %
- b) prezenční 50 %
- c) přiměřeně stejně

6. Tento bod vyplňují jen ti, jejichž knihovna nabízí půjčování časopisů pouze prezenčně.

Při prezenční výpůjčce při jedné návštěvě v knihovně

- a) dávají čtenáři přednost výhradně jednomu titulu
- b) půjčují si několik titulů časopisů
- c) nedá se odhadnout

7. Tento bod vyplňují pouze ti, jejichž knihovna nabízí půjčování časopisů jen formou absence.

Při absenční výpůjčce při jedné návštěvě v knihovně

- a) dávají děti přednost výhradně jednomu titulu
- b) půjčují si několik titulů časopisů najednou

8. Jaká je frekvence návštěvnosti dětských čtenářů? Pokuste se opět vyjádřit

procenty u následujících možností:

- a) jednou týdně 5 %
- b) několikrát v týdnu 3 %
- c) jednou za měsíc 70 %
- d) několikrát za měsíc 10 %
- e) jen několikrát ročně 12 %

9. Ovlivňuje návštěvnost knihovny nové vydání čísla časopisu?

- a) ano Doplňte, prosím: kterého /kterých
- b) ne Asi ne.

10. Označte zátrhem ve čtverečku všechny Vámi nabízené časopisy a uveďte prosím ke každému titulu počet výtisků jednotlivých čísel, jež máte pro své čtenáře k dispozici.

☒ Barbie čísla roku 2011	☒ Měďa Pusík 1
☐ Bořek Stavitel	☐ Pastelka
☒ Kačer Donald 1	☐ Byl jednou jeden život
☐ Lokomotiva Tomáš	☐ Junior
☒ Medvídek Pú 1	☒ ABC čísla od roku 1995
☒ Mateřídouška 1	☒ W.i.t.c.h. 1
☒ Sluníčko 1	☒ Tom a Jerry 1
☐ Báječná školka	☐ _____
☒ Čtyřlístek čísla od roku 1993	☐ _____
☒ Dáda 1	☐ _____

11. Které z těchto Vámi nabízených časopisů jsou nejvíce půjčovány dětmi? (Můžete pouze očíslovat časopisy v předcházející otázce od nejčastěji půjčovaných až po méně časté.)

Čtyřlístek

12. Jak jste informováni o nových časopisech?

Z médií, ze stánků, z remitendy, od dětí, z nabídek předplatného.

13. O které tituly byste chtěli rozšířit Vaši současnou nabídku a z jakého důvodu?

Momentálně o žádné.

Děkuji za Váš čas a Vaši ochotu při vyplňování dotazníku.

Anna Judytková, studentka Pedagogické fakulty ZČU v Plzni

Dotazník vypracovala: Lenka Fialová,

knihovna AŠ

Dotazník

Nabídka časopisů pro děti mladšího školního věku na našem trhu

Vážené knihovnice a vážení knihovníci,
chtěla bych Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku, jehož výsledky mi poslouží jako výzkumný materiál pro mou diplomovou práci. Veškeré otázky se týkají dětí mladšího školního věku, tedy **dětí ve věkové kategorii 6–11 let**. Budu vděčna i za vpisování Vašich, pro mne velmi cenných, postřehů.

Městská knihovna Františkovy Lázně

1. Kolik dětských čtenářů ve věku 6–11 let evidujete?

175 dětí

2. U následujících skupin čtenářů se pokuste procentuálně vyjádřit, kolik Vašich malých čtenářů (6–11 let) patří mezi:

- a) pravidelné čtenáře časopisů (půjčují si každé číslo zvoleného časopisu) 20 %
- b) občasné čtenáře časopisů (půjčují si jen některá čísla časopisu) 50 %
- c) ty, kteří nečtou časopisy vůbec 30 %

3. Půjčování časopisů ve Vaší knihovně

a) je sledováno – *od kdy je sledováno a kdo to sleduje:*.....

b) není sledováno

Po tel. rozhovoru ujasněno, že je sledován pouze počet výpůjček periodik.

4. Děti si mohou zapůjčit

a) všechny časopisy absenčně **Ano**

b) jen některé časopisy absenčně – *napište názvy časopisů, které si mohou půjčit i*

mimo knihovnu:.....

c) všechny časopisy pouze prezenčně

d) jen některé časopisy prezenčně – *napište podmínky půjčování, zda jsou to*

určité tituly nebo aktuální čísla časopisu atp.:.....

5. Tento bod vyplňují pouze ti, jejichž knihovna nabízí oba typy půjčování (prezenční i absenční).

Je u Vašich čtenářů častější absenční či prezenční půjčování časopisů? Pokuste se vyjádřit procentuálně.

- a) absenční
- b) prezenční
- c) přiměřeně stejně

6. Tento bod vyplňují jen ti, jejichž knihovna nabízí půjčování časopisů pouze prezenčně.

Při prezenční výpůjčce při jedné návštěvě v knihovně

- a) dávají čtenáři přednost výhradně jednomu titulu
- b) půjčují si několik titulů časopisů
- c) nedá se odhadnout

7. Tento bod vyplňují pouze ti, jejichž knihovna nabízí půjčování časopisů jen formou absence.

Při absenční výpůjčce při jedné návštěvě v knihovně

- a) dávají děti přednost výhradně jednomu titulu
- b) půjčují si několik titulů časopisů najednou **Ano**

8. Jaká je frekvence návštěvnosti dětských čtenářů? Pokuste se opět vyjádřit

procenty u následujících možností:

- a) jednou týdně 8 %
- b) několikrát v týdnu 10 %
- c) jednou za měsíc 50 %
- d) několikrát za měsíc 20 %
- e) jen několikrát ročně 12 %

9. Ovlivňuje návštěvnost knihovny nové vydání čísla časopisu?

- a) ano Doplňte, prosím: kterého /kterých
- b) ne Ne

10. Označte zátrhem ve čtverečku všechny Vámi nabízené časopisy a uveďte prosím ke každému titulu počet výtisků jednotlivých čísel, jež máte pro své čtenáře k dispozici.

☐	Barbie		☐	Méd'a Pusík	
☐	Bořek Stavitel		☐	Pastelka	
☒	Kačer Donald	1	☐	Byl jednou jeden život	
☐	Lokomotiva Tomáš		☐	Junior	
☐	Medvídek Pú		☒	ABC	1
☒	Mateřídouška	1	☒	W.i.t.c.h.	1
☒	Sluníčko	1	☒	Tom a Jerry	1
☐	Báječná školka		☐	_____	
☒	Čtyřlístek	1	☐	_____	
☒	Dáda	1	☐	_____	

11. Které z těchto Vámi nabízených časopisů jsou nejvíce půjčované dětmi? (Můžete pouze očíslovat časopisy v předcházející otázce od nejčastěji půjčovaných až po méně časté.)

Čtyřlístek, ABC, Tom a Jerry a Kačer Donald, Sluníčko.

12. Jak jste informováni o nových časopisech?

Pomocí e-mailů a dopisů od nakladatelů, ale nejsou moc časté.

13. O které tituly byste chtěli rozšířit Vaši současnou nabídku a z jakého důvodu?

Zatím neplánujeme rozšíření dalšími tituly.

Děkuji za Váš čas a Vaši ochotu při vyplňování dotazníku.

Anna Judytková, studentka Pedagogické fakulty ZČU v Plzni

Dotazník vypracovala: Lenka Sedláčková

knihovna Františkovy Lázně

Obecní knihovna Hazlov

Od roku 2008 neodebíráme žádné dětské časopisy - nedostatek financí, ale i malý zájem u dětí. Předtím to bylo Sluníčko a ABC.

V současné době se odebírají časopisy pro dospělé, především pro ženy.

S pozdravem Marie Gendjárová

Městská knihovna Hranice

Naše knihovna z finančních důvodů nenakupuje periodika pro děti ani pro dospělé.

S pozdravem Martina Machová,
vedoucí Městské knihovny Hranice

Dotazník

Nabídka časopisů pro děti mladšího školního věku na našem trhu

Vážené knihovnice a vážení knihovníci,
chtěla bych Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku, jehož výsledky mi poslouží jako výzkumný materiál pro mou diplomovou práci. Veškeré otázky se týkají dětí mladšího školního věku, tedy **dětí ve věkové kategorii 6–11 let**. Budu vděčna i za vpisování Vašich, pro mne velmi cenných, postřehů.

Městská knihovna Cheb

1. Kolik dětských čtenářů ve věku 6–11 let evidujete?

Děti 6–11 let zvlášť neevidujeme, evidujeme děti od nejmenších (př. ještě nechodí ani do školky) do 15 let. Celkem 1 112 uživatelů.

2. U následujících skupin čtenářů se pokuste procentuálně vyjádřit, kolik Vašich malých čtenářů (6–11 let) patří mezi:

Nelze odpovědět.

- a) pravidelné čtenáře časopisů (půjčují si každé číslo zvoleného časopisu)
- b) občasné čtenáře časopisů (půjčují si jen některá čísla časopisu)
- c) ty, kteří nečtou časopisy vůbec

3. Půjčování časopisů ve Vaší knihovně

a) je sledováno – od kdy je sledováno a kdo to sleduje:

Výpůjčky periodik jsou a vždycky byly součástí povinných statistik knihoven. Statistiky se zasílají na Ministerstvo kultury ČR.

b) není sledováno

4. Děti si mohou zapůjčit

a) všechny časopisy absenčně - **Ano**

b) jen některé časopisy absenčně – napište názvy časopisů, které si mohou půjčit i

mimo knihovnu:.....

c) všechny časopisy pouze prezenčně

d) jen některé časopisy prezenčně – napište podmínky půjčování, zda jsou to

určité tituly nebo aktuální čísla časopisu atp.:.....

5. Tento bod vyplňují pouze ti, jejichž knihovna nabízí oba typy půjčování (prezenční i absenční).

Je u Vašich čtenářů častější absenční či prezenční půjčování časopisů? Pokuste se vyjádřit procentuálně.

- a) absenční
- b) prezenční
- c) přiměřeně stejně

6. Tento bod vyplňují jen ti, jejichž knihovna nabízí půjčování časopisů pouze prezenčně.

Při prezenční výpůjčce při jedné návštěvě v knihovně

- a) dávají čtenáři přednost výhradně jednomu titulu
- b) půjčují si několik titulů časopisů
- c) nedá se odhadnout

7. Tento bod vyplňují pouze ti, jejichž knihovna nabízí půjčování časopisů jen formou absence.

Při absenční výpůjčce při jedné návštěvě v knihovně

- a) dávají děti přednost výhradně jednomu titulu - většinou
- b) půjčují si několik titulů časopisů najednou

8. Jaká je frekvence návštěvnosti dětských čtenářů? Pokuste se opět vyjádřit

procenty u následujících možností:

Knihy i periodika půjčujeme na 4 týdny. Pak je musí uživatel vrátit nebo prodloužit. Frekvence návštěv je u každého uživatele individuální. Na otázku tak jak je postavená, nelze odpovědět.

9. Ovlivňuje návštěvnost knihovny nové vydání čísla časopisu?

- a) ano Doplňte, prosím: kterého /kterých
- b) ne

10. Označte zátrhem ve čtverečku všechny Vámi nabízené časopisy a uveďte prosím ke každému titulu počet výtisků jednotlivých čísel, jež máte pro své čtenáře k dispozici.

☐ Barbie		☒ Měďa Pusík	1
☒ Bořek Stavitel	1	☐ Pastelka	
☒ Kačer Donald	1	☐ Byl jednou jeden život	
☐ Lokomotiva Tomáš		☒ Junior	1
☒ Medvídek Pú	1	☒ ABC	2
☒ Mateřídouška	2	☐ W.i.t.c.h.	
☒ Sluníčko	2	☒ Tom a Jerry	1
☐ Báječná školka		☐ _____	
☒ Čtyřlístek	2	☐ _____	
☐ Dáda		☐ _____	

11. Které z těchto Vámi nabízených časopisů jsou nejvíce půjčované dětmi? (Můžete pouze očíslovat časopisy v předcházející otázce od nejčastěji půjčovaných až po méně časté.)

Nejvíce se půjčuje Čtyřlístek, Tom a Jerry, Kačer Donald.

12. Jak jste informováni o nových časopisech?

V podstatě nejsme, pokud sami nehledáme – na internetu nebo v obchodě, což se stává v případě, pokud nějaký časopis zanikne a potřebujeme ho nahradit novým.

13. O které tituly byste chtěli rozšířit Vaši současnou nabídku a z jakého důvodu?

Pro mladší školní věk je časopisů dost, horší je to s vyšší věkovou kategorií.

Děkuji za Váš čas a Vaši ochotu při vyplňování dotazníku.

Anna Judytková, studentka Pedagogické fakulty ZČU v Plzni

Omlouvám se, že na některé vaše otázky jsem nemohla odpovědět, musela bych si vymýšlet. Věkovou kategorii uživatelů, o kterou vám jde, zvláště nesledujeme, takže těžko můžu vyjadřovat nějaká procenta.

Hezký den, E. Novotná, Měk v Chebu

Dotazník

Nabídka časopisů pro děti mladšího školního věku na našem trhu

Vážené knihovnice a vážení knihovníci,
chtěla bych Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku, jehož výsledky mi poslouží jako výzkumný materiál pro mou diplomovou práci. Veškeré otázky se týkají dětí mladšího školního věku, tedy **dětí ve věkové kategorii 6–11 let**. Budu vděčna i za vpisování Vašich, pro mne velmi cenných, postřehů.

Městská knihovna Lázně Kynžvart

1. Kolik dětských čtenářů ve věku 6–11 let evidujete?

40 dětí

2. U následujících skupin čtenářů se pokuste procentuálně vyjádřit, kolik Vašich malých čtenářů (6–11 let) patří mezi:

- a) pravidelné čtenáře časopisů (půjčují si každé číslo zvoleného časopisu) 0 %
- b) občasné čtenáře časopisů (půjčují si jen některá čísla časopisu) 5 %
- c) ty, kteří nečtou časopisy vůbec 95 %

3. Půjčování časopisů ve Vaší knihovně

je sledováno – od kdy je sledováno a kdo to sleduje: rok 2010, program Clavius

b) není sledováno

4. Děti si mohou zapůjčit

všechny časopisy absenčně - Ano

b) jen některé časopisy absenčně – napište názvy časopisů, které si mohou půjčit i mimo knihovnu:.....

c) všechny časopisy pouze prezenčně

d) jen některé časopisy prezenčně – napište podmínky půjčování, zda jsou to určité tituly nebo aktuální čísla časopisu atp.:.....

5. Tento bod vyplňují pouze ti, jejichž knihovna nabízí oba typy půjčování (prezenční i absenční).

Je u Vašich čtenářů častější absenční či prezenční půjčování časopisů? Pokuste se vyjádřit procentuálně.

- a) absenční
- b) prezenční
- c) přiměřeně stejně

6. Tento bod vyplňují jen ti, jejichž knihovna nabízí půjčování časopisů pouze prezenčně.

Při prezenční výpůjčce při jedné návštěvě v knihovně

- a) dávají čtenáři přednost výhradně jednomu titulu
- b) půjčují si několik titulů časopisů
- c) nedá se odhadnout

7. Tento bod vyplňují pouze ti, jejichž knihovna nabízí půjčování časopisů jen formou absence.

Při absenční výpůjčce při jedné návštěvě v knihovně

- a) dávají děti přednost výhradně jednomu titulu – **Dávají přednost jednomu titulu.**
- b) půjčují si několik titulů časopisů najednou

8. Jaká je frekvence návštěvnosti dětských čtenářů? Pokuste se opět vyjádřit

procenty u následujících možností:

- a) jednou týdně
- b) několikrát v týdnu
- c) jednou za měsíc **30 %**
- d) několikrát za měsíc **20 %**
- e) jen několikrát ročně **50 %**

9. Ovlivňuje návštěvnost knihovny nové vydání čísla časopisu?

- a) ano Doplňte, prosím: kterého /kterých
- b) ne **Ne**

10. Označte zátrhem ve čtverečku všechny Vámi nabízené časopisy a uveďte prosím ke každému titulu počet výtisků jednotlivých čísel, jež máte pro své čtenáře k dispozici.

☐ Barbie	☒ Měďa Pusík	1x
☐ Bořek Stavitel	☐ Pastelka	
☒ Kačer Donald	☐ Byl jednou jeden život	1x
☐ Lokomotiva Tomáš	☐ Junior	
☒ Medvídek Pú	☐ ABC	1x
☒ Mateřídouška	☐ W.i.t.c.h.	1x
☒ Sluníčko	☐ Tom a Jerry	1x
☐ Báječná školka	☐ _____	
☐ Čtyřlístek	☐ _____	
☒ Dáda	☐ _____	1x

11. Které z těchto Vámi nabízených časopisů jsou nejvíce půjčované dětmi? (Můžete pouze očíslovat časopisy v předcházející otázce od nejčastěji půjčovaných až po méně časté.)

Mateřídouška, Medvídek Pú, Sluníčko, Měďa Pusík, Dáda, Kačer Donald

12. Jak jste informováni o nových časopisech?

Přes internet.

13. O které tituly byste chtěli rozšířit Vaši současnou nabídku a z jakého důvodu?

Neuvažujeme z finančních důvodů. Časopisy si tato kategorií dětí moc nepůjčuje. Spíše rozmezí 12–15 let.

Děkuji za Váš čas a Vaši ochotu při vyplňování dotazníku.

Anna Judytková, studentka Pedagogické fakulty ZČU v Plzni

Dotazník vypracovala: Monika Smolíková,

knihovna Lázně Kynžvart

Dotazník

Nabídka časopisů pro děti mladšího školního věku na našem trhu

Vážené knihovnice a vážení knihovníci,
chtěla bych Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku, jehož výsledky mi poslouží jako výzkumný materiál pro mou diplomovou práci. Veškeré otázky se týkají dětí mladšího školního věku, tedy **dětí ve věkové kategorii 6–11 let**. Budu vděčna i za vpisování Vašich, pro mne velmi cenných, postřehů.

Městská knihovna Luby

1. Kolik dětských čtenářů ve věku 6–11 let evidujete?

32

2. U následujících skupin čtenářů se pokuste procentuálně vyjádřit, kolik Vašich malých čtenářů (6–11 let) patří mezi:

- a) pravidelné čtenáře časopisů (půjčují si každé číslo zvoleného časopisu) 0 %
- b) občasné čtenáře časopisů (půjčují si jen některá čísla časopisu) 5 %
- c) ty, kteří nečtou časopisy vůbec 95 %

3. Půjčování časopisů ve Vaší knihovně

- a) je sledováno – *od kdy je sledováno a kdo to sleduje:*.....
- b) není sledováno

Po tel. rozhovoru ujasněno, že je sledován pouze počet výpůjček periodik.

4. Děti si mohou zapůjčit

- a) všechny časopisy absenčně
- b) jen některé časopisy absenčně – *napište názvy časopisů, které si mohou půjčit i mimo knihovnu:*.....
- c) všechny časopisy pouze prezenčně
- d) jen některé časopisy prezenčně – *napište podmínky půjčování, zda jsou to určité tituly nebo aktuální čísla časopisu atp.:*.....

5. Tento bod vyplňují pouze ti, jejichž knihovna nabízí oba typy půjčování (prezenční i absenční).

Je u Vašich čtenářů častější absenční či prezenční půjčování časopisů? Pokuste se vyjádřit procentuálně.

- a) absenční
- b) prezenční
- c) přiměřeně stejně

6. Tento bod vyplňují jen ti, jejichž knihovna nabízí půjčování časopisů pouze prezenčně.

Při prezenční výpůjčce při jedné návštěvě v knihovně

- a) dávají čtenáři přednost výhradně jednomu titulu
- b) půjčují si několik titulů časopisů
- c) nedá se odhadnout

7. Tento bod vyplňují pouze ti, jejichž knihovna nabízí půjčování časopisů jen formou absence.

Při absenční výpůjčce při jedné návštěvě v knihovně

- a) dávají děti přednost výhradně jednomu titulu
- b) půjčují si několik titulů časopisů najednou

8. Jaká je frekvence návštěvnosti dětských čtenářů? Pokuste se opět vyjádřit

procenty u následujících možností:

- a) jednou týdně 3 %
- b) několikrát v týdnu 2 %
- c) jednou za měsíc 20 %
- d) několikrát za měsíc 10 %
- e) jen několikrát ročně 65 %

9. Ovlivňuje návštěvnost knihovny nové vydání čísla časopisu?

- a) ano Doplňte, prosím: kterého /kterých
- b) ne

10. Označte zátrhem ve čtverečku všechny Vámi nabízené časopisy a uveďte prosím ke každému titulu počet výtisků jednotlivých čísel, jež máte pro své čtenáře k dispozici.

☐ Barbie		☐ Méd'a Pusík	
☐ Bořek Stavitel		☐ Pastelka	
☐ Kačer Donald		☐ Byl jednou jeden život	
☐ Lokomotiva Tomáš		☐ Junior	
☒ Medvídek Pú	1	☒ ABC	1
☒ Mateřídouška	1	☐ W.i.t.c.h.	
☒ Sluníčko	1	☐ Tom a Jerry	
☐ Báječná školka		☐ _____	
☐ Čtyřlístek		☐ _____	
☒ Dáda	1	☐ _____	

11. Které z těchto Vámi nabízených časopisů jsou nejvíce půjčované dětmi? (Můžete pouze očíslovat časopisy v předcházející otázce od nejčastěji půjčovaných až po méně časté.)

ABC

12. Jak jste informováni o nových časopisech?

Dodavatel, internet.

13. O které tituly byste chtěli rozšířit Vaši současnou nabídku a z jakého důvodu?

Bravo. Je o něj zájem, nejvíce si časopisy půjčují děvčata v pubertě.

Děkuji za Váš čas a Vaši ochotu při vyplňování dotazníku.

Anna Judytková, studentka Pedagogické fakulty ZČU v Plzni

Dotazník vypracovala: Vlasta Křenová,

knihovna Luby

Dotazník

Nabídka časopisů pro děti mladšího školního věku na našem trhu

Vážené knihovnice a vážení knihovníci,
chtěla bych Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku, jehož výsledky mi poslouží jako výzkumný materiál pro mou diplomovou práci. Veškeré otázky se týkají dětí mladšího školního věku, tedy **dětí ve věkové kategorii 6–11 let**. Budu vděčna i za vpisování Vašich, pro mne velmi cenných, postřehů.

Městská knihovna Mariánské Lázně

1. Kolik dětských čtenářů ve věku 6–11 let evidujete?

K dnešnímu dni 236, do konce roku 2011 to bude o něco víc.

2. U následujících skupin čtenářů se pokuste procentuálně vyjádřit, kolik Vašich malých čtenářů (6–11 let) patří mezi:

- a) pravidelné čtenáře časopisů (půjčují si každé číslo zvoleného časopisu) _____
- b) občasné čtenáře časopisů (půjčují si jen některá čísla časopisu) _____
- c) ty, kteří nečtou časopisy vůbec _____

Toto opravdu nedovedu odhadnout. Někteří čtenáři si půjčují časopisy nepravidelně, spíš podle toho, co je zrovna zaujme, někteří si nepůjčují časopisy vůbec, ale nevím, že by někdo vysloveně čekal na další číslo toho kterého časopisu. Snad vám pomůže informace, že z celkového počtu výpůjček pro děti k dnešnímu dni 20 478 je 1978 časopisů. Ale je to číslo zkrácené, protože jsou to výpůjčky pro věkovou kategorii do 15 let. Za loňský rok jsou ta čísla 21 184 z toho časopisy 2 353. Ale v procentech na věkovou kategorii 6-11 to neodhadnu.

3. Půjčování časopisů ve Vaší knihovně

- a) je sledováno – od kdy je sledováno a kdo to sleduje:.....
- b) není sledováno

Počet časopisů se objeví ve statistice, ale jen kolik časopisů z celkového počtu výpůjček. Jinak se nesleduje.

4. Děti si mohou zapůjčit

- a) všechny časopisy absenčně - Pouze poslední čísla se půjčují prezenčně.
- b) jen některé časopisy absenčně – napište názvy časopisů, které si mohou půjčit i mimo knihovnu:.....
- c) všechny časopisy pouze prezenčně
- d) jen některé časopisy prezenčně – napište podmínky půjčování, zda jsou to určité tituly nebo aktuální čísla časopisu atp.:.....

Všechny tituly, kromě posledních čísel, se mohou půjčovat absenčně.

5. Tento bod vyplňují pouze ti, jejichž knihovna nabízí oba typy půjčování (prezenční i absenční).

Je u Vašich čtenářů častější absenční či prezenční půjčování časopisů? Pokuste se vyjádřit procentuálně.

- a) absenční – Asi o něco více, ale procenta neodhadnu.
- b) prezenční
- c) přiměřeně stejně

6. Tento bod vyplňují jen ti, jejichž knihovna nabízí půjčování časopisů pouze prezenčně.

Při prezenční výpůjčce při jedné návštěvě v knihovně

- a) dávají čtenáři přednost výhradně jednomu titulu
- b) půjčují si několik titulů časopisů
- c) nedá se odhadnout

7. Tento bod vyplňují pouze ti, jejichž knihovna nabízí půjčování časopisů jen formou absence.

Při absenční výpůjčce při jedné návštěvě v knihovně

- a) dávají děti přednost výhradně jednomu titulu
- b) půjčují si několik titulů časopisů najednou

8. Jaká je frekvence návštěvnosti dětských čtenářů? Pokuste se opět vyjádřit

procenty u následujících možností:

- a) jednou týdně
- b) několikrát v týdnu
- c) jednou za měsíc
- d) několikrát za měsíc
- e) jen několikrát ročně

Výpůjční dobu máme 1 měsíc, takže většina přijde asi 1x za měsíc, ale jsou i tací, kteří přijdou každý týden.

9. Ovlivňuje návštěvnost knihovny nové vydání čísla časopisu?

- a) ano Doplňte, prosím: kterého /kterých
- b) ne Řekla bych, že ne.

10. Označte zátrhem ve čtverečku všechny Vámi nabízené časopisy a uveďte prosím ke každému titulu počet výtisků jednotlivých čísel, jež máte pro své čtenáře k dispozici.

☐ Barbie		☐ Méd'a Pusík
☐ Bořek Stavitel		☐ Pastelka
☒ Kačer Donald	1 ks	☐ Byl jednou jeden život
☐ Lokomotiva Tomáš		☒ Junior 1 ks
☐ Medvídek Pú		☒ ABC 1 ks
☒ Mateřídouška	1 ks	☐ W.i.t.c.h.
☒ Sluníčko	1 ks	☐ Tom a Jerry
☐ Báječná školka		☐ _____
☒ Čtyřlístek	1 ks	☐ _____
☐ Dáda		☐ _____

11. Které z těchto Vámi nabízených časopisů jsou nejvíce půjčovány dětmi? (Můžete pouze očíslovat časopisy v předcházející otázce od nejčastěji půjčovaných až po méně časté.)

V kategorii 6-11 Čtyřlístek, Sluníčko, Kačer Donald

12. Jak jste informováni o nových časopisech?

Internet, trafika apod.

13. O které tituly byste chtěli rozšířit Vaši současnou nabídku a z jakého důvodu?

Vzhledem k finanční situaci o žádné. Dříve jsme odebírali více titulů, ale museli jsme nákup omezit.

Děkuji za Váš čas a Vaši ochotu při vyplňování dotazníku.

Anna Judytková, studentka Pedagogické fakulty ZČU v Plzni

Omlouvám se, pokud jsem na Vaše otázky neodpověděla podle Vašich představ, ale odpověděla jsem podle svého nejlepšího svědomí. Pokud byste ještě něco potřebovala nebo chtěla doplnit, ozvěte se.

*Eva Babuková, Městská knihovna Mariánské
Lázně*

Dotazník

Nabídka časopisů pro děti mladšího školního věku na našem trhu

Vážené knihovnice a vážení knihovníci,
chtěla bych Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku, jehož výsledky mi poslouží jako výzkumný materiál pro mou diplomovou práci. Veškeré otázky se týkají dětí mladšího školního věku, tedy **dětí ve věkové kategorii 6–11 let**. Budu vděčna i za vpisování Vašich, pro mne velmi cenných, postřehů.

Městská knihovna Plesná

1. Kolik dětských čtenářů ve věku 6–11 let evidujete?

29

2. U následujících skupin čtenářů se pokuste procentuálně vyjádřit, kolik Vašich malých čtenářů (6–11 let) patří mezi:

- a) pravidelné čtenáře časopisů (půjčují si každé číslo zvoleného časopisu) 60 %
- b) občasné čtenáře časopisů (půjčují si jen některá čísla časopisu) 30 %
- c) ty, kteří nečtou časopisy vůbec 10 %

3. Půjčování časopisů ve Vaší knihovně

a) je sledováno – od kdy je sledováno a kdo to sleduje:.....

knihovnický program Clavius, dříve ruční evidence

b) není sledováno

4. Děti si mohou zapůjčit

a) všechny časopisy absenčně

b) jen některé časopisy absenčně – napište názvy časopisů, které si mohou půjčit i

mimo knihovnu:.....

c) všechny časopisy pouze prezenčně

d) jen některé časopisy prezenčně – napište podmínky půjčování, zda jsou to

určité tituly nebo aktuální čísla časopisu atp.:.....

5. Tento bod vyplňují pouze ti, jejichž knihovna nabízí oba typy půjčování (prezenční i absenční).

Je u Vašich čtenářů častější absenční či prezenční půjčování časopisů? Pokuste se vyjádřit procentuálně.

- a) absenční
- b) prezenční
- c) přiměřeně stejně

6. Tento bod vyplňují jen ti, jejichž knihovna nabízí půjčování časopisů pouze prezenčně.

Při prezenční výpůjčce při jedné návštěvě v knihovně

- a) dávají čtenáři přednost výhradně jednomu titulu
- b) půjčují si několik titulů časopisů
- c) nedá se odhadnout

7. Tento bod vyplňují pouze ti, jejichž knihovna nabízí půjčování časopisů jen formou absence.

Při absenční výpůjčce při jedné návštěvě v knihovně

- a) dávají děti přednost výhradně jednomu titulu
- b) půjčují si několik titulů časopisů najednou - **Ano**

8. Jaká je frekvence návštěvnosti dětských čtenářů? Pokuste se opět vyjádřit

procenty u následujících možností:

- a) jednou týdně 15 %
- b) několikrát v týdnu 15 %
- c) jednou za měsíc 40 %
- d) několikrát za měsíc 20 %
- e) jen několikrát ročně 10 %

9. Ovlivňuje návštěvnost knihovny nové vydání čísla časopisu?

- a) ano Doplňte, prosím: kterého /kterých **ABC, Kačer Donald**
- b) ne

10. Označte zátrhem ve čtverečku všechny Vámi nabízené časopisy a uveďte prosím ke každému titulu počet výtisků jednotlivých čísel, jež máte pro své čtenáře k dispozici.

☐ Barbie		☐ Méd'a Pusík	
☐ Bořek Stavitel		☐ Pastelka	
☒ Kačer Donald	1	☐ Byl jednou jeden život	
☐ Lokomotiva Tomáš		☐ Junior	
☒ Medvídek Pú	1	☒ ABC	1
☒ Mateřídouška	1	☐ W.i.t.c.h.	
☒ Sluníčko	1	☒ Tom a Jerry	1
☐ Báječná školka		☐ _____	
☒ Čtyřlístek	1	☐ _____	
☒ Dáda	1	☐ _____	

11. Které z těchto Vámi nabízených časopisů jsou nejvíce půjčovány dětmi? (Můžete pouze očíslovat časopisy v předcházející otázce od nejčastěji půjčovaných až po méně časté.)

Sluníčko, Kačer Donald, Tom a Jerry, Mateřídouška, ABC

12. Jak jste informováni o nových časopisech?

- e- mailem
- v novinovém stánku
- VARA České Budějovice, nabídka remitendy

13. O které tituly byste chtěli rozšířit Vaši současnou nabídku a z jakého důvodu?

Finanční situace nedovoluje v současnosti nakoupit nové tituly.

Děkuji za Váš čas a Vaši ochotu při vyplňování dotazníku.

Anna Judytková, studentka Pedagogické fakulty ZČU v Plzni

Dotazník vypracovala: Dana Placatková,

knihovna Plesná

Dotazník

Nabídka časopisů pro děti mladšího školního věku na našem trhu

Vážené knihovnice a vážení knihovníci,
chtěla bych Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku, jehož výsledky mi poslouží jako výzkumný materiál pro mou diplomovou práci. Veškeré otázky se týkají dětí mladšího školního věku, tedy **dětí ve věkové kategorii 6–11 let**. Budu vděčna i za vpisování Vašich, pro mne velmi cenných, postřehů.

Městská knihovna Skalná

1. Kolik dětských čtenářů ve věku 6–11 let evidujete?

64

2. U následujících skupin čtenářů se pokuste procentuálně vyjádřit, kolik Vašich malých čtenářů (6–11 let) patří mezi:

- a) pravidelné čtenáře časopisů (půjčují si každé číslo zvoleného časopisu) 10 %
- b) občasné čtenáře časopisů (půjčují si jen některá čísla časopisu) 30 %
- c) ty, kteří nečtou časopisy vůbec 60 %

3. Půjčování časopisů ve Vaší knihovně

a) je sledováno – *od kdy je sledováno a kdo to sleduje:.....*

Od roku 2005 přes počítač, sleduje to knihovnice.

b) není sledováno

4. Děti si mohou zapůjčit

a) všechny časopisy absenčně **Ano**

b) jen některé časopisy absenčně – *napište názvy časopisů, které si mohou půjčit i*

mimo knihovnu:.....

c) všechny časopisy pouze prezenčně

d) jen některé časopisy prezenčně – *napište podmínky půjčování, zda jsou to*

určité tituly nebo aktuální čísla časopisu atp.:.....

5. Tento bod vyplňují pouze ti, jejichž knihovna nabízí oba typy půjčování (prezenční i absenční).

Je u Vašich čtenářů častější absenční či prezenční půjčování časopisů? Pokuste se vyjádřit procentuálně.

- a) absenční
- b) prezenční
- c) přiměřeně stejně

6. Tento bod vyplňují jen ti, jejichž knihovna nabízí půjčování časopisů pouze prezenčně.

Při prezenční výpůjčce při jedné návštěvě v knihovně

- a) dávají čtenáři přednost výhradně jednomu titulu
- b) půjčují si několik titulů časopisů
- c) nedá se odhadnout

7. Tento bod vyplňují pouze ti, jejichž knihovna nabízí půjčování časopisů jen formou absence.

Při absenční výpůjčce při jedné návštěvě v knihovně

- a) dávají děti přednost výhradně jednomu titulu - **Ano**
- b) půjčují si několik titulů časopisů najednou

8. Jaká je frekvence návštěvnosti dětských čtenářů? Pokuste se opět vyjádřit

procenty u následujících možností:

- a) jednou týdně
- b) několikrát v týdnu
- c) jednou za měsíc **60 %**
- d) několikrát za měsíc **30 %**
- e) jen několikrát ročně **10 %**

9. Ovlivňuje návštěvnost knihovny nové vydání čísla časopisu?

- a) ano **Doplňte, prosím: kterého /kterých**
- b) ne **Ne**

10. Označte zátrhem ve čtverečku všechny Vámi nabízené časopisy a uveďte prosím ke každému titulu počet výtisků jednotlivých čísel, jež máte pro své čtenáře k dispozici.

☐ Barbie	☐ Méd'a Pusík
☐ Bořek Stavitel	☐ Pastelka
☒ Kačer Donald 1	☐ Byl jednou jeden život
☐ Lokomotiva Tomáš	☐ Junior
☒ Medvídek Pú 1	☒ ABC 1
☐ Mateřídouška	☐ W.i.t.c.h.
☐ Sluníčko	☒ Tom a Jerry 1
☐ Báječná školka	☐ _____
☐ Čtyřlístek	☐ _____
☐ Dáda	☐ _____

11. Které z těchto Vámi nabízených časopisů jsou nejvíce půjčované dětmi? (Můžete pouze očíslovat časopisy v předcházející otázce od nejčastěji půjčovaných až po méně časté.)

Nejvíce ABC, následuje Medvídek Pú a Tom a Jerry, nejméně Kačer Donald.

12. Jak jste informováni o nových časopisech?

Nabídkou distributora.

13. O které tituly byste chtěli rozšířit Vaši současnou nabídku a z jakého důvodu?

O žádné, jelikož dětských čtenářů navštěvuje knihovnu malé množství.

Děkuji za Váš čas a Vaši ochotu při vyplňování dotazníku.

Anna Judytková, studentka Pedagogické fakulty ZČU v Plzni

Dotazník vypracovala: Věra Polívková,

knihovna Skalná